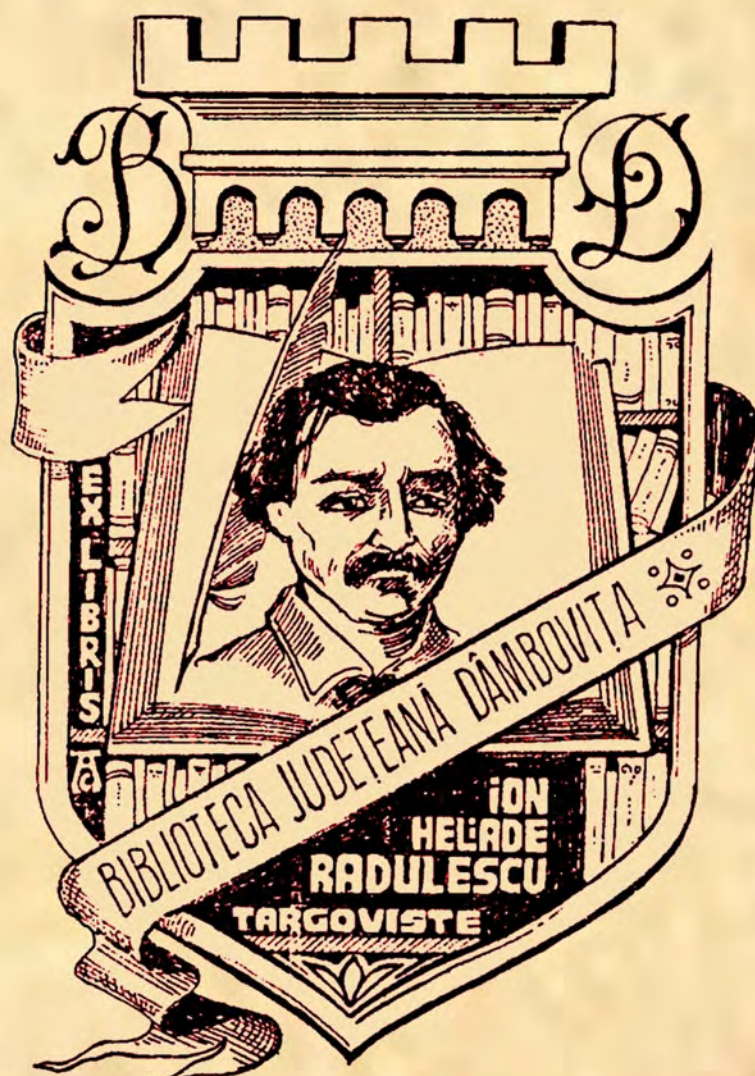

CURIER

Revistă de cultură și bibliologie

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
Târgoviște • An XXIII – Nr. 1 (45) 2017

Colectivul de redacție

Director fondator:

Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Redactor-șef:

Prof. univ. dr. Agnes Erich,
director Biblioteca Județeană „Ion
Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Seniori editori:

Prof. univ. dr. Radu Ștefan Vergatti
Dr. Gheorghe Buluță

Redactori:

Dr. Alexandru Ștefănescu
Vlăduț Andreescu
Daniela Iordache

Procesare computerizată:

Ileana Faur
Mariana Briceag

Tehnoredactare:

Ioan Alexandru Muscalu

Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița, 130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura Bibliotheca

Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgoviște, Dâmbovița
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

DATE CONTACT SECȚII

- **Director**
Prof. univ. dr. Agnes Erich
eagnes@bjdb.ro
- **Secretariat**
office@bjdb.ro;
biblioteca_județeană_dâmbovița@yahoo.com
tel. 0245 612 316
fax 0372 870 442
- **Secția Împrumut Adulți**
imprumutadultisectie@yahoo.com
tel. 0732 100 453
- **Sala de Lectură**
lecturabjdb@yahoo.com
- **Secția Periodice**
sectiaperiodice@yahoo.com
- **Secția Multimedia-Internet**
sectia_de_arta@yahoo.com
- **Secția Tehnico-Științifică**
sectiatehnica@yahoo.com
- **Secția Colecții Speciale**
colectiispeciale@yahoo.com
- **Compartiment Dezvoltare, evidență,
prelucrarea colecțiilor**
evidentabjdb@yahoo.com
- **Metodic**
vladut_andreescu@yahoo.com
- **Filiala pentru Copii
„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”**
sectiapentrucopii@yahoo.com
tel. 0245 634112
- **Secția Carte în Limbi străine**
tel. 0372 740 621
- **Centrul de Informare Comunitară și Europeană
EUROPE DIRECT Târgoviște**
office@edtargoviste.ro
www.edtargoviste.ro
tel. 0345 100 581
fax 0345 100 582

ISSN 1223-9712

CUPRINS

INTERFERENȚE CULTURALE

- **Eminescu în conștiința românilor: „toate-s vechi și nouă toate”**, Lucian Chișu / 2
- **Triodul Penticostar (1558) singura tipăritură de la Târgoviște a Diaconului Coresi**, Agnes Erich / 12
- **Tipărituri de la Mitropolia Târgoviștei, în vremea lui Matei Basarab**, Victor Petrescu / 15
- **Schimbarea de generații**, Radu Ștefan Vergatti / 19

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- **O inițiativă a voluntarilor bibliotecii: Concursul de poezie și desen „În căutarea primăverii”**, Alexandru Ștefănescu / 23
- **Seara de carte de la Târgoviște – cel mai bun prilej de socializare**, Claudia F. Badea / 24
- **Lecturi publice. Binomul cultural: Societatea Scriitorilor Târgovișteni – Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița**, Vali Nițu / 25
- **Proiectul INELI-Balkans sau despre puterea unei rețele**, Raluca Man / 27
- **Bibliotecari și bunici**, Ruxandra Moașa Nazare / 34
- **Agendă culturală a Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița în anul 2017**, Ileana Faur / 35

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- **Ziua internațională a cititului cu voce tare**, Camelia Petre / 40
- **Despre dragoste și alte sentimente**, Anca Radu / 41
- **Familia de la Biblioteca Județeană „Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj**, Vlăduț Andreescu / 42
- **Biblioteca publică – al treilea spațiu educațional**, Nicoleta Liliana Grigorescu / 44
- **Biblioteca Comunală „I.C. Vissarion” Costeștii din Vale**, Gabriela Marinică / 45
- **Biblioteca Comunală Pietrari – o ușă deschisă către cunoaștere**, Ana Nedelcu / 47

PATRIMONIU

- **Arta și cultura epocii brâncovenești**, Agnes Erich, Victor Petrescu / 48
- **Alexandru Averescu și Partidul Poporului în județul Dâmbovița (1918-1933)**, Cornel Mărculescu / 53

REMEMBER

- **Pompiliu Gâlmeanu. Pelicula și condeii ca modalitate de expresie** / 57
- **Valeriu Liță-Cosmin. Un labirint existențial** / 58

TABLETA DE SCRITOR

- **Nicolae Iorga despre Târgoviște**, Victor Petrescu / 60

TINERE CONDEIE

- **Poezii concurs** / 61

* **Notă:** Autorii își asumă cele prezentate în cadrul articolelor din punctul de vedere al resurselor bibliografice consultate.

INTERFERENȚE CULTURALE

Eminescu în conștiința românilor:
„toate-s vechi și nouă toate”

A devenit o axiomă faptul că de un secol și jumătate Eminescu și opera sa dăinuie în cultura noastră, valoarea mereu actuală a creației sale motivând înțelesuri turnate în efigie. Tot mai esențializată, cu trecerea timpului imaginea eminesciană s-a contras în câteva simboluri ale căror semnificații ocupă un loc privilegiat în spațiul public. Fie că îi cunosc opera și viața, fie că știu doar câte ceva, ori numai au auzit de Eminescu, pentru majoritatea covârșitoare a vorbitorilor limbii române el personifică gloria, triumful, nemurirea. Alte realități, ca de pildă faptul că „eternul” poet a murit tânăr, sfredelit de boli și, mai ales, nefericit sunt de mult marginale.

Cu toate că a fost așezată pe un soclu înalt, nici opera eminesciană n-a avut exclusiv parte de elogi. Contestările din timpul vieții – ce-i drept puține – s-au înmulțit și cronicizat, efectul de contrapondere fiind ușor sesizabil actualmente. Alături de cei ce văd în Eminescu o mare conștiință și se cred stimulați de ideile lui, apar voci, unele nu lipsite de autoritate, care afișează o resemnare agasată, multă oboseală, dacă nu cumva iritare, atunci când amintesc dojenitor de „cadavrul din debara”. Primii, în acest sens, au fost câțiva contemporani ai poetului: pizmuitorul preot greco-catolic Grama, care cocheta cu poezia, Alexandru Macedonski, Aron Densusianu, Anghel Demetrescu (semnatar și cu pseudonimul Gellianu), cărora li se adaugă „zelatorii” și colportorii de senzațional N. Baboeanu și Octav Minar. Au urmat, după mersul istoriei noastre, și alte deformări ale postumității sale, de care a fost și este „tras la răspundere”.

Devine de domeniul evidenței că, mai ales după 1989, perpetuitatea eminesciană se clatină și pare cu atât mai uimitor cu cât, se spune, se crede, se știe că, în scurta sa viață, tocmai „destinul României” fusese marele proiect în care poetul se implicase, dacă nu total, totuși

vizionar. Se naște, de aceea, întrebarea în ce mod a fost afectată simbolistica imaginii de om și creator a lui Eminescu imediat după această răscruce istorică însângerată de jertfe omenești, care a făcut posibilă revenirea la democrației și valorile ei, iar odată cu acestea la câștigarea libertății deplin de exprimare. Pe de altă parte, dacă din această discuție ar fi a eludată postumitatea comunistă, răspunsul s-ar regăsi formulat parțial, deci incomplet, pentru că între cele două fețe ale istoriei noastre recente există o zonă tangentă care, deși exclude contiguitatea, permite explicarea uneia prin cealaltă în manieră contrastivă și, poate, constructivă.

La prima vedere, chestiunea care privește moștenirea eminesciană din comunism pare, un lucru simplu de lămurit fiindcă, începând cu anii '90, în cultura română a fost declanșată o campanie justițiar-literară de amploare. E bine cunoscută deoarece a solicitat o mare parte din energiile breslei scriitoricești, fiind considerată imperativ necesară. În sialul acesteia s-au insinuat, învolburate, și alte tipuri de atitudini și poziții, însă, în pofida amplasării în centrul preocupărilor noastre literare, Eminescu n-a intrat în ecuațiile acestor tipare de gândire.

De aceea, revenind la moștenirea eminesciană lăsată de comunism, s-ar zice că peste cele ce s-au petrecut de-a lungul unei aproape jumătăți de secol s-a așternut, somnolentă, indiferența. Câteva aspecte atrag atenția. În primul rând, la sărbătorirea centenarului nașterii lui Eminescu o parte a operei lui poetice și publicistice era, metaforic vorbind, încătușată. Concepția și idealurile sale artistice, despre care s-a vorbit mult cu acel prilej, au fost atât de grav răstălmăcite încât demnitatea și conștiința îi erau lezate. Cu toate că în epoca proletcultistă disidența unora dintre așa-numiții „procurori morali” nu s-a manifestat deloc spectaculos, ci mai degrabă a fost inexistentă, câțiva și-au ridicat altare cu propriul chip martirizându-se în ambientul și confortul democrației. Însă, peste umilințele la care a fost supusă opera eminesciană în aceeași perioadă s-a trecut tacit.

Revenind la ideile de mai înainte, în primii ani ai regimului „democrat popular”, Eminescu fusese redus la un întreit statut: avea angajament revoluționar, purta, în consecință, titulatura de „poet al maselor” și era acceptat parțial în postura de exponent al istoriei naționale. S-ar spune că, fără voia lui, autorul se pregătise asiduu pentru lupta de clasă, fiindcă cititorii anului 1950 nu prea aveau acces la adevărata operă în chiar anul centenarului, an ale cărui apariții editoriale au fost insignifiante și superflue: Călin nebunul, 24 p., *Făt-Frumos din lacrimă*, 30 p., apărute la editura Tineretului, și două volume de Poezii¹, 274 p., respectiv 333 p., reluate în 3 tiraje suplimentare, identice ca ordine și conținut, ambele însoțite de precizarea: „Acest volum s-a tipărit cu prilejul aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu”. Un prim cronicar² al ediției geminate, referindu-se la ambele apariții, de parcă ele ar fi reprezentat corpus-uri poetice distincte, concluziona plin de otrăvite insinuări la adresa lipsei de orizont ideologic a lui Perpessicius: „Eminescolog nu e acel «savant» care frecventează asiduu, ani de zile cu o pasiune oarbă, manuscrisele poetului, ci acela care înarmat cu metoda materialismului istoric, consideră opera lui Eminescu ca o formă a conștiinței sociale a unei epoci în care vechea orânduire putrezește iar forțele noii orânduirii nu s-au conturat suficient”. Vorbe grele aruncă acesta și asupra lui Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu, tot din motive de luptă de clasă. O altă cronică literară³ rezervată, în fond, aceluiași volum cu prefațatori diferiți, se concentrează asupra altor aspecte greu de regăsit în autenticul ansamblu liric: „Prefețele și adnotările celor două ediții – N. Moraru, la EPLA, M. Beniuc la Editura de Stat – au meritul că risipesc legenda creată de critica burgheză a unui Eminescu nepăsător față de viața și suferințele semenilor,

legenda unui Eminescu sceptic, pesimist și izolat, legenda unui Eminescu distant și rece față de popor și neîndrăgind viața”. Cu un Eminescu îngropat, ca în povești, până la brâu în marxism-leninism, nu-i de mirare că un al treilea comentator⁴ al poeziilor atunci apărute concluzionează apoteotic despre importanța lor: „Poporul nostru muncitor înțelege să preia pe Eminescu în socialism sărbătorindu-l și răspândindu-i creațiile într-o măsură pe care n-o pot întrece toate sărbătoririle și toate edițiile tipărite de burghezie în cei 100 de ani care s-au scurs de la nașterea sa”. În numărul aniversar, din 15 ianuarie 1950, ziarul „Universul”, reproducea o versiune a poemului *Împărat și proletar* utilizând un titlu intermediar, însă deloc întâmplător, *Proletarul*. Cam aceasta era imaginea operei eminesciene, însoțită de comentariile/ citările de mai sus ale epocii.

Comparativ cu ceea ce se petrecea în țară, Aurel Răuță realiza cu sprijinul emigrației din Spania o antologie⁵, iar un an mai înainte, Mircea Eliade prefațase poeziile eminesciene într-o „ediție de pribegie”. Acestea două redau cele mai reprezentative poezii, unele ascunse publicului cititor din România

Dacă în cadrul manifestărilor consacrate centenarului opera poetică se prezenta pauper, referințele culturale, exegetice și în general cele din sfera mediatic-propagandistică sunt semnificativ mai numeroase. Trebuie amintite, pentru început, volumele colective de interpretare critică, nici ele aducând noutăți⁶, în care publică Eugen Jebeleanu (*Tragismul vieții lui Eminescu – rezultat al condițiilor sociale*), Mihai Beniuc (*Eminescu, poet al poporului*), N. Moraru (*Epoca lui Eminescu și literatura lui*), Ion Vitner (*Locul lui Eminescu în literatura română*), Nestor Ignat (*Eminescu publicist*), J. Popper („*Criticilor mei*” și *concepțiile despre artă ale lui Mihail Eminescu*), cu fragmente mai mari ori mai mici, amplu preluate în tot acest interval de presa centrală și din provincie. Tot aici sunt incluse articole mai „literare” – reluate fragmentar în presa culturală⁷ – semnate de Mihail Sadoveanu (*[Arta lui] Eminescu*) și G. Călinescu (*Eminescu făuritor al limbii literare*), despre care trebuie arătat că abundă, și ele, în citate din clasicii literaturii sovietice. Mediile de difuzare în masă, radioul și presa „scrisă”, își fac triumfalist datoria de a-i anunța pe cei interesați că, după întâmpinarea de la aeroport, delegații ale scriitorilor din republicile prietene (U.R.S.S., Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia) au participat la întâlniri cu oamenii muncii⁸ și au făcut pelerinaje la mormântul poetului. Sesiuni solemne, desfășurate la Ateneul Poporului, unde conferențiază M. Sadoveanu, la Academie⁹ și la Uniunea Scriitorilor se termină cu recepții date în cinstea oaspeților și în memoria sărbătoritului.

Manifestațiile omagiale împânzesc țara, orientarea articolelor din presa generalistă, ca și din cea literară, fiind artificios incandescentă și, pe de altă parte, conținând ca ingredient, ura de clasă cunoscută și sub denumirea de mânie proletară, semn că politicul reverberează în ecouri la toate nivelurile. De pildă, în revista „Cum vorbim” care avea să se numească începând din 1952 „Limba română”, se precizează: „Credem că putem adăuga materialul acestui modest articol¹⁰ la materialul reconsiderării lui Eminescu, «artistul proletar-cult» al societății dominate de moșierii și fabricanții care l-au condamnat, în mod tacit, la nebunie și moarte”.

Alte pledoarii¹¹ din presa vremii scot în evidență conflictul deschis al clasei muncitoare cu estetica: „Nu este însă deloc greu de bănuț că adevăratul motiv al omisiunii lor arbitrar [autorul se referă la faptul că Titu Maiorescu, fiindcă acesta] „și-a permis să elimine 5 strofe, în virtutea unor percepții estetice nu era «imperfecțiunea artistică», ci conținutul lor propriu zis, care neîndoielnic nu suna plăcut în urechile reprezentanților clasei stăpânitoare”. Și un alt cunoscut articlier¹² era de părere că „poziția maioreșciană însă a dăinuit cu perspective și anexe de cosmopolitism, simbolism, estetism, psihologism ani îndelungați, ajungând de multe ori ca Eminescu să fie adaos numai prin explicațiile ce ni se dădeau doar de mișcările apusene franceză sau germană, dobândind astfel o valoare minoră. În felul acesta se prezintă scăzut unul din cei mai mari făuritori de limbă literară”. Alții¹³, pretind a-l furniza pe autenticul Eminescu: „A venit azi timpul ca poporul nostru muncitor să guste din seva adevăratului Eminescu, să înțeleagă just opera poetului cu defectele ei explicabile prin lipsa unei înțelegeri științifice a realității din partea scriitorului, dar mai ales cu marile ei merite, incontestabile”. Comentariile¹⁴ la o poezie precum *Junii corupți*, sunt de tot explicate: „Poezia *Junii corupți* înseamnă un viguros atac împotriva vieții putrede a reprezentanților clasei exploatare. Lovit puternic de mizeria în care societatea burghezo-moșierească îi alunga pe artiștii adevărați, Eminescu dă glas în această poezie urii sale nepotolite. În versuri aspre, biciuitoare, el arată adevărata față a lumii putrede, burghezo-moșierească sortită pieirii”. Dacă se adaugă că, în cadrul conferinței cu titlul *Moștenirea literară a lui Mihai Eminescu*, susținută la sediul Uniunii Scriitorilor, președintele acesteia își exprima convingerea că „doar Partidul a făcut posibil ca operele lui Eminescu să fie reeditate și reconsiderate în lumina criticii științifice, ca ele să devină un bun al maselor muncitorești prin tot ceea ce conțin ele progresist și uman deci valabil”¹⁵, rezultă că imaginea reprezentării

ideatice și artistice a operei eminesciene la centenarul nașterii poetului fusese una caricaturală.

Printre ororile învăluite în uitarea așternută peste acel moment aniversar se numără intervențiile ideologizante și grosiere ale lui I. Vițner. Acesta stabilea că numai „studierea științifică, în lumina marxism-leninismului, a vieții și operei lui Mihail Eminescu îi fixează locul în istoria literaturii noastre și dă posibilitatea de a face, din tot ceea ce este înaintat în opera aceasta un bun de intensă circulație pentru întreg poporul nostru muncitor”¹⁶. În alt text, situat sub titlul generic *Locul lui Eminescu în literatura română*,¹⁷ criticul insistă în a crede că doar „învățătura clasei muncitoare ne ajută să dărâăm mitul junimismului eminescian, al *ciudățeniei* apariției lui în literatura noastră și să arătăm locul de frunte dar și de răscruce al poeziei sale”¹⁸, iar „Gherea este primul critic care subliniază și pune în valoare conținutul bogat de idei al operei lui Eminescu și arată cum valoarea excepțională artistică a operei eminesciene decurge tocmai din această intensă frământare ideologică a poetului, din modul în care el s-a străduit să o gândească în poezia sa, realitățile sociale ale epocii în care a trăit”¹⁹. În sfârșit, „faptul că Eminescu, atât cât s-a priceput, a sădit în mintea oamenilor ideea antagonismului dintre clase, a dușmăniei dintre «mizeri și bogați» este de o mare însemnătate”²⁰. Nu lipsește nici este contribuția tinerilor poeți²¹ care cinstesc centenarul poetului. Ca un corolar, pe prima pagină din „Scânteia”²², se poate citi: „Minunatele versuri ale lui Eminescu, adânc răscolitoare, fac astăzi pe oamenii muncii să urască cu mai multă înverșunare același dușman. (...) Reconsiderarea marilor înaintași ai culturii noastre ne arată că nu există și nu se poate naște o adevărată operă de artă decât în strânsă legătură cu viața, pe baza unei atitudini combative a artistului, alături de popor, împotriva asupritorilor, pe baza unui bogat conținut de idei. (...) În concepția Partidului, reconsiderarea clasicilor noștri face parte din lupta activă și de masă, pentru construirea noii culturi, împotriva concepțiilor cosmopolite și formaliste ale artei burgheze, concepții ale căror rămășițe otrăvitoare încearcă și azi să bareze calea noii culturi socialiste”.

Un alt capitol distinct al mistificărilor din zilele centenarului îl reprezintă căutarea de filiații între poet și literatura rusă. *Agerpress* informează copios despre reuniunea care a avut loc la Moscova, la Casa Centrală a Scriitorilor Sovietici, pentru omagierea lui Eminescu, reuniune la care un laureat al premiului Stalin, scriitorul sovietic A. Sofronov afirmase, printre altele: „Oamenii sovietici îl cunosc pe Eminescu ca pe un entuziast admirator al marii literaturi ruse”²³. Într-un articol precum cel intitulat

Eminescu – cercetător al culturii ruse, descoperim că „necesitatea de a cunoaște, a cultiva prietenia față de marele popor al Rusiei proclamată de Eminescu, constituie în acest sens o expresie a sentimentelor trainice care au legat în decursul anilor poporul român de poporul rus. Cu atât mai justă ne apare teza susținută de Eminescu, astăzi când cele două popoare sunt legate prin frăție de neclintit, prin prietenia veșnică în lupta împotriva imperialismului”.²⁴ Un alt autor, pedagog, arată: „Este sigur că marele nostru poet – care-și întocmise un plan de învățare a zece limbi, dintre care cinci slave – a făcut eforturi pentru a cunoaște limba rusă. Foarte probabil ca începutul de traducere a poeziei lui Pușkin, *Exegi monumentum*, să-l fi făcut după originalul rusesc (...) O semnificație adâncă are faptul că Eminescu îl numește pe Pușkin în scrisorile sale: «un tovarăș», «un mare tovarăș», «prietenul». Astăzi, când regimul care i-a distrus pe amândoi la aceeași vârstă, nu mai există, fiind desființat de puterea adevărată a poporului, astăzi când se construiește pe pământul țării noastre orânduirea socialistă, după exemplul măreț al Uniunii Sovietice, această înfrățire între Pușkin și Eminescu, între marele poet rus și marele poet român apare în adevărata ei lumină”²⁵. Despre simpatia lui Eminescu pentru Gogol, ilustrată cu exemple din publicistica eminesciană, se glosează în *Eminescu despre realismul critic rus*, în care se relatează, pornindu-se de la articolul acestuia *Comedia franceză și comedia rusească*,²⁶ despre atitudinea de apropiere a poetului român „față de realismul critic rus, atitudine generată de aceeași concepție asupra rolului social al artistului [...], concepție sănătoasă, acoperită cu vălul mincinos al criticii burgheze”²⁷.

Aceste articole eludează în totalitate esența creației eminesciene, răstălmăcind-o în folosul a două idei majore: disprețul regimului burghezomoșieresc față de cultură și prețuirea moștenirii literare de către Partid. Cum s-a mai spus, aproape nimeni n-a fost revoltat în vindictivul an 1990 despre faptul că, la împlinirea centenarului nașterii sale, poetul era ostracizat, că prezidiile marii sărbători erau majoritar purtătoare de epoleți cu gradul de general, iar asta nu pentru că despre poet s-a vorbit, dacă s-a vorbit, la modul general, ci pentru că el nu avea puțința de a se împotrivi.

Nici în etapele următoare lucrurile nu au stat prea bine, deși, odată cu depășirea fazei proletcultiste, recuperarea adevăratei biografii și repornirea proiectului inițiat de Perpessicius, au dat poate impresia că Eminescu fusese reabilitat, prin schimbarea a raportului de forțe dintre textele convenționale și cercetările de autentică interpretare critică. Cu toate acestea, ediția de Opere a înaintat greu, publicistica și unele dintre

poezii fiind în continuare interzise. Au apărut numeroase cărți de exegeză eminesciană, care au contribuit serios la consolidarea eminescologiei ca domeniu de cercetare filologică, dar alte demersuri, cum au fost cele referitoare la înființarea unei catedre Eminescu sau la copierea manuscriselor din celebra ladă predată de Titu Maiorescu la Academie, au rămas simple vorbe în vânt fiind lovite de zădărnicie. Sunt de tristă amintire eforturile disperate ale lui Constantin Noica²⁸ de a salva „manuscrisele” despre care spunea: „Este, în schimb, ceva care se poate face, care trebuie făcut și care interesează mai mult decât o statuie, o catedră, un anuar, ceva care echivalează cu operele complete: este editarea întocmai, facsimilarea *Caietelor* lui Eminescu. Există, într-adevăr, în mijlocul nostru o comoară de care abia ne atingem, de teamă să n-o prăpădim: sunt 44 de caiete ale lui Eminescu... Aici este un laborator, dacă vreți, este subsolul geniului, dacă vreți, este haosul germinativ”.

A urmat, strict cronologic, etapa cultului personalității. Dacă în plan artistic, inițiații în literatură aveau acces la aproape integralitatea operei, pe linia politico-ideologică, aceea care domina nediferențiat prima pagină a presei din ultima fază a comunismului, poetul este din nou anexat naționalismului patriotic (cum s-ar putea numi prin forțarea notei) și protocronismului, ca vârf de lance al ideilor de mai sus. Cu alte cuvinte, găsindu-și termeni de referință mai clar precizați, eminescologia și eminescianismul²⁹ conviețuiesc sub veghea ideologiei de partid și a cenzurii, la care se renunțase, dar continua să bântuie precum fantoma lui Hamlet. Eminescu fusese sărbătorit cu fast, în prezența cuplului dictatorial, în Aula Academiei și nimic nu părea să tulbure această stare de lucruri.

*
* *

Ceea ce s-a petrecut în postcomunism pare aceeași poveste, dar cu alte înțelesuri. Nu trebuie ignorat că în intervalul iulie 1989 – ianuarie 1990, omagiile consacrate poetului se aflau la apogeu odată cu adăstarea timpului pentru centenarul morții și împlinirea a 140 de ani de la naștere. De aceea, se precizase în rândurile de început existența unei zone tangente, dar profund necontigue, aspect asupra căruia se va insista în cea de a doua parte a articolului de față.

În 1990 reeditările operei sunt la ordinea zilei. Strict statistic³⁰, apar 9 ediții constituite din volume de poezie, proză și publicistică, plus alte 6 în limbi străine. 19 noi cărți cu titluri dintre cele mai diverse³¹, de la evocare, analiză sau interpretare eminesciană, ajung la dispoziția marelui public. În

periodice, opera poetului se regăsește fragmentar sau în unități autonome în 61 de ipostaze. În mod special sunt frecventate părțile cenzurate până atunci: poezia *Doina* (reprodusă de 5 ori³²), publicistica despre Basarabia și Bucovina și, în cascadă, 58 de „cugetări”, fragmente cu valoare aforistică, cele mai numeroase provenind din publicistica de la „Timpul”³³ de care este plină creația eminesciană, care flanchează quasi-unanim prima pagină a publicațiilor culturale de tradiție ori recent apărute³⁴. Traducerile în limbi străine dezvăluie, prin răspândirea în zone lingvistice vechi sau rare (de ex. latina, sanscrită, japoneza) o fascinație aparte pentru tălmăcitorii textului eminescian. Au fost foarte puține vocile celor care au clamat despre mistificările operate asupra lui în primii ani de comunism, la fel cele referitoare la cenzura aplicată operei în tot acest răstimp. Nici despre falsa percepție întreținută de auto-intitulații păzitori ai flăcării sacre, în a căror închipuire Eminescu fusese „tuluror” acțiunilor lor, nu s-a scris cu aplomb în primul an al democrației, deși prezența eminescianismului, extins tranzitoriu de la un sistem la celălalt, a provocat ulterior reacții agresive, dar și confuzie, una dintre cele mai grave fiind aceea dintre clișeu și canon. Cel din urmă este, totuși, necesar în orice cultură. Viața și opera lui Eminescu sunt masiv implicate în dezbaterile momentului, după secvența euforică începând să apară puncte de vedere, opinii, critici punctuale și reproșuri în general, care vor culmina cu unele adevărate puneri la zid.

În decembrie 1989, când în România s-a produs schimbarea sensului acelor de busolă în toate domeniile, de la existența privată la viața politică, economică și până la cultură ori societate, acest fapt nu părea să afecteze „imaginea” lui Eminescu. Dimpotrivă, luat de valul democrației consensuale, poetul fusese considerat părtaș la Revoluție, îndemnuri și versuri din propria-i creație fiind clamate din mijlocul mulțimilor. Imediat după ieșirea de sub povara comunismului, „libertatea” sa de exprimare cunoaște o sporită actualitate și amplitudine. Amănuntul că doi ani consecutivi fuseseră organizate evenimente consacrate centenarului morții poetului și împlinirii a 140 de ani de la naștere nu trebuie nici el ignorat.

Așa cum este bine știut, evenimentele care au trecut porțile larg deschise ale mult așteptatei noastre democrații, mai cu seamă cele din primii anii postcomuniști, au luat turnura unor desfășurări necontrolate de forțe, fiind aidoma cicloanelor atmosferice, în timpul cărora masele de aer se întrepătrund rapid, declanșează uriașe descărcări de energie, imprevizibile și periculoase. Numai după ce efectele lor încetează se poate face o evaluare corectă, realistă a situației. Resorbit de acest fenomen, poetul n-a scăpat – cu o expresie

definitorie pentru acele vremuri – de păruiala generală în care fusese antrenată societatea românească. Era un semn că puținele valori neîntinate ar fi necesitat, și ele, o reevaluare?

În legătură cu afirmațiile de mai sus, consemnăm prin date istorico-literare ceea ce s-a petrecut cu moștenirea eminesciană imediat după 1989. Fixarea lor în perimetrul anului 1990 are în vedere atât fundalul festiv – un secol și jumătate de la nașterea poetului –, cât și unele accente care au contribuit la „tușele” tematice și coloristice ale acestui tablou. Evident, prezentarea noastră nu are intenția exhaustivității, dar informațiile utilizate au proprietatea de a fi reprezentative.

Strict statistic³⁵, în 1990 opera eminesciană constituită din poezie, proză și publicistică cunoaște nouă ediții, la care se adaugă alte șase în limbi străine. În același timp, își fac apariția nouăsprezece cărți de interpretare eminesciană, cu titluri noi și dintre cele mai diverse³⁶. Revistele literare, presa culturală și cea generalistă, îi publică integral sau fragmentar poeziile interzise precum și pasaje din textele care fuseseră cenzurate aproape cinci decenii, în special articolele despre Basarabia și Bucovina. Aforisme eminesciene, din toate genurile abordărilor sale (filosofie, literatură, istorie, clasicismul greco-latin, folclor, indianistică, drept, științe exacte, etc.) sunt extrase copios din operă³⁷, prezențele de acest fel fiind masiv reprezentate în periodice. Cunoscuta sa poezie *Doina*³⁸ este tipărită în primul an postcomunist de cinci ori, iar 58 din „cugetările” excerptate, cele mai numeroase din publicistica de la „Timpul”, flanchează quasi-unanim prima pagină în publicațiile mai vechi, de tradiție, ori recent apărute. De asemenea, numărul mare al tălmăcirilor în limbi străine explică interesul enorm pentru cunoașterea universului liric eminescian, răspândirea creației poetului prin intermediul traducătorilor români ori străini manifestându-se inclusiv în arii lingvistice vechi sau rare (latină, sanscrită, ivrit, japoneză). Referințele și articolele avându-l în centrul atenției nu sunt nici acestea puține, ci tot de ordinul zecilor, răspândite în domenii de referințe culturale precum semantica, stilistica, mitologia ș.a.m.d. În fine, contribuțiile la cunoașterea biografiei (texte omagiale, evocări, caracterizări, articole scrise în jurul cultului eminescian) oferă un succint tablou în care sunt însumate, numai pentru anul 1990, 383 de texte, din care denotă locul pe care-l ocupă Eminescu în viața noastră cotidiană.

Dacă statistica poate furniza generalități în ceea ce privește canavaua tabloului, derularea calendaristică a aceluiași an livrează, de data aceasta punctual, informații despre subiectele, abordările, temele și totodată implicările numelui și

semnificațiilor operei lui Eminescu în dezbaterile care au agitat viața socială din România în urmă cu un sfert de secol.

Cu o zi înainte de 15 ianuarie, Ștefan Aug. Doinaș și Dan C. Mihăilescu scriau în „România literară”, primul despre *Modelul eminescian*, cel de-al doilea arătând că în anii dictaturii comuniste „doctrinarul lui Eminescu” fusese cultivat în defavoarea poetului. Tot atunci, însă în stradă, efigia poetului era resorbită în vâltoarea evenimentelor din fața clădirii fostului Comitet Central. Evenimentele tensionate din ianuarie 1990 au fost comentate, între alții, de prozatorul și eseistul optzecist Mircea Nedelciu: „La ora când scriu aceste rânduri se luminează de ziuă. E 15 ianuarie 1990 și mă tem. Ce fel de masă se va forma azi la statuia lui Eminescu din fața Ateneului? În fața simbolului culturii sale naționale, va înțelege poporul meu cât de mult îi lipsește cultura acum și că va trebui întâi s-o recâștige?”.³⁹

Cum era firesc, în ziua sorocită destinului său, are loc sub cupola Ateneului Român spectacolul omagial dedicat celei de a 140-a aniversări a lui Mihai Eminescu. Între vorbitori s-au aflat Andrei Pleșu, ministrul Culturii, Ana Blandiana, Ștefan Aug. Doinaș, Dan Hăulică, Petru Creția și Nicolae Dabija, cărora li s-au adăugat, cu un recital de versuri, actorii Victor Rebengiuc, Mariana Buruiană, Leopoldina Bălănuță, Valeria Seciu, Ion Caramitru.

Tot festivității din 15 ianuarie îi sunt circumscrise o serie de articole publicate de revista studentească „Echinoc”⁴⁰, care, deși tipărise un prim număr pe anul 1990, repornește, în condiții de libertate, cu nr. 1-2/ 1990. Aici, Ion Mureșan, poet al generației optzeciste, răspunde propriei dileme: „Eminescu a amânat textualismul, la noi, cu aproximativ 50 de ani. Nu știu ce decizie ar fi luat poetul dacă ar fi știut asta. Unii ar fi dispuși să presupună că și-ar fi amânat «centenarul»”.⁴¹

Două zile mai târziu, în „România liberă”⁴², se atrage atenția asupra apariției volumului al X-lea, de publicistică, din ediția academică. Autorul articolului, criticul și teoreticianul Mircea Martin este de părere că „din păcate, în aceste momente nu putem vorbi încă despre Eminescu și opera sa ca despre o temă strict literară: cu atât mai puțin despre publicistica lui, nu numai pentru că a fost una precumpănitor politică, dar pentru că – din această cauză – asupra publicării ei până acum au grevat considerente politice. Însăși monumentală ediție inițiată de Perpessicius a fost în acest fel afectată”. Incriminatul volum X din *Opere* devine prilej de dialog și în „Tineretului liber”⁴³, unde continuatorul ediției Perpessicius, Dimitrie Vatamaniuc, precizează că tipărirea volumului trenase aproape un deceniu „din pricina unor probleme «spinoase» cuprinse în articolele lui Eminescu, pe marginea cărora am

purtat discuții îndelungate cu oficialitățile, cum ar fi cele referitoare la politica guvernului liberal, la bugetul țării, la învățământ, la justiție, etc., articole a căror lectură, astăzi încă, la un secol de la moartea sa, sună destul de actual”. În chestiunea editării publicisticii eminesciene se pronunță și Al. Dobrescu⁴⁴, care face comentarii pe marginea interviului acordat de Moses Rosen revistei „Tribuna” (nr. 6/1990), reluând discuții spinoase, ce reapar simptomatic. Subiectul rămâne unul dintre cele mai sensibile ca abordare și interpretare, întrucât nu se ține cont de faptul că Eminescu viza la realitățile sociale și istorice ale epocii lui, deci la alt context social și politic – esențialmente diferit de cel actual.

În cursul lunii mai, Constantin Coroiu⁴⁵ atrage atenția asupra „acțiunii de demolare” a „valorilor culturii noastre”, numele citate fiind cele ale lui Arghezi, Sadoveanu, Călinescu, Zaharia Stancu ș.a., chiar și al lui Eminescu, scriitori rediscuțați „de pe poziții înguste de partid”, reînviindu-se astfel „practici din anii '50”. În același timp (calendaristic) Eminescu era „confiscat” și de alți jucători de pe piața presei⁴⁶ politice. Despre publicistica politică eminesciană versus cea contemporană, scrie Gheorghe Tomozei⁴⁷ pe 15 iunie: „Toate veleitățile atât de zgomotos afirmate pălesc atunci când ni-l evocăm pe cel ce nu e doar un ideal intangibil, ci și un luptător vizionar, un constructor de opinie. Proza jurnalistică a poetului redevine actuală. (...) El, adus de soartă în fruntea oficiosului celui mai puternic partid al vremii, nu a slujit orbește politica acestui partid ci, mai degrabă, se poate spune că totdeauna, inflexibil, și-a ilustrat propriile idei. N-a cerut nimic altceva decât suma (dată cu țărâita) pentru care fusese angajat. A refuzat să intre în partidul celor puternici. N-a candidat deci (nici măcar ca independent) pentru înalte dregătorii în stat. A refuzat decorații. «Partidul» Eminescu se confunda în exclusivitate cu omul Eminescu, cel repede doborât de suferință și moarte și nu trebuie să vedem în Eminescu un înfrânt «în afacere», zicea el, ci pururea-învingătorul”.

Cel de-al doilea moment omagial al anului 1990 este umbrit de evenimentele „mineriadei” din 13-15 ale lunii iunie. Pe prima pagină a „Tineretului liber – Suplimentul literar și artistic”[SLAT], Dan Stanca nota: „Ne pare rău că în aceste momente, când ar trebui să ne gândim la Eminescu, violența devastează sufletul românesc”.⁴⁸ Articolul eminescian Cinstea, înțelepciunea și energia⁴⁹, datat 3 august 1888, este reprodus în „România liberă” deoarece conține evidente aluzii la evenimentele derulate în iunie 1990. Sorin Preda revine asupra subiectului într-un număr ulterior al „SLAT”⁵⁰: „Ar fi trebuit ca zilele acestea să-l fi sărbătorit pe Eminescu. Aveam această datorie

morală față de memoria lui. N-a fost să fie așa. De-a lungul anilor ni s-a repetat, amenințător și obsesiv, aceeași propoziție: «Nu este momentul». În calendarul sărbătorilor națiunii noastre nu rămăseseră decât două date importante: a lui și a ei. Pentru Eminescu nu a fost momentul nici în 1989, nici în ianuarie '90. Politicul și efemerul eveniment al zilei au reputat o nouă și strălucită victorie asupra literaturii! (...) La noi se pare că disputele, vorbele, ura și chiar violența suferă de incontinență. Este revoltător să te închini grăbit lui Eminescu, clamând alături îndemnuri la ripostă și intoleranță. (...) Ceea ce s-a întâmplat în aceste zile pe străzile mai mult sau mai puțin întortocheate politic ale Bucureștiului trebuie să ne dea serios de gândit. Practic, am fost puși în imposibilitatea de a-l sărbători pe Eminescu, așa cum ne-am dorit și am sperat atâta amar de vreme. Acolo unde mor oameni și sute de persoane sunt maltratate, unde explodează sticle incendiare și intelectualii sunt tratați drept infractori de drept comun, poezia nu are ce căuta. O rușine grea și neputincioasă coboară acum peste noi toți. (...) Atacul gregar maculează amintirea Poetului”.

Reîntorcându-mă din zona socialului, descoperim sub genericul *Complexul posterității eminesciene*, din săptămânalul independent „Phoenix”⁵¹ o anchetă despre actualitatea lui Eminescu. La întrebarea „Aveți impresia, în continuare, că ne (vă) scapă ceva esențial din imaginea lui Eminescu?” Răspund: Mihai Zamfir (Există senzația că despre Eminescu s-a spus totul), Ion Bogdan Lefter (Bântuții de complexe în fața unei statui mândre și reci) și Iulian Costache (Când vom avea o altă statuie care să-l reprezinte?). Respondenții aparțin a trei generații diferite.

La scurt timp, revista „Astra” (re)publică amplul articol al lui Virgil Nemoianu, *Despărțirea de eminescianism*⁵²: „Nu, în România, unde nu se poate încă, dar printre cărturarii români din Apus, observ tot mai des un demers intelectual îmbucurător: o auto-critică a gândirii și literaturii române din ultima sută de ani, și mai ales o distanțare sau despărțire de Eminescu și de moștenirea lui de idei. (...) Acum însă văd la Negoțescu și la Ileana Vrancea, la Culiianu și S. Damian, la Stahl, Berindei și Vlad Georgescu, precum și la destui alții, semnele unei despărțiri, fie de Eminescu, fie de descendența lui intelectual-politică... Nu e nefiresc să fie așa. Din moștenirea politică a eminescianismului s-a constituit una din pietrele de temelie ale mișcării legionare: utopistă, radicală, «tiermondistă». Posibilitatea rupturii de Occident (...) era proclamată tot mai sus și tare de scoborătorii autohtoniști și tracizanți ai mitologiei eminesciene. Anti-istorismul, pasivitatea și

retragerea somnolentă își găseau printre ei aprigi defensori. La etajele inferioare, de Eminescu se puteau atașa un sentimentalism stagnant și diverse idolatrii vulgare, iar la un nivel și mai de jos, violența sângeroasă își căuta justificarea în teorii a căror genealogie trimitea spre Călinescu și Iorga. (...) Orientările de critică culturală pe care le-am grupat în jurul titlului *Despărțirea de Eminescu* sunt perfect îndreptățite și corespund nevoilor actuale ale societății române. Dar ce trebuie în fond să înțelegem prin această formulă? Ce semantică socio-culturală descifrăm în acest exercițiu de analiză literară sau intelectuală? Dacă este vorba de un simplu mod de a condamna naționalismul primar, anti-semitismul, ruptura de valorile Occidentului, iraționalismul ori reduționismele intelectuale de dreapta și stânga, atunci e relativ ușor să obținem un acord etic și politic destul de larg. Dacă e vorba de a-l înțelege pe Eminescu din ce în ce mai mult în contextul său istoric și socio-cultural, iar nu ca pe un arhetip diamantin și ireproșabil, cu valabilitate atemporală și trăsături fixe, acordul va fi poate mai șovăitor și mai puțin entuziast, dar – cel puțin la nivelul publicului mai avizat și mai sofisticat – se va putea obține. (...) Așadar, este vorba aici nu atât de Eminescu, a cărui plasare și judecare istorică poate fi o procedură specializată, cât mai degrabă de a cântări ce valoare poate să mai aibă azi opțiunea de actualizare istorică așa cum a fost ea încercată de o seamă de gânditori și intelectuali români între 1930 și 1980.”.

O „scrisoare” din august 1990 a lui Paul Schuster⁵³ conține următoarea remarcă: „Nu tăgăduiesc nimănui dreptul de a-i diviniza pe Eminescu sau pe Sadoveanu, de a prefera dulcele ghiers românesc stihurilor mușcatoare ale lui Arghezi și prozei satirice a lui Caragiale, dar revindic dreptul la preferința inversă, fără să fiu înjurat. Să-mi fie cu iertare, dar nu pot gusta idilismul (Sadoveanu, Pillat), a-istorismul (Blaga), «aiurismul modernist» (Țepeneag, Ivănceanu), istoricismul (Delavrancea, Hasdeu/ce grotesc, ce megaloman mormântul său de la Bellu!), șovinismul (Eminescu), fascismul (Crainic). Să terminăm o dată cu dictatura criticii, recepției literare, cu descriții arbitrare (Călinescu), cu canavale obligatorii (manuale de istorie a literaturii române)”.

O lună mai târziu, revista „22” publică sub titlul *Cum se raportează intelectualul român la politic*⁵⁴, interviul realizat de Magda Cârneci cu Ion Negoțescu. Întrebat care este modelul capabil să orienteze societatea românească postdecembristă spre valorile unei democrații liberale, acesta crede că „o influență modelatoare fertilă ar putea exercita,

în schimb, Bлага, Eliade ori Eminescu – acesta din urmă în pofida faptului că „ne simțim complet străini de ideologia lui politică retrogradă”.

Adăugând că în luna noiembrie a aceluiași an, în „România literară” apare, în traducere, articolul semnat de Katherine Verdery⁵⁵, Protocronismul – politică oficială a culturii. Eminescu, protomarxist? Încheiem scurtul periplu prin anul eminescian 1990 spre a trage câteva simple concluzii.

Opiniile asupra valorii, semnificațiilor și importanței deținute de Eminescu, poet considerat de mult timp un bun cultural/patrimonial al întregii națiuni, au luat forma unui concert pe multiple „voci”, a cărui polifonie a fost repede acoperită de componenta eteroclită a discursurilor luate individual. Din rândul acestora se detașează „spiritele subțiri”, personalități cu opinie în chestiunea eminesciană. Puse față în față, opiniile respective sunt cele mai contradictorii, nu se pun de acord. În literatură, de o parte a baricadei se află cei încântați de Eminescu, iar de alta „sătuii de Eminescu” (a existat mereu un grup, ce-i drept foarte restrâns, dar extrem de vehement). Parcă în numele unor răfuieli personale, Eminescu apare „confiscat” fie de specialiștii în istoria mai veche, fie de analiștii celei contemporane, același diferend existând între naționaliști și internaționaliști. Un lucru pare sigur: postumitatea eminesciană devine tot mai plină de păcate.

Distanțarea de un sfert de secol ar fi trebuit să ne faciliteze o privire panoramică, adecvată bunei informări. Cu toate acestea, răspunsuri la gama largă de problematici deschise în chestiunea eminesciană sunt greu de oferit. Cu atât mai mult concluzii, semn că dinamica acestui subiect înregistrează o evoluție continuă. În locul acestora, apelez la cuvintele istoricului Ion-Aurel Pop, care, într-un articol relativ recent⁵⁶ aduce o serie de argumente în ceea ce privește nuanțările necesare din procesul continuu al recuperării moștenirii eminesciene. Conform opiniilor istoricului, Eminescu nu este cazul „singular” pe care se bate insistent monedă, germenii acestui rău despre care se vorbește apodictic și insistent aparținând secolului și nu poetului. Dau un singur citat din textul mai sus amintit: „Pe când în România ni se atrăgea atenția în chip foarte serios, încă din anii '90 ai secolului trecut, de către intelectuali subțiri – ajunși apoi, unii dintre ei, înalți demnitari de stat – că Eminescu este complet revolut, învechit, desuet, că era bunde pus între paranteze (în „debara”) și că, în niciun caz, România nu poate visa la NATO și la UE pe buze cu «autohtonismul», «antioccidentalul» și «xenofobul» Eminescu!... (...) Cum putea Eminescu să prevadă Holocaustul, să știe ce va urma după al doilea Război Mondial, Declarația universală a drepturilor omului

(adoptată de ONU) sau să știe, că mai recent, UE avea să reglementeze chestiunea minorităților? Este ca și cum l-am condamna pe Isac Newton că nu a știut teoria relativității!”

Chiar dacă discuția rămâne deschisă, ne raliem acestei opinii. Se ține seamă de faptul că existența lui Eminescu se încheiase de un secol, iar distorsionările de interpretare a operei (din perioadele legionară și comunistă) fuseseră de mult îndreptate? Se naște întrebarea, de astă dată cu o expresie la modă, dacă este corect ceea ce se petrece cu Eminescu. Sau și mai apăsător: dacă s-a păstrat dreapta măsură?

BIBLIOGRAFIE

- Badea, Ștefan, (1990), *Semnificația numelor proprii eminesciene*. București, Editura Albatros.
- Bomher, Noemi, (1990), *Mit și mitologie eminesciană*. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- Bot, Ioana, (1990), *Eminescu și lirica românească de azi. Citatul eminescian în poezia contemporană românească*. Cluj-Napoca, Editura Dacia.
- Ciompec, Gheorghe, (1990), *Eminescu. Textul eminescian: analize*. Selecție, studiu introductiv și note critice de... București, Eminescu, Lucrarea reprezentivă vol. III din: *Eminescu interpretat de...* Antologie, introducere, note, tabel cronologic de Gh. Ciompec. București, Eminescu, 1983-1990.
- Ciopraga, Constantin, (1990), *Poezia lui Eminescu. Arhetipuri și metafore fundamentale*. Iași, Editura Junimea.
- Crăciun, Victor, (1990-1991), *Eminescu. Un veac de nemurire*. Album alcătuit de... Studiu introductiv [de] Al. Piru. Prezentarea artistică și coperta [de] Vasile Olac. Vol. I-II. (Vol. I: *Viața poetului*; vol. II: *Postumitatea poetului*, București, Editura Minerva.
- Del Conte, Rosa, (1990), *Eminescu sau despre Absolut*. Ediție îngrijită, traducere și prefață Marian Papahagi. Cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Postfață de Mircea Eliade. Cu un cuvânt pentru ediția românească de Rosa Del Conte. Cluj, Editura Dacia.
- Livescu, Cristian, (1990), *Întâiul Eminescu*. Piatra Neamț, Editura Crigarux.
- Lungu, Eugen, (1990), *Poeți de pe vremea lui Eminescu*. Chișinău, Editura Literatura Artistică.
- Mazilu, Gheorghe, (1990), *Lecturi eminesciene*. Chișinău, Editura Hyperion, 1990.
- Mitican, Ion, (1990), *Cu Mihai Eminescu și Ion Creangă prin Târgul Leșilor*. Itinerar sentimental. București, Editura pentru Turism.
- Mureșanu Ionescu, Marina, (1990), *Eminescu și intertextul romantic*. Iași, Editura Junimea.
- Rezuș, Petru, (1990), *O copilărie nepereche*. București, Editura Ion Creangă.
- xxx: (1990) *Eminescu și Brașovul*. Coordonator Ion Itu. Brașov, Centrul editorial „Coresi”.
- xxx: (1990) *Eminescu e il romanticismo europeo*. A cura di Marin Mincu e Sauro Albisani. Roma, Bulzoni.
- xxx, (1999), *Eminescu, Opere, XVII, Bibliografie. Viața-Opera. Referințe. Partea I (1866-1938)*, Editura Academiei Române, București, 1999; *Partea II-a. (1939-1989)*
- xxx, (2008), *A. Opera lui M. Eminescu – ediții și periodice. Referințe despre M. Eminescu în cărți*. Editura Academiei Române, București;
- xxx, (2005), *Mihai Eminescu. Bibliografie adnotată (1990-2005)*, versiune electronică <http://www.biblacad.ro>. EminescuFinalAd.pdf.

- xxx: (2015) *Cronologia vieții literare românești*, Vol. I (1990) Coordonator Eugen Simion, București, Editura Muzeul Literaturii Române.

NOTE

Poezii, Prefață de Mihai Beniuc. Planșe: Perahim, Ilustrații: Siegfried [București], Editura de Stat, 1950; Poezii, Prefață de Nicolae Moraru, București, Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

² N. Tertulian, *Volumele omagiale Eminescu*, în „Contemporanul”, 20 ian., 1950.

³ P. Comarnescu, cronică literară, în „Universul”, 27 ian., 1950.

⁴ M. Cozma, *Noi ediții ale poeziilor lui Mihai Eminescu*, în „România liberă” 14 ian., 1950. Cu un termen de mare actualitate, M. Cozma comite un plagiat de idei după scriitorul sovietic Alexei Surkov care afirmase: „Pe Pușkin îl vom lua cu noi în comunism”. (Cf. *Cronologia vieții literare românești*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2011, vol. IV, p224).

⁵ Versurile apar în interiorul publicației „Cuadernos hispanos-rumanos”, [nr.] 5, 205 p, Mircea Eliade, *Poezii*, Biblioteca română, Freiburg i[m] Bris[gau], 86 p.

⁶ Studii și conferințe cu prilejul sărbătoririi a 100 de ani de la nașterea poetului, Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor, 188 p. Textele apăruseră aproape integral în ultimul număr, din 1949, al revistei „Viața Românească”.

⁷ Vezi „Contemporanul”, 6 ian., 1950.

⁸ *Muncitorii ceferiști din Capitală I-au comemorat pe Eminescu*, în „Adevărul”, 1950, 12 ian., p. 3; Alte manifestări omagiale au loc la Uzinele Vulcan și la Filatura Română de Bumbac. Vezi „Scânteia”, 14 ian., 1950.

⁹ *Ședința publică solemnă a Academiei R.P.R. consacrată aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu*. Au fost de față. C.I. Parhon, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale, Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, Ana Pauker, Vasile Luca, I. Chișinevschi, secretari ai CC ai PMR etc. Au vorbit academicienii Barbu Lăzăreanu și Mihail Sadoveanu și A. Toma. Ședința publică solemnă a fost deschisă de T. Săvulescu, președintele Academiei. Vorbind despre *Eminescu, om al cărții*, Barbu Lăzăreanu arăta: „azi, poezii, ca și toți oamenii scrisului, sunt învredniciți cu nobilul titlu de «ingineri ai sufletului omenesc»”. În cadrul aceleiași sesiuni A. Toma citește o pastişă, intitulată *Lui Eminescu*: „Câte sute de catarge/ Dârze lasă malurile/ Multe sunt ce nu le-ar sparge/ Vânturile, valurile”. Printre vorbitori s-au mai aflat: Dan Deșliu, Lucian Demetrius, Nestor Ignat, Ion Vitner, Maria Banuș, Petru Dumitriu, Zaharia Stancu, cu mefiență spus, toți „eminescologi unul și unul”. Vezi, în acest sens, „Scânteia”, 16 ian., 1950, care face relații de la eveniment și reproduce marea majoritate a textelor.

¹⁰ Ion Hobana, *Eminescu și problemele limbii*, în „Cum vorbim”, An II, nr. 1, 1950. Tot aici, publică Tudor Vianu (*Eminescu*) și Iorgu Iordan (*Eminescu și problemele limbii*).

¹¹ Henri Zalis, *Cum a fost editată până acum opera lui Eminescu*, în „Universul”, 4 ian., 1950.

¹² Ion Marin Sadoveanu, *Eminescu și criticii săi*, în „Universul”, 13 ian., 1950.

¹³ Sașa Georgescu, *Adevărul Eminescu*, în în „Universul”, 12 ian., 1950.

¹⁴ „Scânteia tineretului”

¹⁵ Zaharia Stancu, *Moștenirea literară a lui Mihai Eminescu*, reprodușă în „Scânteia”, 16 ian., 1950.

¹⁶ *Locul lui Eminescu în literatura română*, în „Flacăra”, nr.

51-52, 1949, reluat în „Gazeta învățământului”, 13. Ian., 1950.

¹⁷ „Flacăra”, 7 ian., 1950

¹⁸ Ibidem

¹⁹ *Eminescu în conștiința clasei muncitoare*, în „Contemporanul”, 13 ian., 1950.

²⁰ *O sărbătoare care va continua*, în „Gazeta învățământului”, 13 ian., 1950

²¹ Gica luteș, Cezar Drăgoi, *Cântecul unui ortac despre Mihail Eminescu*, în „Scânteia”, 16 ian., 1950.

²² Editorial nesemnat, „Scânteia”, 16 ian., 1950.

²³ Informație preluată de „Scânteia”, 17 ian., 1950.

²⁴ Mihail Cozma, *Eminescu – cercetător al culturii ruse*, în „România liberă” 8 ian., 1950.

²⁵ Gh. Ursu, inspector școlar, *Eminescu în literatura rusă*, în „Gazeta învățământului”, An II, nr. 41.

²⁶ „Curierul de Iași”, din 5 dec. 1876.

²⁷ Ion Hobana, *Eminescu despre realismul critic rus*, în „Flacăra”, 14 ianuarie, 1950.

²⁸ Constantin Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, Editura Humanitas, 2003.

²⁹ O prună încercare monografică, la noi, aparține lui George Munteanu, *Eminescu și eminescianismul*, Editura Minerva, București, 1987. Autorul prezentase în cadrul colocviului *Eminescu după Eminescu*, Paris-Sorbona, 12-15 martie 1975, o comunicare cu acest titlu. În accepțiunea noastră, separația dintre eminescologie și eminescianism înseamnă, în linii mari, distincția între curent de autor și *cult popular*.

³⁰ Datele statistice au fost evidențiate din M. Eminescu, *Opere*, XVII, *Bibliografie. Viața-Opera. Referințe. Partea I* (1866-1938), Editura Academiei Române, București, 1999; *Partea II-a*. (1939-1989), *A. Opera lui M. Eminescu – ediții și periodice. Referințe despre M. Eminescu în cărți*. Editura Academiei Române, București, 2008; versiunea electronică Mihai Eminescu. Bibliografie adnotată (1990-2005), <http://www.biblicad.ro.EminescuFinalAd.pdf>

³¹ Ștefan Badea, *Semnificația numelor proprii eminesciene*. București, Albatros, 1990; Noemi Bomher, *Mit și mitologie eminesciană*. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1990; Ioana Bot, *Eminescu și lirica românească de azi. Citatul eminescian în poezia contemporană românească*. Cluj-Napoca, Dacia, 1990; Gheorghe Ciompec, *Eminescu. Textul eminescian: analize*. Selecție, studiu introductiv și note critice de... București, Eminescu, 1990. Lucrarea reprezintă vol. III din: *Eminescu interpretat de...* Antologie, introducere, note, tabel cronologic de Gh. Ciompec. București, Eminescu, 1983-1990; Constantin Ciopraga, *Poezia lui Eminescu. Arhetipuri și metafore fundamentale*. Iași, Junimea, 1990; Victor Crăciun, *Eminescu. Un veac de nemurire*. Album alcătuit de... Studiu introductiv [de] Al. Piru. Prezentarea artistică și coperta [de] Vasile Olac. Vol. I-II. (Vol. I: *Viața poetului*; vol. II: *Postumitatea poetului*), București, Minerva, 1990-1991; Cristian Livescu, *Întâiul Eminescu*. Piatra Neamț, Crigarux, 1990; Eugen Lungu, *Poeți de pe vremea lui Eminescu*, Chișinău, Literatura Artistică, 1990; Gheorghe Mazilu, *Lecturi eminesciene*. Chișinău, Hyperion, 1990; Ion Mitan, *Cu Mihai Eminescu și Ion Creangă prin Târgul Leșilor. Itinerar sentimental*. București, Editura pentru Turism, 1990; Marina Mureșanu Ionescu, *Eminescu și intertextul romantic*. Iași, Junimea, 1990; Petru Rezuș, *O copilărie nepereche*. București, Editura Ion Creangă, 1990; XXX: *Eminescu și Brașovul*. Coordonator Ion Itu. Brașov, Centrul editorial „Coresi”, 1990. Demne de semnalat sunt și traducерile: Rosa del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*. Ediție îngrijită, traducere și prefață

Marian Papahagi. Cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Postfață de Mircea Eliade. Cu un cuvânt pentru ediția românească de Rosa Del Conte. Cluj, Dacia, 1990; XXX: *Eminescu e il romanticismo europeo*. A cura di Marin Mincu e Sauro Albisani. Roma, Bulzoni, 1990.

³² „Cronica”, Iași, nr. 2, 12 ian., p. 1; „Timpul”, Iași, nr. 1, 13 ian., p. 8; „Sud”, Călărași, nr. 2, ian., p. 2; „Unu”, Oradea, nr. 1, mart., p. 1; „Radix”, Mornimont, 1990, nr. 16, sept.-oct., p. 3.

³³ În „Adevărul” din 15 iunie, Gheorghe Tomozei scria: „Toate veleitățile atât de zgomotos afirmate pălesc atunci când ni-l evocăm pe cel ce nu e doar un ideal intangibil, ci și un luptător vizionar, un constructor de opinie. Proza jurnalistică a poetului redevine actuală. (...) Revista «Timpul» din Iași renunță fericit la editorialele reproducând fragmente eminesciene. (...) El, adus de soartă în fruntea oficiosului celui mai puternic partid al vremii, nu a slujit orbește politica acestui partid ci, mai degrabă, se poate spune că totdeauna, inflexibil, și-a ilustrat propriile idei. N-a cerut nimic altceva decât suma (dată cu fărâita) pentru care fusese angajat. A refuzat să intre în partidul celor puternici. N-a candidat deci (nici măcar ca independent) pentru înalte dregătorii în stat. A refuzat decorații. «Partidul» Eminescu se confunda în exclusivitate cu omul Eminescu, cel repede doborât de suferință și moarte și nu trebuie să vedem în Eminescu un înfrânt «în afacere», zicea el, ci pururea-învingătorul”. (*Consensul Eminescu*)

³⁴ Vezi, în acest sens, publicațiile „Adevărul de duminică” [București], „Ateneu”, „Argeș”, „Cronica”, „Jurnalul literar”, „Lumină Lină/ Gracious Light” [New York], „Manuscriptum”, „Măiastra-Dialog” [Baia Mare], „Minerva” [Bistrița], „Orizont”, „Ramuri”, „Revista V” [Focșani], „Sud” [Călărași], „Timpul” [Iași], „Tribuna”, „Unu” [Oradea] ș.a. Cele mai multe dintre cugetări apar în „Timpul” și „Adevărul de duminică”, multe dintre citate regăsindu-se în alte publicații, în anii următori.

³⁵ Datele statistice au fost evidențiate din M. Eminescu, *Opere*, XVII, *Bibliografie. Viața-Opera. Referințe. Partea I* (1866-1938), Editura Academiei Române, București, 1999; *Partea II-a*. (1939-1989), *A. Opera lui M. Eminescu – ediții și periodice. Referințe despre M. Eminescu în cărți*. Editura Academiei Române, București, 2008; versiunea electronică Mihai Eminescu. Bibliografie adnotată (1990-2005), <http://www.biblicad.ro>. EminescuFinalAd.pdf

³⁶ Ștefan Badea, *Semnificația numelor proprii eminesciene*. București, Albatros, 1990; Noemi Bomher, *Mit și mitologie eminesciană*. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1990; Ioana Bot, *Eminescu și lirica românească de azi*. Citatul eminescian în poezia contemporană românească. Cluj-Napoca, Dacia, 1990; Gheorghe Ciompec, *Eminescu. Textul eminescian: Antologie, introducere, note, tabel cronologic* de Gh. Ciompec. București, Eminescu, 1983-1990; Constantin Ciopraga, *Poezia lui Eminescu. Arhetipuri și metafore fundamentale*. Iași, Junimea, 1990; Victor Crăciun, *Eminescu. Un veac de nemurire*. Album alcătuit de... Studiu introductiv [de] Al. Piru. Vol. I-II. (Vol. I: „Viața poetului”; vol. II: „Postumitatea poetului”), București, Minerva, 1990-1991; Cristian Livescu, *Întâiul Eminescu*. Piatra Neamț, Crigarux, 1990; Eugen Lungu, *Poezi de pe vremea lui Eminescu*. Chișinău, Literatura Artistică, 1990; Gheorghe Mazilu, *Lecturi eminesciene*. Chișinău, Hyperion, 1990; Ion Mitican, *Cu Mihai Eminescu și Ion Creangă prin Târgul Leșilor*. Itinerar sentimental. București, Editura pentru Turism, 1990; Marina Mureșanu Ionescu, *Eminescu și intertextul romantic*. Iași, Junimea, 1990; Petru Rezuș, *O copilărie nepereche*. București,

Editura Ion Creangă, 1990; XXX: *Eminescu și Brașovul*. Coordonator Ion Ițu. Brașov, Centrul editorial „Coresi”, 1990. Demne de semnalat sunt și traduceri: Rosa del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*. Ediție îngrijită, traducere și prefață Marian Papahagi. Cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Postfață de Mircea Eliade. Cu un cuvânt pentru ediția românească de Rosa Del Conte. Cluj, Dacia, 1990; XXX: *Eminescu e il romanticismo europeo*. A cura di Marin Mincu e Sauro Albisani. Roma, Bulzoni, 1990.

³⁷ Vezi, în acest sens, publicațiile „Adevărul de duminică” [București], „Ateneu”, „Argeș”, „Cronica”, „Jurnalul literar”, „Lumină Lină/ Gracious Light” [New York], „Manuscriptum”, „Măiastra-Dialog” [Baia Mare], „Minerva” [Bistrița], „Orizont”, „Ramuri”, „Revista V” [Focșani], „Sud” [Călărași], „Timpul” [Iași], „Tribuna”, „Unu” [Oradea] ș.a. Cele mai multe dintre cugetări apar în „Timpul” și „Adevărul de duminică”, multe dintre aforismele citate regăsindu-se în alte publicații, în anii următori.

³⁸ „Cronica”, Iași, nr. 2, 12 ian., p. 1; „Timpul”, Iași, nr. 1, 13 ian., p. 8; „Sud”, Călărași, nr. 2, ian., p. 2; „Unu”, Oradea, nr. 1, mart., p. 1; „Radix”, Mornimont, nr. 16, sept.-oct., p. 3.

³⁹ *Harta funebă*, de Mircea Nedelciu, în SLAT („Suplimentul literar artistic al Tineretului liber”), 3 februarie, 1990.

⁴⁰ „Echinoc” (nr. 1-2/1990), Omagierea se deschide cu interviul luat loanei Em. Petrescu („Cum ne-am putea despărți de el fără să ne uităm pe noi înșine”) și continuă prin comentariile loanei Bot la volumul interviewatei, *Eminescu și mutațiile poeziei românești*. În același context, Laura Pavel scrie despre *Universul citadin eminescian ca suprarealitate*. Sub un titlu ușor redundant (Amintirea – cale de acces spre reveria poetică), Liciana Borcea descoperă firul inițiativ prin labirintul universului poetic eminescian. Despre Archeus – Natura povestirii ca schemă gnoseologică scrie Carmen Negulici.

⁴¹ Ion Mureșan, *Note la o imposibilă despărțire de Eminescu*, în „Echinoc”, nr.1-2/1990.

⁴² Mircea Martin, *Publicistică vizionară*, în „România liberă”, 17 ianuarie 1990.

⁴³ „Tineretul liber”, 20 ian. 1990, interviu realizat de Nicolae Țone.

⁴⁴ „Convorbiri literare” nr. 5 (22 martie), 1990.

⁴⁵ „Adevărul”, 25 mai 1990, în articolul Valorile literare și politice.

⁴⁶ „România Mare”, nr. 1, 8 iunie, debutează sub deviza „Vom fi iarăși ce am fost și mai mult decât atât!”. Pe lângă alte activități se stabilește și decernarea unui Mare Premiu „Mihai Eminescu” pentru literatură și un Mare Premiu „Nicolae Iorga” pentru domeniul istoriografic.

⁴⁷ *Consensul Eminescu*, în „Adevărul”, 15 iunie, 1990.

⁴⁸ „SLAT” (nr. 24), 15 iunie 1990.

⁴⁹ „România liberă” 19 iunie, 1990

⁵⁰ Sorin Preda, O nouă și strălucită victorie asupra literaturii, în „SLAT”, (nr. 25), 23 iunie, 1990.

⁵¹ „Phoenix” (nr. 22), 25 iunie, 1990. Anchetă realizată de Dan Silviu Boerescu.

⁵² Textul a apărut inițial în revista „Dialog” din Germania, în martie 1990, iar ulterior a fost reprodus de „Astra” nr. 7, iulie, 1990 și „Contrapunct” nr. 40, 5 oct., 1990.

⁵³ „Contrapunct” nr. 32, 10 august 1990.

⁵⁴ „22” (nr. 39), 6 oct., 1990.

⁵⁵ „România literară” (nr. 45), 8 nov., 1990.

⁵⁶ Ioan-Aurel Pop, *Eminescu și străinii*, în „Academica” iunie-iulie, 2014, Anul XXIV, nr. 284-285, pp. 9-13.

Lucian Chișu

Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Triodul Penticostar (1558) singura tipăritura de la Târgoviște a Diaconului Coresi

Diaconul Coresi a intrat în istoria poporului român ca unul din cei mai de seamă meșteri tipografi pe care i-a avut cultura noastră, contribuind la introducerea limbii românești în biserică și la crearea unei limbi literare unitare.

Cu activitatea tipografică a lui Coresi la Târgoviște, se intră într-o etapă nouă de dezvoltare culturală. Deși nu este amintit în epilogurile cărților imprimate de Liubavici în vechea cetate de scaun a Țării Românești, Mircea Tomescu afirmă că acesta și-a făcut ucenicia în tipografia liubaviciană,¹ lipsa numelui său datorându-se, probabil, originii sale modeste. Cert este că era originar „ot Târgoviște”², după cum se menționează în epilogul *Evangeliarului românesc* (Brașov, 1561-1562). În ceea ce privește apelativul de „diacon”, atașat numelui lui Coresi, trebuie făcută precizarea că termenul, în limbaj didactic al epocii, avea sensul obișnuit de „diac” (scriitor) și mai puțin sensul bisericesc care specifică o ierarhie clericală. Însuși tipograful spunea că oamenii îl cunoșteau sub numele de Coresi diaconul: „Mă numesc între oameni Coresi diaconul”³ (Sas Sebeș, *Sbornic*, 1580).

Referitor la locul unde a tipărit singura sa lucrare de la Târgoviște, *Triodul Penticostar* (1558), se presupune a fi Mănăstirea Dealu, cu uneltele rămase de la tiparnița lui Liubavici⁴. Execuția lucrării începe la 8 iulie 1557 și se termină la 30 iunie 1558: „S-a început această sfântă carte în zilele lui Ion Pătrașcu Voevod... și s-a săvârșit această carte cu porunca ...prealuminatului Domn, Io Mircea, mare Voevod. ...Eu robul întru Christos, Diaconul Coresi, m-am nevoit întru aceasta și am scris această carte și cu 10 ucenici ai mei în anul 7066. S-a început această carte în luna iulie 8 zile și s-a săvârșit de asemeni în luna iulie, a 30-a zi, în cetatea de scaun, Târgoviște.”⁵ Din prefață reiese că meșterul tipograf a fost ajutat de zece ucenici, un număr foarte mare pentru perioada la care ne referim.

Din punct de vedere tipografico ornamental cartea tipărită de Coresi la Târgoviște are următoarele caracteristici: textul imprimat în negru (textul propriu-zis, frontispiciile tipiconale, unele inițiale și gravuri) și roșu (indicațiile tipiconale și unele inițiale), formatul în folio, cu [362] file a câte 46 de caiete, primele trei nenumerotate, restul prezentând pe prima și pe ultima filă signatura chirilică.⁶ De asemenea, cuprinde un bogat material decorativ realizat cu ajutorul clișeelelor săpate în lemn: gravuri, inițiale ornate, frontispicii și vignete.

În această tipăritură apar pentru prima dată **gravurile în ciclu**,⁷ săpate în lemn, reprezentate pe o pagină întreagă, subiectele fiind preluate din viața și patimile Mântuitorului (11 la număr): Intrarea în Ierusalim (f. [8v], c. 2); Răstignirea (f. [7v], c. 9); Punerea în mormânt (f. [7], c. 11); Învierea lui Iisus (f. [8], c. 17); Arătarea lui Iisus înaintea Mariei (f. [8], c. 20); Vindecarea paralticului (f. [7v], c. 24); Iisus Hristos în templu, între învățătorii legii (f. [7], c. 26); Iisus Hristos și Samariteanca (f. [4], c.29); Vindecarea orbului (f. [5], c. 22); Înălțarea lui Iisus (f. [7], c. 24); Pogorârea Sfântului Duh (f. [4v], c. 40).⁸ Putem afirma că, după gravura prezentă în *Octoiul* tipărit de Macarie în 1510, suntem în fața unei noi manifestări a artei xilografurii românești. În ceea ce privește paternitatea acestora, există opinii diverse: Gh. Buluță și Dan Simonescu⁹ consideră că gravorul este însuși Coresi¹⁰, care, ca și alți tipografi ai timpului, era bine inițiat în secretele artei grafice. În sens contrar, Nicolae Iorga este de părere că gravorul era un străin, pentru ca Vrigil Oltean să afirme că modelul după care s-a inspirat Coresi este *Triodul* tipărit de Schweipolt Fiol la Cracovia, în 1491.¹¹ Analizându-se tipăritura lui Fiol, se observă clar unele asemănări dar nu suntem de acord că gravura ar fi fost realizată de un străin. De remarc

Intrarea în Ierusalim
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

că gravorul a respectat canoanele bisericești dar, în cazul unora dintre xilogravuri, a inclus și elemente ale vieții domestice, cum ar fi gardul împletit de nuiete din *Arătarea lui Iisus înaintea Mariei Magdalena*. Scenele biblice sunt dezvoltate în prim plan, pentru ca în fundal să fie redat un peisaj, de cele mai multe ori arid sau un grup de clădiri.

În ceea ce privește frontispiciile, acestea sunt reproduse după *Tetraevanghelul* macarian (1512). Frontispiciul dreptunghiular este format din vrejuri împletite, redând cercuri care se întretaie, având reprezentați la colțurile exterioare de jos lujeri înalți care au la extremități flori, iar la colțurile din partea superioară lujeri scurți având la extremități aceleași flori înclinate spre o cruce dispusă central, formată tot din împletituri de nuiete, încadrată de inscripția prescurtată „Iisus Hristos Biruie”: **IC XC NI KA**. Frontispiciul pătrat are în mijloc reprezentată stema Țării Românești încadrată într-un medalion de mici dimensiuni care la rândul lui este încadrat într-un cerc de nuiete împletite, înscris la rândul său într-un pătrat. Pasărea heraldică este dispusă cu capul din profil, având pe cap coroană și în cioc o cruce. Se distinge central o cruce greacă la capetele brațelor cu fleuroni. Din colțurile exterioare de jos pornesc lujeri înalți, formați din nuiete împletite, având la extremități coroane și câte un boboc de floare. Colțurile exterioare de sus au aceiași boboci de flori dar cu tija scurtă, îndreptați spre o cruce dispusă central. Un alt frontispiciu are reprezentată în mijloc stema Țării Românești, pasărea heraldică cu crucea în cioc, încadrată într-un pătrat alcătuit tot din nuiete împletite. Pasărea este redată fără coroană, cu capul orientat spre stânga, prezentând zborul semideschis, având aspect mixt,

între acvilă și corb, ținând crucea în cioc, mergând până în terasă. De asemenea, observăm prezența a doi arbori cu trunchi subțire și coroană de frunziș triunghiular (cel de la stânga având și un buchet mai mic de frunze pe o ramură, pornind din porțiunea inferioară a tulpinii), ce flanchează pasărea.¹² Vrejurile care pornesc din colțurile de jos ale frontispiciului sunt mai scurte decât cele din frontispiciul prezentat anterior, iar cele din colțurile superioare sunt, de asemenea, scurte și cu bobocul de floare îndreptat spre crucea dispusă central, apărând prescurtarea inscripției *Mesto lubnoe Rai bâst* (*Locul bucuriei este raiul*): **ML PĂ**.¹³

În ceea ce privește tipul inițialelor ornate, subliniem faptul că acestea sunt încadrate în chenar, inițiale de tip macarian, realizate din împletituri de nuiete, sau inițiale cu noduri și volute.¹⁴

Din această lucrare sunt cunoscute până în prezent patru exemplare (unul original și 3 copii) existente la Biblioteca Academiei,¹⁵ unul la Arhivele Statului din Brașov, două la Biblioteca Publică din Sankt-Petersburg¹⁶ și un exemplar la Mitropolia din Târnovo.¹⁷ Singurul exemplar care păstrează epilogul este cel descoperit de A. Filimon în 1927 și donat Bibliotecii Academiei Române. Trebuie subliniat faptul că lucrarea diaconului Coresi a fost tipărită nu numai pentru credincioșii ortodocși români, ci și pentru ortodocșii din alte țări, lucru dovedit prin faptul că aceasta se regăsește și la sud de Dunăre.¹⁸

Un merit însemnat al lui Coresi este acela că a intrat în istoria poporului român ca unul dintre cei mai de seamă tipografi pe care i-a avut cultura noastră, fiind și cel care a contribuit la crearea unei limbi literare unitare. Difuzarea cărților sale au condus la creșterea fluidității și a expresivității în limba română.

Răstignirea lui Iisus Hristos
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

Punerea în mormânt
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

Arătarea lui Iisus Hristos
înaintea Mariei. Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

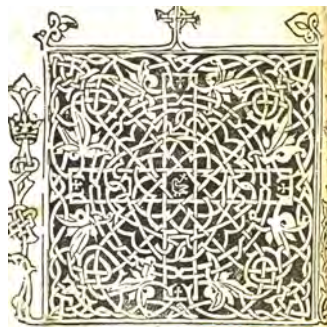
Învierea lui Iisus Hristos
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

Iisus Hristos în templu
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

Frontispiciu Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

Frontispiciu Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

Frontispiciu
Sursa: Biblioteca Metropolitană
București

Inițială ornată
Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

Inițială ornată
Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

Inițială ornată
Sursa: Biblioteca
Metropolitană București

NOTE

1. M. Tomescu. *Istoria culturii românești de la începuturi până în 1918*. București: Editura Științifică, 1968, p. 47.
2. I. Bianu; N. Hodoș. *Bibliografia românească veche: 1508-1830*, Tom I, București: Atelierele Grafice Socec, 1903, p.45.
3. *Ibidem*, p.84.
4. *Istoria literaturii române*. București: Editura Academiei R. P. Române, 1964, p.306.
5. I. Bianu; N. Hodoș. *Bibliografia românească veche: 1508-1830*, Tom IV, București: Atelierele Grafice Socec, 1944, p. 168-169.
6. I. Bianu; N. Hodoș. *Bibliografia românească veche: 1508-1830*, Tom I, București: Atelierele Grafice Socec, 1903, p. 31.
7. Dan Simonescu; Victor Petrescu. *Târgoviște – vechi centru tipografic românesc: studiu monografic cu repertoriul cărților vechi tipărite la Târgoviște și catalogul colecției Muzeului „Carte românească veche”*. Târgoviște: Muzeul Județean Dâmbovița, 1972, p. 24.
8. Biblioteca Academiei Române. Catalogul on line. Accesibil pe web: http://aleph500.biblad.ro:8991/F/4UUC1IUVV61R3XMMSFJV27R7SCUCYTJ98CABARUBHLGB74LJJ2-61012?func=item-global&doc_library=RAL01&doc_number=000007862&year=&volume=&sub_library=ORB. Accesat: 10.01.2017
9. Inspirat din cărțile apocrife.
10. Gheorghe Buluță; Dan Simonescu. *Pagini din istoria cărții românești*. București: Editura Ion Creangă, 1981, p. 38.
11. Vasile Oltean. *Istoria tiparului brașovean*. Vol.II. Iași: Tipografia Moldova, 2005, p. 41.
12. D. Cernovodeanu, *Reprezentări heraldice din vechi tipărituri și manuscrise românești (sec. al XVI-lea)*. În: „Târgoviște: cetate a culturii românești.” București, 1974, p. 138.
13. Al. Odobescu, *Opere*, vol. II. București, 1967, p. 553, nota 47.
14. I. Gheție; Al. Mareș. *Diaconul Coresi și izbânda scrisului în limba română*. București: Editura Minerva, 1994, p. 270.
15. Biblioteca Academiei Române. Catalogul on line. Accesibil pe web: http://aleph500.biblad.ro:8991/F/4UUC1IUVV61R3XMMSFJV27R7SCUCYTJ98CABARUBHLGB74LJJ2-61012?func=item-global&doc_library=RAL01&doc_number=000007862&year=&volume=&sub_library=ORB. Accesat: 10.01.2017.
16. Layos Demeny; Lidia Demeny. *Carte, tipar și societate*. București: Editura Eminescu, 1985, p. 181-184.
17. I. Roman. *Completări la Bibliografia românească veche*. În: „Limba română”, XVI, 1965, nr. 6, p. 708.
18. Un exemplar din *Triodul-Penticostar* tipărit în 1558 se afla în anul 1696 în Bulgaria, aparținând preotului Neagomir. La mănăstirea Kelifarevo din Bulgaria au fost descoperite alte trei cărți coresiene, printre care și *Triodul-Penticostar* din 1558.

Agnes Erich
Biblioteca Județeană
„I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Tipărituri de la Mitropolia Târgoviștei, în vremea lui Matei Basarab

Venirea la domnie a lui Matei Basarab în Țara Românească (1632) deschide o perioadă nouă, de dezvoltare în istoria cărții românești. Această cârmuire stabilă și îndelungată (până la 1654) permite o redresare, reînvie mecenatul artistic și stimulează apariția unor cărți tipărite și manuscrise de referință. Domnitorul și sfetnicii săi culturali, îndeosebi cărturarul Udriște Năsturel și sora sa Elena, soția voievodului, înțeleg mai bine rolul tipografiei pentru ceea ce azi numim politica de continuare a unei moșteniri bizantine pe care o revendicau, astfel încât înființează pentru început o tipografie, la Câmpulung în 1635, făcând din acest meșteșug un monopol domnesc și acordându-i o atenție specială.

Apoi, la mănăstirea Govora (județul Vâlcea), a funcționat între anii 1637-1642 o imprimerie. Aici au fost tipărite între altele slavone, două cărți în limba română – *Pravila* (1640), cunoscută și sub numele de „*Pravila mică*” și *Evanghelia învățătoare* (1642). *Pravila*, tradusă „de pe slavonă în limba românească” de Mihail Moxalie, s-a tipărit în două ediții, una pentru Țara Românească și alta comandată de mitropolitul Ghenadie, pentru Transilvania.

În 1644 tipografia de la Govora se mută la Târgoviște pentru o relativ scurtă perioadă de timp (1644-1652). Meșterii sunt români, sârbi și ruteni. Tipografia este un privilegiu feudal al Domniei și al Bisericii – de aceea se numea „domnească”. Ea a fost instalată întâi la mănăstirea Dealu, apoi a fost mutată în incinta mitropoliei, în oraș.

În tipografia domnească „din cetatea de scaun Târgoviște, în oraș, la mitropolie”, activitatea începe cu un *Triod – Penticostar* slavon („din porunca și cu cheltuiala principesei Elena”) și continuă cu trei cărți de slujbă în slavonă, dar cu tipurile traduse în limba română – *Pogribania preoților* din 1650 („cu cheltuiala ieromonahului Mihail”), *Mystirio*, tipărită la 1651 „cu porunca, cu osârdia și cu toată cheltuiala” mitropolitului Ștefan al Țării Românești, și *Târnosania (biseriilor)* din 1652, tot cu banii acestuia. Tipăritura de referință a acestui atelier este *Îndreptarea legii* de la 1652, tradusă în

românește din limba greacă și imprimată „cu toată cheltuiala” aceluiași mitropolit.

Epoca domniei lui Matei Basarab coincide cu un moment de interferență activă a unor influențe diverse, a căror asimilare de către spiritul autohton a produs sinteza prin care se definește fenomenul cultural. Astfel, revigorarea curentului pentru promovarea limbii și culturii slavone, datorită victoriei „vechii aristocrații muntene, de tradiție culturală slavă împotriva elementelor grecești”, a generat și „o reorganizare a învățământului slavon”, marcată prin existența unei școli de limbă și cultură slavonă la Târgoviște în timpul domniei lui Matei Basarab (Cf. **Victor Papacostea**, *Civilizație românească, civilizație balcanică*. București, Editura Eminescu, 1983, p. 252 și p. 257).

Mitropolitul Ștefan concepe o acțiune de ridicare culturală și profesională a slujitorilor bisericii. În prefața la *Mystirio* el constată „atâta neștiință” și faptul că preoții au uitat, între altele, „toate rânduialele și tipicurile” și că fiecare slujește în felul său. Se pare că această lipsă de unitate în oficierea slujbelor se datora neînțelegerii indicațiilor tipiconale scrise în slavonește drept pentru care mitropolitul Ștefan hotărăște traducerea acestora în românește și tipărește *Pogribania*, *Mystirio* și *Târnosania*, apreciind importanța acestei noi modalități de a prezenta bilingv cărți de slujbă și exprimându-și nădejdea că a făcut un lucru „foarte de treabă neamului nostru”.

Redăm după „Bibliografia românească veche” (BRV) de Ioan Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simonescu, descrierea lucrărilor apărute la Mitropolia târgovișteană:

PENTICOSTAR – slavonește, redacție medio-bulgară, Târgoviște, 1649.

BRV I (55-56), p. 171-175; BRV IV (55-56), p. 200-201

Volum in-folio de 4 foi numerotate jos +404 foi numerotate sus în dreapta +1 foaie la sfârșit.

Tiparul negru și roșu, cu 31 rânduri pe pagină. Titlul indică cum această carte a fost scoasă: „...din porunca și cu cheltuiala principesei Elena, cu mila

lui Dumnedeu stăpâna și doamna Țării Românești, soția prea luminatului domn Io Matei Basaraba, în tipografia lor domnească din cetatea de scaun Târgoviște. În anul de la facerea lumii 7157, dela nașterea lui Christos 1649”.

Titlul este încadrat într-o gravură cu compartimente, cu personaje sfinte; în interiorul cărții câteva frontispicii.

Pe verso titlului se află stema Țării Românești (aceeași cu cea din *Imitatio Christi*, ultima tipăritură de la Mănăstirea Dealu), cu o inscripție și o epigramă dedicată doamnei țării, Elena, pe care o reproducem:

„Ce vrea să însemne acest nume Elena? / În sufletul meu am căutat și am aflat / că la Greci (este) Eleos, ce înseamnă milă. / Bine a zis odată înțelepciunea lui Platon, / că punerea numelui nu se face după voe, / ci după firea lucrurilor se poartă numirea. / Vezi cât de potrivit se unesc / Elena cu Eleos; căci milostivirea ei mare / se revarsă acum asupra tuturor bisericilor tracice, / și pomenirea ei (este) nemuritoare și mare de la ele. / Penticostar (este) cincizeci, număr desăvârșit, / Zis cu alte cuvinte și prea frumos / De prea înaltului teolog. De-aceea s-a și tipărit / De dânsa cu cuviință și s-a pregătit.”

Prefața cu cuprins religios ce ocupă restul foilor liminare. Este indicat totodată și numele tipografului: „Și m-am silit întru această scriere [tipărire] eu păcătosul și cel mai mic între călugări Ioan ieromonahul de la muntele Athos, din Bosnia, din locul Kamengrad (Cetatea-de-piatră), din mănăstirea Gomionița...”.

TRIODUL POSTULUI – slavonește, Târgoviște, 1649.

BRV I (56), p. 175

În Bibliografia Românească Veche Ion Bianu și Nerva Hodoș mai amintește și această tipăritură. Nu există exemplare. Semnalarea în BRV s-a făcut după bibliografiile ruși I. Karataev și Undolinski, care vorbesc despre o tipăritură târgovișteană de la 1649 (*Triodul postului*). Ulterior, N. Iorga a susținut că *Penticostarul* slavonesc de la Târgoviște, 1649 este aceeași ediție cu *Triodul postului*.

POGRIBANIA PREOȚILOR – slavonește și românește. Târgoviște, 1650.

BRV I (57), p. 175-177

Volum in-4° mic de 52 de foi +2 foi liminare numerotate greșit.

Textul slavonesc al rugăciunilor iar explicația slujbei este făcută românește, fapt ce demonstrează necesitatea imperioasă a cărților de cult în limba națională.

Tipar în 2 culori, negru și roșu, cu inițiale mari, simple și ornate (caractere de două mărimi). Pagina ornată cu 19 rânduri în pagină plină. Titlul este ca de obicei încadrat. Explicația slujbei, făcută românește, este tipărită cu roșu.

În prefață ierodiaconul Mihail spune:

„Tuturor drept slăvitorilor creștinilor, sioneanilor a svintei împreunătoarei, apostolești biseareci fiilor sănătatea trupească, și spăsenie sufletească, nedostoinicul, mult păcătosul, și mai micul ierodiaconul Mihail pofteaște. Aducându-mi aminte pururea de cuvântul prea fericitului prorocului și împăratului lu David, ce zice: ce voi da domnului pentru toate cealea ce mi-au dat, cugetaiu de în câștigul mieu ce ticălos ca prorocul, ce-ași aduce dar domnului și făcătorului mieu lu Is. Hs? Nimica alt nu chibzuii să fie acum mai depripă svintei Beseareci și mai de treabă, numai îngruparea preoțească; că măcar că se și află în cărți, nu se află să fie tutindinea tocma, ce într-une cărți într-un chip, într-altele într-alt chip, că întâmplându-mi se în multe locuri la îngroparea preoțească, tot gâlceavă auzi și neascultare. Pentru aceea, cu blagoslovenia prea sfințitului părintelui nostru Arhiepiscopului Ștefan, Mitropolitului, a totă Țeara Românească, și cu voia Creștinului și de Hs. iubitorului Io Matthei vodă, Domnul aceștiași țări, mi-am nevoit de-am alăturat izvodul slovenesc lângă cel grecesc, și cu oameni cărturari buni și înțelepți am tocmit și cu cheltuiala mea li-am tipărit, și li-am dat pre lume pentru sufletele părinților miei, și pentru ale noastre, pentru al mieu și a soției mele. Derept aceia la care preot să va afla carte ca aciasta, a îngrupării preoțești, pentru Dumnezeu pre ca acesta rog u să nu o vânză, nice unde să va întâmpla vre-un preot pristăvit, să o tăgăduiască, ce să o arate și să o plinească dentr-ânsa treaba ce va fi; iară pre robii lui Dumnezeu, pre Gherghina, pre Elena, pre ierodiaconul Mihail și pre Despina să pomenească ca să fie și el pomenit întru împărăția domnului nostru lu Is. Hs. Înpreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt amin.”

MYSTIRIO (Sacrament) – slavonește și românește. Târgoviște, 1651.

BRV I (59), p. 178-183

Volum in-4° de 8 foi nenumerate +53 foi numerotate, în caiete de câte 4 foi la sfârșit tabla de materii și o gravură reprezentând soborul Maicii Domnului. Tiparul în două culori, negru și roșu, pagina încadrată având 22 rânduri.

Pe verso titlului, în locul tradiționalei steme, se află „Semnul carele iaste dat de Dumnezău, prea Sfinților Mitropoliți ai Țării Ungrovlahiei”, iar dedesupt 6 versuri dedicate mitropolitului Ștefan:

**SEMNUL carele iaste dat de Dumnezău
prea Sfinților Mitropoliți ai Țării Ungrovlahiei,
Mystirio, Târgoviște (1651)**

„Christos dă diademă arhierilor: / și pe gâtul lor le pune grivină (colier) de aur, / ca prin cruce să biruiască pe diavolul (șarpele) începător al răului. / Și prin patriță să țină pe oameni în credință. / Ție, părinte, Ștefane, Dumnezeu pe toate ți le-a dat: / Păzitoriule al credinței în țara Transalpină.”

Prefața este semnată de mitropolitul Ștefan „al Târgoviștii, Plaiului și a toată Ungrovlahiia, Exarhul Sfântului Scaun Apostolesc Constantinopol...”.

Din prefață:

„Drept aceea și Semreniia noastră, cu voia lu Dumnezeu, și cu lucrarea a Duhului Sfânt, aflându-ne la Besearica Sfântă Pravoslavno-Catholiciască a Țării Muntenesti, întru rânduiala Arhierească, a Arhiepiscopii, Metropolii a Târgoviștii și a toată țara, întru toate zilele doriaș cu inema unde vedeam atâta neștiință a bogați Preoți ai țării, apoi iară văzând pre Mântuitorul nostru Is. Hs. cum va să caute și va să ceară sângele oilor sale cestor cuvântătoare, carele-mi sânt date în seamă iară dela mâinile mele, și văzând iară cum au creștinii țării înputare, și Preoții mai vrătos de cătră hulnicii dă leage, cum pentru grosimea și grubia nu știm slujii tainele Sfintei Besearici, și strigă toți tot-de-una că deistvuesc rău și nesebuit, și zic că am uitat cinurile, socotealele, obrășirile, chipurile, nemeririle și toate rânduialele și tipicurile Sfintelor taini, pentr-aceia de întăria ce m-au întărit Dumnezeu înpotriva puterii mele, gândiu să iau înputatea batjocoririlor de asupra aceștii țărișoare întărită cu mâna dreapta a lu Dumnezeu, și cu mila lu Dumnezeu de în ceale 7 taini ale Besearicii scos-am 2 la lumină. Botezul zic și Myrul, cu toate învățăturile, rânduialele și țeremoniile lor, cum vă rog iubitorilor cetirori, mai vartos de Hristos iubitori, să citiți să vedeți cum sânt răsirate, puse tot pre rând înaintea aceștii cărțulii cu aceaste 2 Sfinte Taine de în ceale 7, că le arată vremile, obiceiurile, facerile amândurora pre tocmeala și pe rândul Besearicii Sfinte, Maica noastră a răsăritului, carea cum au luat obicei de la Domnul Hs. de la Sfinții Apostoli, de la sfintele săboară, nu cum a fost până acmu slovenește tipicurile, carele nu le pot ști cinstiții și cuceriții Preoți pentru nesebuiala lor, ce tot rumănește toate tot pre rând, carele lesne într-alte Molitvenice nu le veți foarte afla, căci că socotință și usărdie când au scris atâta a pune n-au vrut întru Sfintele Taini. Ce multe au fost lăsate ne scrise și ce n-au trebuit a mănjit, cum singuri veți vedea cinstiților cititori cu proasta nevoință și osteneală a Smereniei

noastre adunate într-acestea Cărțulie, dă pre molitvenicul Grecesc și Slovenesc amândoaă înfățișate. Drept aceea acuma o Sfinte Clirosule să nu vă sfiți sau să vă leneviți a nu căuta și a nu citi și a nu învăța aceaste 2 Taini ale Sfintei Besearici, scoase de în ceale 7 căci că sânt tocmită pentru spăsenia sufletului tău și a tuturor Creștinilor, atâta de scumpe cât n-ai cu ce le prețui, după cuvântul Mântuitorului.”

Traducerea textelor Tainelor sacramentale este făcută de Daniil Andrean Panoneanul.

ÎNDREPTAREA LEGII – românește. Târgoviște, 1652.

BRV I (61), p. 190-203; BRV IV (61), p. 201

Volum in-folio de 25 foi nenumerate +796 pagini.

„Îndreptarea legii cu Dumnezeu, care are toată judecata arhierească și împărătească de toate vinil(i) preoteșt(i) și mirenești”, este o traducere din grecește a lui Daniil Andrean Panoneanul (Transilvăneanul) „care voi cu toată inema, cu blagoslovenia și îndemânarea sfinției tale [mitropolitul Ștefan – n.n.], a prepune aciastă Îndreptare de lege, dă pre limba elline(a)scă pre limba proastă române(a)scă”, cum se afirmă în prefața dedicată mitropolitului Ștefan al Țării Românești.

Mai cuprinde traduceri din „Sintagma” lui Matei Vlastares și „Nomocanonul” lui Manoil Malares și „Comentariul” lui Alexis Aristen.

Traducătorul a fost elevul dascălilor „desăvârșiți” ai Școlii greco-latine din Târgoviște, Ignatie Petritzis și Pantelimon Ligaridis.

Titlul este încadrat într-o gravură, care reprezintă între altele și stema Țării Românești.

Pe verso titlului este figurat „SEMNUL Carele iaste dat de Dumnezeu prea Sfinților MITROPOLIȚI Țării Ungrovlahiei”, însoțind 16 versuri omagiale dedicate, ca și prima prefață, mitropolitului Ștefan.:

„Învățătur(ile) Athinei așa nu strălucesc, / Cum ceaste șase numărure aicea izbăndesc. / De la răsărit pân-la apus tuturor groaz(ă), / Și pre nici unul nu va lăsa fără de pază. / Cruc(ea) și cărja în duhovnicescul războiu tare / Arhierilor Hs. datule-au putear(e) mar(e). / Cu dinsele creștinii la cer să-i aducă se-au dat, / Șarpele să sfărâme puter(e) mare au luat. / Capasul, Pletistur(a), Gherdanul podobește capul / Cu umbrirea Duhului nevoiaș de ia vacul, / Mitra semnul Tiarei vechilor Arhieriei, / curat purtându-ă mulți de muncă izbăvirei. / O ȘTEFANE, Păstor Pravoslavie(i) dăruit, / De Hristos noaă paz(ă) tuturor hărăzit, / Doamne Isuse păzeășt(e) în sânta Mitropolie / pre al nostru Părinte și în veaci ce va să fie.”

Tiparul în două culori, negru și roșu. Pagina încadrată în chenar simplu are 36 rânduri. Cartea cuprinde câteva gravuri semnate „Petru Theodor, 7159”, numeroase inițiale gravate în lemn, ornate și mici frontispicii.

Are două părți: prima privește relația dintre iobagi și boieri, iar cea de a doua cu texte de drept canonic.

După prima prefață a traducătorului, urmează o prefață a lui Ștefan „Mitropolitul Târgoviștei, Plaiului și a toată Ungrovlahia” în care se preciza scopul acesteia: „Părinții au pus numele Răspunsurilor și învățăturilor lor Canon sau Pravilă, adică numele de la lemnul acela ce lucrează meșterii, carele se chiamă îndreptariu. Când lucrează lemne sau pietri fiind nodoroase, străambe și colțoroase și ne neatede, puind acel dreptariu, le tocmesc și le netezesc și așa le alcătuesc una cu alta. Pravilă să chiamă și alte meșterșugure multe ale meșterilor dascăli, adevă cari au meșteșugit Grammatichia, Filosofia și Vrăcuirea, și cari au meșteșugit Cântarea; și nu numai acealea, ce încă și ceia ce au tocmit Leagea împărătească, pusule-au numele Pravile. Mai sânt ș-alte împărțiri, tocmeale și hotară, de carele bine au socotit Ypocrat să le fie numele așa, adică despărțind și alegând și îndreptând ce e stricat de alții și aducându-le iară la a lor bună împreunare. Ce însă scripturile altora, căroro li se-au pus numele Pravile, acealea tot trebuie altora să se dea să le caute. Iar Răspunsurile cealea blagocestive părințești pusu-li-se-au numele mai adevărat, mai tocmit, mai alcătuit de cât toate, atât cât și pre ceia ce se pleacă lor ei îndreptează cătră dreapta credință, și-i trage cătră viața ceia ce place lui Dumnezeu în toate zilele fără rătăcire”.

Cartea cu cea mai mare circulație în spațiul românesc.

TÂRNOSANIE – slavonește și românește. Târgoviște, 1652.

BRV I (62), p. 204 – 206; BRV IV (62), p. 201
Volum in-4° de 35 foi nepaginate.

„Târnosanie propusă să pre elinește și slavonește, pre limba proastă rumânească”. În slavonește sunt scrise rugăciunile, iar în românește indicațiile tipicului.

Tipar în două culori, negru și roșu. Titlul este încadrat în ornament (identic cu al *Pravilei de la Govora*), pagina având chenar de linii, cu 22-24 rânduri.

Cuprinde frontispicii și inițiale ornate.

Pe verso titlului același semn al mitropoliților Țării Ungrovlahiei cu inscripții și 6 versuri dedicate lui Ștefan „mitropolitului Târgoviștei, Exarhul Plaiului și a toată Ungrovlahia”:

Semnul carele iaste dat de la Dumnezeu prea-Sfinților Mitropoliți ai Țării Ungrovlahiei

„ȘTEFAN întru arhieriei se cinsteaște, / Cu toiagul pre toți oblăduiaște, / Numele-i arată și lucrurile, / Iară nevoința, folosurile / Neamului rumenesc, ciastă Târnosanie, / Iară descoperi bună folosire.”

Mitropolitul Ștefan este și autorul prefeței, în care sublinia:

„Drept aceia nice cum nu poate să sfințească sau să târnosescă Besearică desăvârșită; iară de va îndrăzni să facă aciasta cineva, acela nu e numai căce nu face nemica, ce încă căce îndrăznește să se atinge de putearea carea n-are și nu-i e dată, el greșeaște păcat de moarte, și apoi va cădea și supt vina luări Darului sau a afurisaniei.

Însă deaca vreame, ce de multe ori se tãmplã, de nu poate să meargă Arhierieul tot de-una petutindinea să sfințească Besearicile ceale noaă, carele-s deșarte de slava lu Dumnezeu în multă vreame; atunce cu voe și blagoslovenie să trimeată pe Protopopa, să pue Antimisul blagoslovit de Arhierieul, carele are blagoslovenie și puterea ca aceia, carele iaste în locul Preast(ol)ului, până ce se sfințește desăvârșit, ca să se poată face Liturghie în Biseaică, până ce va veni Arhierieului prilej să meargă să o sfințească.

Aciasta (iubiților miei frați și tocma slujitori ca pentru să se îndrepteaze nemul țării noastre) am tipărit, și am cusut lângă dinsa și cum trebuie să sfărămească Arhierieul Moaștele sfinților mucenici, și mutarea Besearicii, sau clătirea Preastolului în doaă chipure, tot cu tipicul Rumânește, așjiderea și blagoslovenia Antimisului cu tipicul lui, de toate pe rând cum trebuie a-l sfinți. Drept aceia priimiți, rog, buna mea userdie, cum, de va vrea Dumnezeu, o veți cunoaște tocmai caldă în toate zilele, adăogându-se spre dăscoperirei învățaturi de folosul țării și a sufletelor voastre tutuor.

Domnul Dumnezeu să încredințeze pe toți dragostei voastre frățești (prefața este adresată clerului și slujitorilor țării), iar pe mine mântuirei cerute.

Mântuiților, vietuiți întru Domnu și întru mulți ani multe fapte bune, cel mai sus însemnat (mitropolitul Ștefan, autorul prefeței) poștește și salută.”

Tipăriturile târgoviștene din vremea lui Matei Basarab, de la Mănăstirea Dealu și Mitropolie, reliefează nu doar aspecte al vechii noastre culturi, ci și știri privind ideologia feudală a vremii, cu componentele politic, economic, religios. Sunt un argument important al rolului de seamă pe care l-a jucat Cetatea de Scaun în evoluția culturii și literaturii noastre naționale.

Victor Petrescu

Schimbarea de generații

În ziua de 19 martie 1965, seara, către ora 19, am ieșit din curtea Bibliotecii Academiei în Calea Victoriei. Era o seară frumoasă, de primăvară. Intenționam să traversez Calea Victoriei, să mă duc acasă, căci atunci locuiam foarte aproape. Nu am reușit. Pe Calea Victoriei, dinspre Piața Victoriei înspre Piața Palatului venea un val de 4-5 limuzine negre, tipice pentru cei care erau membri ai C.C. al P.M.R. Acesta a fost succedat de al doilea val de 4-5 limuzine tot negre, din aceeași categorie. În fine, după un minut a urmat un al treilea val, care gonea în aceeași direcție. Abia după ce s-a scurs și acesta din urmă am putut traversa Calea Victoriei. Ajuns acasă, într-un mic bloc situat pe fosta str. Cosmonauților¹, am văzut că trecerea spre Piața Palatului era blocată de camioane grele ale armatei, încercuite de soldați din trupele de securitate, înarmați cu puști mitralieră. Ei nu permiteau nici accesul pietonal către Piața Palatului, excepție făcând, presupun, cei care locuiau pe Strada Georges Clemenceau². Emisiunile radio au anunțat scurt decesul primului secretar al P.M.R., Gheorghe Gheorghiu-Dej. A doua zi, 20 martie 1965, ziarul Scânteia, oficiosul P.M.R., a anunțat pe prima pagină, încadrată în întregime în chenar negru, decesul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej³, ca urmare unei grele suferințe. Totodată s-a decretat doliu național. În același număr al ziarului, tot pe pagina 1, s-a publicat și buletinul medical care anunța cauza decesului: neoplasm pulmonar și hepatic⁴.

Atunci, poate, a început să mi se lămurească taina limuzinelor negre care goneau pe Calea Victoriei cu o zi în urmă. În ele erau, desigur, adăpostiți cei care alcătuiau grupările din Biroul Politic Executiv al C.C. al P.M.R. Ei trebuiau să decidă rapid numirea succesorului lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Aparent, acesta era cunoscut. Se credea, conform unui zvon public, că va fi nominalizat Gheorghe Apostol, vechi tovarăș de echipă al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, care-i asculta și-i executa supus ordinele⁵. Spre surprinderea tuturor însă, Ion Gheorghe Maurer l-a propus ca urmaș al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej pe tânărul Nicolae Ceaușescu⁶. Propunerea lui a fost acceptată în unanimitate. Se știa că Nicolae Ceaușescu era un om tânăr, în acel moment avea 47 ani⁷, era ambițios, adept al curentului comunist-naționalist⁸ și, ca atare, încăpățânat în lupta de emancipare de sub dominația U.R.S.S.⁹ Cu abilitate, lângă patul unde s-a săvârșit Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a strecurat Nicolae Ceaușescu. El a fost cel dintâi care s-a desprins din grupul fruntașilor comuniști și a dat ultima sărutare celui plecat dintre vii¹⁰. A fost un gest care voia, poate, să-i arate viitorul. S-ar putea ca

el să indice pentru cei avizați că exista o înțelegere între el și Ion Gheorghe-Maurer. Însă, dacă a existat acea înțelegere între Nicolae Ceaușescu și Ion Gheorghe-Maurer, ea a fost verbală, strict secretă, cunoscută de extrem de puțini oameni. În acest sens pledează o mărturisire a lui Ion Gheorghe Maurer, făcută în ianuarie 1990. Atunci a arătat că el nu a dat curs dorinței lui Gheorghe Gheorghiu-Dej de a-l succeda. I. Gh. Maurer și-a motivat refuzul spunând că nu se considera potrivit, deoarece nu era român: tatăl său era sas, iar mama franțuzoaică¹¹. El i l-a propus atunci, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, pe Nicolae Ceaușescu. Acesta a acceptat. În consecință, la 23 martie 1965, în ziarul Scânteia, a fost publicat numele succesorului lui Gheorghe Gheorghiu-Dej: Nicolae Ceaușescu, ales în unanimitate în calitate de Prim-secretar al Comitetului Central al P. M. R.¹².

În vederea înhumării lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, s-a stabilit ca în țară să fie doliu național timp de trei

Imaginea paginii din ziarul oficial al P.M.R., Scânteia din data de 20 martie 1965, nr. 6564, prin care se anunță moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

zile. Trupul defunctului a fost depus în sala principală din Palatul Republicii, fosta Sală a Tronului din Palatul Regal. Pentru ornarea fastuoasă a sălii și a catafalcului s-a făcut apel la talentatul arhitect Oni Oroveanu. Începând cu dimineața zilei de duminică, s-a permis doritorilor să treacă prin dreptul catafalcului pentru a-și lua ultimul rămas bun de la cel decedat.

În ziua de 24 martie 1965, în scurtul său discurs funebru, Nicolae Ceaușescu, după modelul lui I. V. Stalin, a rostit cuvinte care au fost interpretate ca un jurmământ de fidelitate¹³. El se angaja să continue acțiunea, munca și linia trasată de Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Știa bine că în acel moment conducătorul comunist decedat era în plină glorie. Pe plan intern, obținuse succese vizibile în economie în diverse ramuri: construirea barajului hidroelectric de la Porțile de Fier, a „orașului chimiei” Victoria (Făgăraș), a centrului de exploatare a uraniului din orașul Petru Groza, (actualmente Ștei, Jud. Bihor), a uzinelor constructoare de autocamioane și tractoare din orașul Stalin (revenit la vechiul nume – Brașov) și, în fine, reîncepuse „modernizarea” orașelor, prin tăierea în București a magistralei nord-sud (actualmente Bd. Dimitrie Cantemir) și construirea de noi cartiere de blocuri socialiste. Aceasta din urmă era o acțiune direct populistă prin care se urmărea rezolvarea crizei locuințelor de după război, după marea migrare a populației rurale în industrializatul mediu urban. În același timp, în plan intern, Gheorghe Gheorghiu-Dej încercase să instituie pacea social-politică: între anii 1962 și 1964 a eliberat din închisoare deținuții politici¹⁴. Spera ca astfel să șteargă din memoria națiunii chinurile la care fuseseră supuși acei oameni. În plan extern, Gheorghe Gheorghiu-Dej obținuse rezultate notabile. Între 15 iunie și 15 august 1958 trupele sovietice se retrăseseră din România¹⁵ – iar în anul 1964 publicase Declarația din aprilie a P.M.R. cu privire la relațiile cu U.R.S.S. și R. P. Chineză¹⁶.

Acest ultim act provocase vâlvă pe plan internațional și iritare la Moscova. Prin el se contesta sistemul internațional bipolar, care se credea imuabil după cel de-al doilea război mondial și se încerca revenirea la „dreptul popoarelor”, impus de cardinalul Richelieu în timpul discutării păcii Westfalice (1643-1648)¹⁷.

În ianuarie-februarie 1965, la Varșovia, Gheorghe Gheorghiu-Dej își reafirmase poziția în fața participanților la conferința organizată acolo pentru conducătorii comuniști obedienți față de Kremlin. După mărturiile lui Paul Sfetcu, secretarul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, conducătorul P.M.R. a fost cazat în condiții necorespunzătoare: într-o școală neîncălzită, cu podeaua din scânduri date cu catran, care degajau un miros greu de suportat¹⁸. Foarte probabil, cazarea din Varșovia a determinat declanșarea cancerului galopant al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

La 2 martie 1965, a avut nevoie de un nou consult medical. La el a participat și o echipă de medici venită din Franța. S-a pus diagnosticul de cancer¹⁹.

Prima pagină din ziarul oficial al P.M.R., Scinteia din 23 martie 1965, nr. 6567, în care se publică hotărârea membrilor prezenți la Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central care, în unanimitate l-au ales pe Nicolae Ceaușescu Secretar General al P.M.R., ca urmaș al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Cu toate acestea, membrii C.C. al P.M.R. au decis să folosească prestigiul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej pentru susținerea alegerilor legislative din 7 martie 1965. Când a apărut la postul de televiziune, Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta ca un om foarte bolnav. Propaganda oficială l-a prezentat însă contrar. Aspectul lui real nu a înșelat privitorii. Doi străluciți medici, Șerban Milcoveanu și Vasile Noveanu, care au văzut și au auzit cuvântarea transmisă cu ocazia alegerilor din martie 1965, au contrazis punctul de vedere oficial. Ei au remarcat că arăta ca un bolnav în stare gravă, fază de cancer cu metastaze. Au avut dreptate: la 19 martie 1965 Gheorghiu-Dej a încetat din viață.

Nicolae Ceaușescu, după preluarea funcției de prim-secretar al P.M.R., a știut că trebuie să respecte o serie de conveniențe pentru a justifica alegerea sa. În vederea asigurării alegerii sale în conformitate cu canoanele politice și juridice impuse de P.M.R. cu anunțata continuitate a activității lui Dej, în iulie 1965 Nicolae Ceaușescu a convocat un congres al partidului. L-a numerotat congresul al IX-lea, ținând seama de numărul congreselor începând de la înființarea P.C.R.

Prima schimbare majoră la acel congres a fost cea a modificării numelui partidului. Se revenea la vechea denumire de Partid Comunist Român. Noua denumire era importantă, căci evidenția caracterul național al partidului comunist. În trecut, el se numise Partidul Comunist din România, ceea ce voia să arate că era o secțiune a Internaționalei a III-a, deci în subordonare directă față de Moscova. Ceaușescu a vrut să arate că exista o continuitate a acțiunii și ideologiei comuniștilor români, pe care el o respecta și o reactualiza. P.M.R. reprezentase o denumire conjuncturală, care oglindise la un moment dat alianța politică între comuniști și socialiști.

Apoi s-a schimbat denumirea statului. De la Republica Populară Română, s-a trecut la Republica Socialistă România. Denumirea marca noul caracter

național al statului. În același timp, cum era firesc, s-a elaborat și s-a impus o nouă Constituție. Prin ea se întreprindeau și alte schimbări. Între acestea erau și cele care se refereau la raporturile dintre România și U.R.S.S.: a dispărut complet referirea la subordonarea Bucureștiului față de Moscova. Apoi Nicolae Ceaușescu și-a pus problema, ca un adevărat killer politic, să-i îndepărteze pe vechii co-militores, care prin numele și faptele lor erau prea apropiați de Gheorghe Gheorghiu-Dej. S-a luat hotărârea, în cadrul Congresului, să se elimine dubla funcție șef de partid și de stat. Ca urmare, la 24 iulie 1965, Alexandru Drăghici ales membru al C.C. al P.C.R. și-a pierdut funcția de ministru al securității statului. Fusese o demnitate odioasă în mintea și în sufletele românilor, care suferiseră chinurile tortionarilor din regimul comunist²⁰.

Astfel se anunța începutul sfârșitului vechii echipe a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și înlocuirea ei cu alta nouă, agreată de Nicolae Ceaușescu.

Foarte puțini au fost cei care au înțeles cu adevărat cele întâmplate. Înlocuirea atotputernicului Alexandru Drăghici era semnificativă. El deținuse vreme de 13 ani (1952-1965) demnitatea de ministru de interne și al securității statului. Fusese omul care, în oarecare măsură, subordonase acțiunile P.M.R.²¹. El fusese în concurență cu Nicolae Ceaușescu pentru succesiunea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Acum era îndepărtat discret, fără vâlvă, fără să i se dea puțința de a se opune²². Astfel se anunța un plan sumbru pentru îndepărtarea tuturor indezirabililor lui Nicolae Ceaușescu sub forma unei „rotire de cadre”.

Nicolae Ceaușescu, din anul 1965, a mers pe un drum cu două benzi deosebite. Pe cea dintâi, cea a domeniului economic și a politicii externe, a continuat linia trasată de Gheorghe Gheorghiu-Dej. Pe cea de a doua, a conducătorilor P. C. R. și a colaboratorilor direcți, a recurs la schimbări mari. A adus oameni aparent noi. Am folosit aici termenul de „aparent”, deoarece oamenii lui Nicolae Ceaușescu erau formați tot în școala cadrelor de partid – Jdanov, ulterior Ștefan Gheorghiu – de foști profesori cu state vechi, serioase, în munca de educație comunistă. De aici se poate conchide că și în acest domeniu a fost o continuitate. Schimbarea a fost o formă

de rotire a oamenilor din vârf. Astfel, cei de rând erau înșelați de propaganda ceaușistă. Departamentul de dezinformare din cadrul Ministerului Afacerilor Interne răspândea tenace, cu încăpățănare, ideea că s-ar fi produs o schimbare²³. În realitate, ofițerii de securitate și rețeaua lor de informatori, poate mai numeroși ca înainte de 1965, vegheau să nu fie atinsă imaginea bine machiată, „imaculată” a lui Nicolae Ceaușescu. Acesta, sfătuit de consilierii săi, în primul rând de Ion Gheorghe Maurer, a făcut schimbările în rândul conducătorilor P. C. R. cu prudență și viclenie. În acest mod, nu a provocat vâlvă în rândurile oamenilor obișnuiți, care credeau că este o îndepărtare de U.R.S.S., căci își pierdeau locurile rusofilii. A fost o iluzie. În realitate, relațiile U.R.S.S. – România se mențineau calde. Dovadă în acest sens este plata în decembrie 1965, de către P.C.R., a sumei de 250.000 USD către Moscova. Suma reprezenta o tranșă a restanței care trebuia achitată de România pentru întreținerea partidelor comuniste de pe plan universal. În ianuarie 1966 P. C. R. a dispus plata celei de-a doua rate de 250.000 USD în contul datoriei pe anul 1965²⁴.

În fine, în anul 1965, a mai apărut un alt element care a caracterizat și conducerea lui Nicolae Ceaușescu: minciuna. În luna decembrie a acelui an conducătorului P.C.R. și soției sale, Elena, li s-a dăruit Diploma de Bacalaureat. Acest cadou provenea de la liceul bucureștean cu mare tradiție, numit atunci Școala Medie nr. 10, ulterior Zoia Kosmodemianskaia, revenită astăzi la numele inițial de Școala Centrală. De rezolvarea acestei probleme s-a ocupat ministrul învățământului de atunci, Ștefan Bălan, un intelectual modest²⁵. Acest act arată că, de la începutul preluării puterii, Nicolae Ceaușescu a folosit minciuna, abil ascunsă de propaganda de stat. Ceaușescu nu a putut înșela totuși pe nimeni, nici pe locuitorii din România, nici pe cei din străinătate. Era suficient să fie ascultat cum vorbește. Imediat se înțelegea că omul absolvise cu greu cursurile primare ale școlii rurale din Scornicești, datorită bunăvoinței învățătorului Gherasim. Nicolae Ceaușescu era însă înzestrat cu o remarcabilă viclenie nativă, care-i permitea să folosească minciuna ca armă politică. Știa că o minciună repetată devine un adevăr pentru mase. Totodată, învățase de la Gheorghe Gheorghiu-Dej că nu trebuia să păstreze pe nici unul dintre cei care se arătau neîncredători în măsurile dictate de el. Se impunea să fie îndepărtați imediat. A fost o regulă impusă, din 1965, în jocul său politic.

Pot să închei, afirmând că din anul 1965 s-au profilat trăsăturile caracteristice ale regimului condus de Nicolae Ceaușescu. În timp ele se vor accentua și se vor preciza, dar nu se vor îmblânzi niciun moment. Din păcate pentru România, tenacitatea, obstinția, minciuna politică promovate la nivelul adevărului absolut nu au condus la o situație bună, ci la una malefică. Dovadă în acest sens este sfârșitul lui Nicolae Ceaușescu, rezultat din atitudinea unui lider care nu a avut mobilitate în viața politică, nici posibilitate să-și înțeleagă capacitatea și propria măsură, văzute de cei înțelepți încă din anul 1965.

Aspecte de la funeraliile lui Gheorghe Gheorghiu-Dej prezentate în Scinteia din 25 martie 1965, nr. 6569.

NOTE

- ¹ În cursul anilor, strada a purtat mai multe nume: Al. Lahovari, Kuibîșev, Cosmonauților, iar astăzi se numește George Enescu.
- ² Până în 1990 această stradă a avut numele de Gabriel Peri.
- ³ În conformitate cu cele scrise în buletinul medical, Gheorghe Gheorghiu-Dej a murit la data de 19 martie 1965, la ora 17,43 (cf. Scânteia, an XXXIV, nr. 6564/20 martie 1965, p. 1).
- ⁴ Ibidem. Buletinul medical a fost semnat, în primul rând, de ministrul Sănătății, dr. Voinea Marinescu.
- ⁵ Cf. Catherine Durandin, *Nicolae Ceaușescu. Vérités et mensonges d'un roi communiste*, Albin Michel, Paris, 1990, p. 121; Adam Burakowski, *Dictatura lui Ceaușescu (1965-1989). Geniul Carpaților*, trad. în limba română, ed.1, Polirom, Iași, 2011, p. 56-57, 63-69.
- ⁶ În seara zilei de 19 martie 1965 un grup restrâns al decidenților din Biroul Politic al C. C. al P. M. R. a acceptat propunerea lui Ion Gheorghe Maurer ca succesor al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej să fie Nicolae Ceaușescu. În ziua de 22 martie 1965 Plenara extraordinară a C. C. al P. M. R. l-a votat în unanimitate pe Nicolae Ceaușescu ca succesor al lui Gh. Gheorghiu-Dej (ibidem). A se vedea și Florian Banu, *Moartea, succesiunea și „eternizarea” lui Gheorghe Gheorghiu-Dej*, în Arhivele Securității, vol. II, Ed. Nemira, București, 2006, p. 184-190; Este interesat de consemnat că unul dintre principalii candidați la succesiunea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și anume Alexandru Drăghici, nu a fost prezent în momentul în care Ion Gheorghe Maurer l-a propus pe Nicolae Ceaușescu (cf. *Am adus cenușa lui Alexandru Drăghici în România, ascunsă sub bancheta mașinii*, interviu cu fiul lui Alexandru Drăghici, numit tot Alexandru, în „Jurnalul Național”, 3 februarie 2004).
- ⁷ Era născut la 26 ianuarie 1918, în comuna Scornicești, din Județul Olt, într-o familie de țărani (cf. Catherine Durandin, op. cit., p. 27-29).
- ⁸ Cf. A. Burakowski, op.cit., p. 314-315.
- ⁹ Cf. C. Durandin, op. cit., p. 109-112.
- ¹⁰ Relatarea aparține lui Alexandru Bărlădeanu (cf. Lavinia Betea, *Alexandru Bărlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu. Convorbiri*, în idem, *Partea lor de adevăr*, Ed. Compania, București, 2008, p. 177-184 și urm.; Alexandru Bărlădeanu despre împrejurările succesiunii Dej – Ceaușescu. O înregistrare realizată de Eugen Preda și Mariana Conovici la 15 februarie 1995, în http://www.romania-actualitati.ro/1995_alexandru_barladeanu_despre_alegerea_lui_nceausescu-54004 (consultat 20 iunie 2015).
- ¹¹ Interviul TVR, difuzat în 19 ianuarie 1990.
- ¹² Cf. Scânteia, An XXXIV, nr. 6567 din 23 martie 1965, p. 1.
- ¹³ Idem, nr. 6569 din 25 martie 1965, p. 1.
- ¹⁴ Cf. Decretul nr. 5/1963, Decretul nr. 767/1963, Decretul nr. 176/1964, Decretul nr. 411/1964, nepublicate în Buletinul Oficial. În anul 1962 au fost eliberați 1.304 deținuți politici, în 1963 – 2.892, iar în anul 1964 – 464. Pentru discuțiile privind cifrele celor încarcerați și eliberați a se vedea Vlad Georgescu, *Istoria Românilor. De la origini până în zilele noastre*, ed. II, Ed. Humanitas, București, 1992, p. 270; Denis Deletant propune alte cifre – cca. 17.000 persoane – pentru cei deținuți politic în închisorile din timpul conducerii României de către Gh. Gheorghiu-Dej: „numărul persoanelor condamnate la închisoare pentru infracțiuni „împotriva securității statului” era în ianuarie 1960 de 17.613. Prima scădere vizibilă s-a produs între ianuarie și decembrie 1963, când numărul s-a micșorat de la 16.237 la 13.017, mulți legionari fiind eliberați. În următoarele 12 luni, ca urmare a amnistiei decretate de Gheorghiu-Dej în 1963 (decretul nr. 5 și nr. 767), numărul a scăzut la 9.333, iar în 1964 (decretul nr. 176 din aprilie și nr. 411 din iulie) mulți dintre cei rămași au fost puși în libertate” (cf. Denis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1965*, trad. în limba română de Lucian Leuștean, Ed. Polirom, Iași, 2001, p. 61).
- ¹⁵ Cf. *Acordul între Ministerul Forțelor Armate ale Republicii Populare Române și Ministerul Apărării al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste referitor la modalitatea retragerii trupelor sovietice din România*, semnat la Moscova la 24 mai 1958. (Arhivele Ministerului Apărării Naționale, fond Tratatul de la Varșovia, dosar 5/13, f. 1-5).
- ¹⁶ Titlul complet al actului este: *Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale adoptată de Plenara lărgită a C. C. al P. M. R. din aprilie 1964*, Ed. Politică, București, 1964, 61 p.
- ¹⁷ Cf. Radu Ștefan Vergatti, *Sfânta Alianță. Un model istorico-juridic pentru o Uniune europeană*, Ed. Enciclopedică, București, 2004, p. 21 și urm.
- ¹⁸ Cf. Paul Sfetcu, *13 ani în anticamera lui Dej*, ed. I, Fundația Culturală Română, București, 2000, p. 270-274.
- ¹⁹ Ibidem.
- ²⁰ Alexandru Drăghici și-a pierdut calitatea de ministru de interne și viceprim-ministru (cf. Decretul Consiliului de Stat nr. 469/24 iulie 1965) rămânând numai membru al Comitetului Central al P. C. R.
- ²¹ Miron Constantinescu, în ședințele Biroului Politic din 3, 4, 6, 12 aprilie 1956 a criticat violent rolul Securității care subordona acțiunile P.M.R. El l-a citat chiar pe Nicolae Ceaușescu în sprijinul afirmațiilor sale: „Cred că este necesar ca activitatea M.A.I. și a Securității să fie trecută definitiv sub controlul Biroului Politic. Poate chiar Securitatea să fie despărțită de M.A.I. și să fie trecută sub conducerea unui comitet. Cred că tov. Drăghici poate ajuta Biroul Politic mai bine întrucât el cunoaște mai multe cazuri de abuzuri. Nu are niciun rost să ascundem lucrurile pentru că cu timpul ele tot apar. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, caracterizând activitatea M.A.I., a spus la plenară „Securitatea este un cal năvălaș care n-a fost bine călărit”. Eu sunt de acord cu cele spuse de tov. Ceaușescu. Securitatea este un resort foarte important, dar acest resort nu a fost bine îndrumat. Îndrumarea a fost unilaterală și aceasta este și vina noastră”. Se considera deci că această instituție devenise un instrument în mâinile lui Dej (cf. Florian Banu, *Studiu introductiv*, în Consiliul Național pentru Studiul Arhivelor Securității, *Securitatea. Structuri – cadre. Obiective și metode*, vol. I (1948-1967), coord. Florica Dobre, autori Florian Banu, Camelia Ivan Duică, Theodor Bărbulescu, Liviu Țăranu, Ed. Enciclopedică, București, 2006, p. XXVII).
- ²² A se vedea infra, nota nr. 6: Alexandru Drăghici nu a fost invitat să participe la ședința conducătorilor P.M.R. care l-au desemnat pe N. Ceaușescu succesor al lui Gh. Gheorghiu Dej. Istoricul Ioan Scurtu a relatat că Ștefan Andrei i-ar fi comunicat în anul 1993 că Alexandru Drăghici ar fi participat la acea întâlnire (cf. Ioan Scurtu, *Martie 1965: Moartea lui Gheorghiu-Dej, alegerea lui Nicolae Ceaușescu*, în <http://www.ioanscurtu.ro/martie-1965-moartea-lui-gheorghiu-dej-alegerea-lui-nicolae-ceausescu/>, consultat în 12 martie 2017). Informația este inexactă. Calitatea și funcția avută în 1965 de Ștefan Andrei nu-i permiteau să participe la o ședință a conducătorilor partidului care au desemnat succesorul lui Gh. Gheorghiu-Dej. Totodată, Ștefan Andrei a precizat că l-a cunoscut pe Alexandru Drăghici după alegerea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și a țării, în timpul unei vizite în Franța (cf. I se spunea Machiavelli. Stăpânul secretelor lui Ceaușescu, Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea, Ed. Adevărul, București, 2011).
- ²³ Idem, p. XXVI-XXVII.
- ²⁴ Cf. Petre Opris, *Colaborarea militară româno-vietnameză la sfârșitul anilor '60*, în Revista Agero, <http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/ISTORIE/Colaborarea%20militara%20romano-vietnameza%20la%20sfarsitul%20anilor%2060%20de%20Petre%20Opris.htm>, consultat 20 iunie 2015.
- ²⁵ Cf. Lavinia Betea, *Cum a obținut Ceaușescu diplomele de Bacalaureat și licență în științe economice*, în Historia, 26.04.2012, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/cum-ob-inut-ceau-escu-diplomele-bacalaureat-i-licen-n-tiin-e-economice, consultat în 20 iunie 2015. Până în anul 1989 elevii liceului respectiv puteau vedea cum în registrul păstrat în Muzeul Școlii exista mențiunea că Nicolae Ceaușescu și alți fruntași comuniști promovaseră acolo examenul de bacalaureat.

Radu Ștefan Vergatti

Membru titular al Academiei
Oamenilor de Știință din România

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

O inițiativă a voluntarilor bibliotecii: Concursul de poezie și desen „În căutarea primăverii”

Primăvara vine cu soare, flori și voie bună, dar și cu multe activități de animație culturală la Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița. În data de 21 martie 2017, la sediul bibliotecii județene, s-a desfășurat în primă ediție Concursul de poezie și desen „În căutarea primăverii”.

De a lungul timpului, Ziua Internațională a Poeziei (21 martie) a fost sărbătorită în diverse moduri de către bibliotecă, accentul punându-se pe activitățile dedicate publicului foarte tânăr. Anul acesta, evenimentul a coincis cu inițiativa a două active voluntare ale instituției, Cătălina Radu și Ioana Oprea, eleve la Colegiului Național „Constantin Carabella” din Târgoviște, de a stimula creativitatea colegilor lor prin organizarea unui concurs centrat pe poezie și desen.

Inițiativa fost bine receptată, atât de către bibliotecari, cât și de către partenerii instituției, astfel că, proiectul a fost dezvoltat într-un veritabil concurs, la care urmau să participe elevi de la mai multe licee târgoviștene. Formula aleasă fost cea a unui echipaj format din doi elevi, unul compunând o poezie pe tema anunțată în titlul concursului, iar celălalt realizând un desen, ce se dorea o transpunere grafică a poeziei. Punctajul obținut de echipaj ar fi fost media notelor primite pentru poezie, desen, dar și pentru modul de prezentare.

Creațiile au fost realizate de către elevii mai multor instituții de învățământ de nivel liceal, partenere ale bibliotecii județene: Liceului Tehnologic „Nicolae Ciorănescu”, coordonați de bibliotecar Florentina Țița, elevii Liceului Teoretic „Petru Cercel”, coordonați de bibliotecar Gabriela Stroescu și profesor Cătălina Voicu, elevii Colegiului Național „Constantin Cantacuzino”, coordonați de profesorii Alina Vâlcu, Roxana Tănase, Aurelia Stancu, Marinușa Constantin și Alexandru Ștefănescu, elevii Colegiului Național

„Constantin Carabella”, coordonați de bibliotecar Cristina Stan.

Juriul, format din omeni de cultură și media (poetul Vali Nițu – șef serviciu la Primăria Municipiului Târgoviște, Andreea Ghercă – reporter Columna TV și Alina Cojanu – bibliotecar în cadrul bibliotecii județene) a avut o misiune grea în stabilirea primelor echipaje clasate. În urma punctajului obținut, premiul I a fost adjudecat de: Georgiana Andreea Glonț și Dumitru Ciprian, elevi la Liceului Tehnologic „Nicolae Ciorănescu”, urmași la mică diferență de Ștefania Nițescu și Ioana Căndea, eleve la Colegiul Național „Constantin Cantacuzino”

Alături de biblioteca județeană, Primăria Municipiului Târgoviște și Editura „Bibliotheca” au contribuit cu numeroase cărți (printre care și frumoasa ediție a *Enciclopediei Municipiului Târgoviște*), astfel încât, niciunul dintre elevii implicați în concurs nu a plecat fără un premiu.

Programul concursului a fost completat cu două momente artistice – moment muzical și un moment de teatru – în interpretarea elevilor Rebeca Zamfir și Emma Istrate, de la Colegiul Național „Constantin Cantacuzino”.

Pentru a încuraja tinerele talente, obiectiv aflat de mai mulți ani în atenția bibliotecii județene, lucrările participante în concurs vor fi publicate în revista instituției, „Curier”, începând cu acest număr, la rubrica *Tinere condeie*.

Alexandru Ștefănescu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Seara de carte de la Târgoviște – cel mai bun prilej de socializare

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” în colaborare cu Facultatea de Științe Politice, Litere și Comunicare a Universității „Valahia” din Târgoviște continuă tradiția deja bine-cunoscută a evenimentului socio-cultural „Seara de carte de la Târgoviște”. De aproape cinci ani, Biblioteca Județeană este gazda acestui eveniment care continuă să aducă la un loc oameni iubitori de lectură și dornici să socializeze.

Elevi, studenți, profesori și mulți alți oameni, cu funcții mai mult sau mai puțin importante, se întâlnesc o dată la două săptămâni, de la ora 18:00 pentru a dezbate cărți și alte subiecte diverse. Evenimentul a reușit să creeze o atmosferă foarte familială pentru participanți. În ciuda aparenței unui atitudine formale, „Seara de carte” a devenit o întâlnire între un grup de prieteni care discută idei sociale și filosofice la un ceai, o cafea sau chiar un suc. Aici orice urmă a unei clase sociale dispare, fiecare având dreptul și șansa de a-și exprima liber opinia, fără a se simți incomod.

Cărți cu o puternică încărcătură emoțională, precum „Jurnalul fericirii”, de Nicolae Steinhard sau cărți ale căror autori au marcat literatura universală precum, Umberto Eco, Gabriel Garcia Marquez, Ernest Hemingway, Paulo Coelho sau Charles Bukowski, au fost până acum pe lista preferințelor

iubitorilor de lectură. „Seara de carte” nu a uitat nici de autorii români, printre alegeți numărându-se Horia-Roman Patapievici, Gabriel Liiceanu, George Călinescu sau Vasile Voiculescu. Fie că cineva a ales să aducă participanților în atenție o anume carte, fie că a fost vorba de dezbateri colective, membrii clubului de lectură au discutat de-a lungul timpului idei filosofice, probleme sociale și și-au exprimat opinia cu privire la fapte istorice și consecințe ale acestora.

Scopurile majore ale acestor întâlniri sunt dezbaterile cât mai multe de probleme de natură socială și ilustrarea punctelor de vedere cu privire la acestea, ale cât mai multor oameni venind din categorii diferite; organizarea și dezvoltarea unei activități culturale cât mai intense la Târgoviște; atragerea tinerilor către astfel de evenimente și bineînțeles hrănirea pasiunii lecturale.

Participanților activi le dorim să nu renunțe niciodată la această lume magică a cărților, iar celor ce nu s-au alăturat încă le putem spune că-i așteptăm cu drag în marea noastră familie culturală, joia, de două în două săptămâni, de la ora 18:00, la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”

Claudia A. Badea

Lecturi publice. Binomul cultural: Societatea Scriitorilor Târgovișteni – Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița găzduiește, așa cum și-a obișnuit publicul dâmbovițean, și nu numai, în a treia săptămână din fiecare lună, de aproape 4 ani, „Lecturile publice”. În fața unui public, uneori mai numeros (format și din elevi târgovișteni), alteori format din scriitori locali și invitați de la nivel național, sunt prezentate fragmente din scrierile poezilor și prozatorilor reprezentativi, membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni.

„Lecturile publice” sunt, în acest moment – primăvara anului 2017, prin participarea scriitorilor afiliați la Societatea Scriitorilor Târgovișteni, o sărbătoare culturală, un reușit eveniment, creat să-i atragă pe cei talentați spre creativitate, spre bucuria lecturii, un moment literar-cultural de o sensibilitate ce adună energiile creative în jurul cuvântului. Rigurozitatea organizatorilor (a treia săptămână din fiecare lună, joi, ora 15, în Sala de Protocol a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”), conținutul calitativ al textelor de istorie, critică literară, poezie, proză, atrag un public avizat, tineri dornici de cunoaștere, unii dintre aceștia fiind publicați în revistele literare (Litere, Impact, Climate literare etc), reprezintă sensul acestor întâlniri culturale, evident, de un înalt standard educațional.

De-a lungul timpului au prezentat fragmente din scrierile lor, Carmen Georgeta Popescu, din volumele de poezie „Eșafodul culorilor” și „Viața ca un joc”, Constanța Popescu, din volumele

„Capcana cuvintelor”, „Lacrimi nescrise”, „Vinoși de nemurire”.

O prezență constantă a întâlnirilor culturale este ploieșteanul S.S.T.-ist – scriitorul Emanuel Toma, membru al Uniunii Scriitorilor din România, citind la întâlnirile noastre din scrierile sale: „Exilat în mine însumi”, „Vultur răspândit”, poetul Grigore Grigore, poeta bucureșteancă prof. Victoria Milescu – membră a Uniunii Scriitorilor din România, scriitorul George D. Piteș. De asemenea, o prezență de certă calitate, noul membru al S.S.T., jurnalistul și scriitorul Adrian Stângă cu – fragmente din volumul „La fiecare pas”.

„Lecturile publice” se bucură întotdeauna de prezența, și în calitate de spectatori, nu numai de autori de poezie sau proză, a scriitorilor George D. Piteș, Grigore Grigore, George Ioan Canache, George Toma Veseliu, Florea Turiac, Corin Bianu și alți creatori de frumos din cuvinte. S-a propus ca, din luna aprilie 2017, „Lecturile publice” să aibă un traseu itinerant: municipiul Moreni (ediția din 20 aprilie s-a desfășurat în locația de la Biblioteca municipală), Pucioasa, Titu, Găești, în colaborare cu bibliotecile și școlile din aceste orașe. De asemenea, la finalul fiecărei întâlniri literare, prof. Mihai Stan, redactor-șef „Litere”, a prezentat publicația „Litere, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni”.

Pe parcursul celor 4 ani, o prezență constantă a fost scriitorul Mihai Stan, moderatorul întâlnirilor, președintele Societății Scriitorilor Târgovișteni, membru al Uniunii Scriitorilor din România. Alături de el, criticul literar, scriitorul George Toma Veseliu care a citit din „Sonetele lui Petru Cercel” și „Pasărea Lis”. Poetul Florea Turiac a participat cu lecturi din cărțile de versuri „Frunzele neliniștii” și „Lacrimile neodihnei”.

În cadrul „Lecturilor publice”, poetul George Coandă a comentat și a citit fragmente din minunatul volum „O cetate, o patrie, o lume”, evocând imagini ale dascălilor săi de la Liceul lenăchiță Văcărescu, din urmă cu 60 de ani, trezind interesul scriitorilor participanți la

evenimentul cultural, mulți dintre ei fiind absolvenți ai liceului târgoviștean. George Coandă scrie o poezie modernă, unde cuvântul respiră frumusețea timpului trăit.

În anul 2016, în luna mai, lecturile publice s-au mutat la Pucioasa, la Centrul Cultural „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”, în cadrul Festivalului Național de Cultură și Literatură, inițiat, în urmă cu 5 decenii, de scriitorul, poetul, istoricul, prof. George Coandă. La întâlnire au citit din creațiile lor literare: Vilia Banța – „*Departee de Shangri-La*” și „*Urcând colina fierbinte*”; Ion Iancu Vale – „*Revelații*” și „*Singur în turn*”; Liviu Gabriel Simionescu – „*Mitul prezentului*”, „*Pribegi prin palatul de gânduri*” și Olga Panțuroiu – „*Culorile amurgului*”. „*Primăvara Albastră*” a adunat în jurul ei iubitori ai scrisului, precum Alex Vâlcu, George Toma Veseliu, George Coandă, Florea Turiac, Constantin Voicu, Ion George Canache, Constanța Popescu, George D. Piteș, Ioan Vișan, Grigore Grigore, Sorina Vissarion, Maria Papazian, Andrada Stan, Dan Gîju.

Colaborarea scriitorilor membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni cu Editura Tipo Moldova din Iași, condusă de scriitorul Aurel Ștefanachi, benefică colaborare – realizată prin intermediul Editurii Bibliotheca, sub directa coordonare a prof. Mihai Stan, mulți scriitori târgovișteni și-au găsit locul în colecțiile „Opera Omnia” ale lui Aurel Ștefanachi. Astfel, au apărut în prestigioasa editură, următoarele volume: *Galaxii cu dor* – George Coandă; *Rescriu ce mi-a fost scris* – Vali Nițu; *Marea tăcere* – Corin Bianu; *Vindecarea singurătății* – Florea Turiac; *Sinele dansând* – Daniela-Olguța Iordache; *Primejdutele ființe sau Cartea cu zei, cu genii și eroi, cu „critici” și morminte, dintr-un război proteic în limbaj* – Emil Stănescu/Mihai Samson Petrescu. În Colecția Opera Omnia – Romanul de azi – ajunsă la peste 75 de numere au apărut:

Paradis • Ieșirea din Paradis – Mihai Stan; *Jurnalul de la Marcona* – Ion Mărculescu; *Clone* – Mihai Stan; *Văcăreștii la amiază* – Corin Bianu; *Labirintul hienei* – Dan Gîju; *Colonia* – Sărutul copacilor; *Noi exilați la Pontul Euxin, Moartea unui președinte* – George Toma Veseliu. Scriitori ai SST au publicat și în Colecția Opera Omnia – Publicistică și eseuri contemporane: *Arta derivei. Tablete. Consemnări. Resemnări* – Tudor Cristea; *Cu noi în cărcă prin Europa* – Mircea Constantinescu; *Văcăreștii. O dinastie poetică și Istorie. Cultură. Credință la români. De la Ștefan cel Mare la Dimitrie Cantemir* – Victor Petrescu; *Mereu poezii* – Liviu Grăsoiu, *Publicistică de tinerețe*; *Pe simezele memoriei și Romanul vieții și operele lui Alexandru Odobescu* – Florentin Popescu.

La Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița au fost lansate mai multe volume apărute la Editura Bibliotheca și Editura Tipo Moldova: „*Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște*”, de George Toma Veseliu, „*Psihologia transversală*”, de Gheorghe Schwartz, „*Un dicționar al scriitorilor români contemporani*”, vol. 1 și 2, coordonator, Ioan Holban, „*Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*”, de Romulus Antonescu, „*Bibliografie*”, de Leo Butnaru. Prezentările volumelor au fost făcute de scriitorii Mihai Stan și Aurel Ștefanachi. Printre invitați s-au aflat George Coandă, Petre Gheorghe Bârlea, Tudor Cristea, Victor Petrescu, Florea Turiac, Dan Gîju, Corin Bianu, membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni, prezenți în „*Un dicționar al scriitorilor români contemporani*”, coordonator Ioan Holban. Lecturile publice – o reușită reuniune culturală, o prezență regională, posibilă și datorită difuzării de către Columna TV. Mulțumim!

Vali Nițu

Proiectul INELI-Balkans sau despre puterea unei rețele

Propunerea de proiect

În toamna anului 2014, Future Library (<http://www.futurelibrary.gr/en/>), prin Global Libraries – The Bill and Melinda Gates Foundation (<http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries>) – a propus un nou proiect bibliotecilor din Balcani – International Network of Emerging Library Innovators in the Balkan region (INELI-Balkans) (<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans/>).

Durata proiectului: decembrie 2014 – noiembrie 2017.

Finanțarea: The Bill and Melinda Gates Foundation; entitatea care gestionează proiectul din punct de vedere administrativ, logistic și financiar: *Future Library* (Grecia)

Țările partenere: Albania, Bulgaria, Croația, Federația Bosniei și Herțegovinei și Republika Srpska, Macedonia, Grecia, Kosovo, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia.

Obiectivele proiectului:

- crearea unei rețele de biblioteci inovatoare în zona balcanică;
- realizarea unui program de formare care dezvoltă abilitățile de conducere și încurajează cooperarea între 35 entități (persoane/instituții) în zona Balcani;
- formarea abilităților de conducere și dezvoltarea spiritului inovator a 35 de bibliotecari din zona Balcani;
- ofertă de oportunități și sprijin pentru introducerea de noi proiecte și servicii în bibliotecile din zona Balcani;
- formarea unei rețele balcanice de inovatori în biblioteci;
- implementarea și funcționarea unui program amplu de instruire online;
- creșterea cooperării între biblioteci și alte entități interesate în regiunea Balcani;
- identificarea surselor de finanțare care să facă posibilă implementarea unor proiecte și servicii noi în bibliotecile din zona balcanică;
- implementarea în biblioteci a proiectelor-pilot și distribuirea resurselor;

– consolidarea capacității *Future Library* pentru a deveni lider de formatori în regiune.

Misiunea proiectului: crearea unei rețele de biblioteci durabile care îi va încuraja pe membrii săi să creeze cadre comune de dezvoltare instituțională, să facă schimb de cunoștințe și expertiză, să coopereze cu formatori, organizații și comunități locale pentru ca:

– bibliotecile din rețea să ofere comunităților pe care le deservește acces echitabil la informații, patrimoniu cultural și servicii de învățare continuă sub toate formele;

– bibliotecile din rețea să devină centre comunitare vibrante care cultivă creativitatea și conectează oamenii la nivel local, regional și global;

– biblioteconomia să își diversifice profilul pentru a putea contribui la rezolvarea problemelor critice ale societăților din zona Balcani.

Biblioteca Națională a României (<http://www.bibnat.ro/>), alături de alte biblioteci naționale sau instituții similare din zona Balcani, a fost abordată de către *Future Library*, la sfârșitul lunii august 2014, în vederea coordonării, la nivel național, a acestui proiect. Dorind să își consolideze rolul de for metodologic național, Biblioteca Națională a României a acceptat propunerea *Future Library*, facilitând formarea și includerea în proiecte internaționale atât a bibliotecarilor din bibliotecile publice din România dar și a instituțiilor pe care aceștia le reprezintă.

În vederea unei comunicări facile între *Future Library* și țările participante în cadrul proiectului, *Future Library* a recomandat ca fiecare țară participantă să-și desemneze câte un ambasador. Cei unsprezece specialiști care au evaluat prioritățile strategice ale fiecărei țări participante sunt: Athina Basha – Albania; Anna Popova – Bulgaria; Gorana Tuškan Mihoëić – Croația; Sanja Dukić – Federația Bosniei și Herțegovinei; Ivanka Sokolova – Macedonia; Taulant Hoxha – Kosovo; Jasmina Bajo – Muntenegru; Dalibor Pancic – Republika Srpska; Raluca Man – România; Jasmina Ninkov – Serbia; Breda Karun – Slovenia.

(<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-ambassadors/>)

Alături de inovatori și ambasadori, *Future Library* a invitat, cu rol de mentori, cinci profesioniști experimentați, recunoscuți la nivel european și internațional, pentru a oferi îndrumare și sprijin inovatorilor pe tot parcursul proiectului: Dick Hartley (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord), Inga Lundén (Suedia), Mladen Masar (Croatia), Mary Rowlatt (Anglia), Mogens Vestergaard (Danemarca). (<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-mentors/>)

În prima etapă a proiectului, bibliotecile care au dorit să se implice, să participe, să contribuie, să devină parteneri în cadrul proiectului INELI-Balkans au fost anunțate pe platforma Biblos să adreseze, în scris, intenția de participare. Termenul de înscriere a fost 10 septembrie 2014.

Ca urmare a invitației lansate de către Biblioteca Națională a României, 15 instituții au reușit să se mobilizeze și au trimis scrisorile de intenție de participare: Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” Argeș, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu, Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera” Suceava, Biblioteca Metropolitană București, Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba-Iulia, Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol” Arad, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” Dolj, Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani, Casa Corpului Didactic „George Tofan” Suceava, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR).

În decembrie 2014, *Future Library* a anunțat că propunerea pentru Proiectul INELI-Balkans a fost aprobată de Fundația Bill și Melinda Gates, primind susținerea financiară.

Depunerea aplicațiilor. În luna mai 2015, *Future Library* a anunțat începerea unei noi etape a Proiectului INELI-Balkans: procesul de depunere a aplicațiilor candidaților – viitorii inovatori în zona Balcani, structurat astfel:

– etapa 1: promovare internă, la nivel național (27 aprilie-15 mai 2015)

– etapa a 2-a: promovare publică, la nivel regional (15 mai-30 iunie 2015)

– etapa a 3-a: extinderea apelului, colectarea și analiza aplicațiilor depuse (1 iulie-31 august 2015).

Mai multe informații despre prezentarea generală a proiectului, activități, curriculum, agenda programului, criteriile de selecție și procesul de depunere a aplicațiilor găsiți la adresa: <http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-training/#application-process>.

Selecția și desemnarea inovatorilor. În septembrie 2015, *Future Library* a încheiat etapa de selecție a candidaților în cadrul Proiectului INELI-Balkans. Din partea României și-au depus candidaturile și au completat aplicațiile 15 colegi bibliotecari. În urma procesului de evaluare a aplicațiilor și de susținere a interviurilor individuale, echipa *Future Library* a selectat 4 dintre aceștia: Ioana Crihană – Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR), Margareta Tătăruș – Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, Vlăduț Andreescu – Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și Virgil Cojocar – Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț.

Prima întâlnire. În perioada 25-29 noiembrie 2015, *Future Library*, în parteneriat cu 11 țări din zona Balcani, au organizat, la Salonic, prima întâlnire din cadrul proiectului INELI-Balkans: <http://2015.futurelibrary.gr>. Din partea României au participat: Ioana Crihană (ANBPR), Margareta Tătăruș (Biblioteca Județeană Vrancea), Vlăduț Andreescu (Biblioteca Județeană Dâmbovița), Virgil Cojocar (Biblioteca Județeană Neamț) – în calitate de inovatori – și Raluca Man (Biblioteca Națională a României) – în calitate de ambasador al României al acestui proiect: <https://www.facebook.com/groups/603212303149788/>. Prima întâlnire a tuturor participanților în cadrul proiectului INELI-Balkans (inovatori, ambasadori, mentori, formatori, trainerii, parteneri, finanțatori, sponsori) a constituit, de fapt, punctul de pornire al unei călătorii ce nu s-a terminat...

Cele patru zile petrecute în „familia INELI-Balkans” s-au transformat în momente de neuitat în care bibliotecari și alți profesioniști din zona info-

documentară au împărtășit povești, cunoștințe, experiențe, visuri, temeri, emoții, proiecte, speranțe, reușite, înfrângeri, oportunități.

Prin intermediul echipei de traineri *Learning for Life*: Marina Giareni, Eleftheria Giareni, Maria Sarava și Lefteris Arapakis, membrii „familiei INELI-Balkans” ne-am cunoscut și am interacționat în moduri surprinzătoare. Am vorbit despre ce ne unește și ne desparte, despre similitudini și deosebiri, obiceiuri, tradiții, practici în biblioteci, leadership, încredere, gândire creatoare, globalizare și noi tehnologii, incluziune, apartenență, implicare, interacțiune, dialog, credibilitate, integritate, compatibilitate, influență, relevanță, comportamente, respect, transparență, loialitate, așteptări, idei, schimbare, volatilitate, incertitudini, obstacole, viziune, curaj, mituri, adevăruri, povești și povestitori, inovație, generozitate...

În perioada decembrie 2015-mai 2016, echipa de traineri *Learning for Life* a pus la dispoziția inovatorilor un program de formare prin intermediul unei platforme online (<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-training/>). Temele primite au putut fi abordate și rezolvate atât individual dar și în echipe, încurajându-se colaborarea între inovatori și interacțiunea, punându-se accent pe design-ul noilor servicii de bibliotecă. Scopul acestor cursuri a fost de a-i ajuta și pregăti pe inovatori în vederea întocmirii proiectelor de introducere de servicii inovatoare în biblioteci. În perioada iunie-august 2016, pe baza cunoștințelor acumulate în timpul instruirii online și a tuturor documentelor referitoare la modul de întocmire a proiectelor pe care le-au primit, inovatorii au intrat în etapa redactării propunerilor de proiecte, potrivit cerințelor.

Sursa: <https://www.facebook.com/futurelibrary.gr/photos/a.165821220182128.33205.159860180778232/1069424183155156/?type=3&theater>

Evaluarea proiectelor depuse de inovatori: 28 octombrie 2016

A doua întâlnire: În perioada 25-28 noiembrie 2016, familia INELI-Balakns s-a reunit, la Sofia. Din partea României au participat: Ioana Crihană (ANBPR), Margareta Tătăruș (Biblioteca Județeană Vrancea), Vlăduț Andreescu (Biblioteca Județeană Dâmbovița), Virgil Cojocar (Biblioteca Județeană Neamț) – în calitate de inovatori – și Raluca Man (Biblioteca Națională a României) – în calitate de ambasador al României pentru acest proiect. Revederea, așteptată cu nerăbdare de toți participanții a fost emoționantă. Inovatori, ambasadori, mentori, formatori, traineri, parteneri, finanțatori, sponsori ne-am bucurat și am continuat, timp de patru zile, călătoria începută la Salonic, în urmă cu un an, lucrând – individual și în echipe, colaborând, interacționând și împărtășind experiențe profesionale și personale, evaluând realizări și eșecuri, bucurându-ne de reușite și succese.

Ne-am exprimat creativ și am demonstrat, prin activitățile desfășurate în echipe, că există o paletă largă de idei de proiecte scalabile și aplicabile, național și regional, că se pot realiza parteneriate între bibliotecile din zona Balcani, toate fiind stimulate de participarea în rețeaua consolidată a Future Library – INELI-Balkans.

Momentul mult așteptat de toată lumea a fost ceremonia decernării premiilor (Innovation Award Winners Ceremony), când mentorii și ambasadorii au anunțat cele 5 proiecte câștigătoare, ocazie cu care au fost înmânate diplomele, medaliile și premiile în valoare de 20.000 de euro (4.000 euro pentru fiecare proiect câștigător): România – Ioana Crihană (PartneringStarter – a customized new service aimed to support libraries in partnership brokering activities / PartneringStarter – un serviciu modern, personalizat, menit să sprijine bibliotecile în activitățile privind facilitarea parteneriatelor;

Kosovo – Fatime Mehmetaj; Croația – Ana Škvarić; Bulgaria – Silva Vasileva; Federația Bosniei și Herțegovinei și Republika Srpska – Aleksandar Stokic.

Ce urmează?

Implementarea celor 5 proiecte câștigătoare, continuarea cursurilor de e-learning (faza a doua), sesiuni interactive de evaluare a impactului proiectului, strângerea de date în vederea întocmirii statisticilor, găsirea de noi surse de finanțare, activități de advocacy pentru atragere

de fonduri, găsirea de noi metode și formule pentru sustenabilitatea rețelei după finalizarea proiectului (noiembrie 2017), oportunități și perspective pentru bibliotecile din zona balcanică, potențialul proiectului și extinderea rețelei, parteneriate, programe de mobilitate pentru inovatori, schimburi de experiență, planuri eficiente pentru a servi noi categorii de public, zone de impact, transformarea bibliotecilor în parteneri indispensabili pentru dezvoltarea comunităților, cea de-a treia întâlnire programată pentru luna noiembrie 2017, la Atena.

Informații suplimentare și/sau lămuriri cu privire la Proiectul INELI-Balkans găsiți accesând următoarele link-uri, disponibile pe Internet la adresele:

<http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries>

<http://www.futurelibrary.gr/en/about-us/>

<http://www.futurelibrary.gr/en/>

<https://goo.gl/ujMv8v>

http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans_en/

<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-ambassadors/>

<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-mentors/>

<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-innovators>

<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-training/>

<http://www.futurelibrary.gr/en/ineli-balkans-press-releases/>

În loc de concluzii...

Am aflat că ne asemănăm și ne deosebim deopotrivă, că ceea ce o bibliotecă numește „noutate” nu înseamnă neapărat „inovație” și că ceea ce este „inovație” într-o bibliotecă reprezintă „normalitate” în alta. Cu toate acestea, asistăm la un „efect multiplicator” în rețeaua INELI-Balkans ce poate fi explorat în relație cu inițiative existente în bibliotecile din Balcani.

Doresc să le mulțumesc – și în scris – Ioanei, Margaretei, lui Virgil și Vlăduț pentru profesionalism, spirit de echipă, entuziasm și generozitate. Contribuția colegilor mei a fost apreciată unanim și modalitățile inedite în care au fost abordate – individual sau în echipă – temele conferinței au demonstrat abilități și deprinderi specifice unor bibliotecari profesioniști, experimentați. Prin prestația sa – varietate și diversitate de idei, propuneri de proiecte și parteneriate, inovație, creativitate, ingeniozitate, implicare și bucurie – echipa României a adus plus valoare familiei de inovatori INELI-Balkans.

„Pentru mine, INELI-Balkans n-a fost ceva ce mi-am dorit. A fost ceva ce și-a dorit directoarea mea. Și ceva ce, cu siguranță, Universul l-a pus de-o parte pentru mine. Cu ceva timp în urmă. Pentru a-mi răscoli credințele, naivitățile și neputințele. Și pentru a mă scutura de tot mai des întâlnita zicală din profesia noastră «la noi nu se poate». Nici nu mai contează motivele ce stau în spatele acestor cuvinte, pentru că ele sunt reale, credibile, de netrecut. Pentru că noi le dăm putere și le ridicăm la rang de *realitate* trăită și simțită. Și pentru că, în ciuda tuturor barierelor sau a propriilor limitări, fac parte din echipa României în proiectul INELI-Balkans. Se pare că directoarea mea știe întotdeauna ce e mai bine pentru mine...

Ei bine, nu acesta este subiectul trăirilor mele din cele patru zile petrecute la Sofia, într-un proiect ce-și dorește (și reușește!) să aducă împreună profesioniști din bibliotecile balcanice, ambasadori (sau coordonatori) tot din biblioteci naționale sau publice și mentori (oameni care și-au adus contribuția uimitoare în profesia noastră, într-un fel sau altul, la nivel internațional), care să ne ghideze spre cele mai bune performanțe personale și profesionale. Alături de echipa *Future Library* și alte 10 țări din Balcani, plus finanțarea Fundației Bill și Melinda Gates, ne-am

reunit într-un proiect care încercă să ne structureze competențele și expertizele într-o rețea care trece dincolo de barierele lingvistice, culturale sau de mental colectiv.

Până să citiți ce am scris eu, ați aflat cu siguranță despre ce este vorba în acest proiect. Ce vreau să povestesc eu este despre cum am «croșetat» stângaci emoții, oboseală, comunicare, concentrare, limbă străină în care a trebuit să trăiesc și gândesc timp de patru zile. Nu mi-a ieșit niciun pulover. Poate doar o pereche de mănuși pe care le-am purtat încercând să înțeleg cum stă treaba cu inovația în biblioteci. A fost momentul în care, a te purta cu mănuși, nu mai ține de vreo modă. Sau diplomație... ci doar de a mă face să înțeleg că, dincolo de toate problemele comune din Balcani, dincolo de dorințele personale de afirmare sau de eșec, există o singură cale de a avea mâinile curate: să facem schimb de mănuși, de experiențe, bune practici, de idei creative, cunoștințe, dorințe, învățare. Permanente. Colaborarea și lucrul în rețea sunt poate printre puținele fire rămase din care, cu puțină creativitate, putem croșeta tot ceea ce ne dorim pentru profesia noastră. Și avem de lucru... mai ales în România. Și mai ales pentru că suntem așa de buni profesioniști, creativi și cu atâtea experiențe personale uimitoare.

În ciuda faptului că ideea de proiect «croșetată» de mine nu a câștigat niciunul dintre cele cinci premii inovative oferite de *Future Library*, sunt mândră că am lucrat la proiect cu 20 de biblioteci din România și Republica Moldova. Că peste 25 de bibliotecari din cele două țări și-au dorit să contribuie la o campanie de vizibilitate pentru bibliotecile lor dar și să lucreze cu voluntari, creând noi servicii de bibliotecă. Cu puțină dorință, încă o putem face. Bine, chiar! Am fost însă fericită pentru că unul dintre cele cinci premii a fost al României. Al Asociației noastre ANBPR, prin Ioana Crihană. Asta ne obligă să lucrăm și mai bine. Și împreună...

Pentru că am înțeles, încă o dată, că oamenii sunt la fel peste tot. Cu pasiunea pentru ceea ce fac reușesc să creeze servicii noi, să se confrunte cu limite și bariere, să se motiveze sau nu. Să se implice în proiecte noi din care să se dezvolte personal și profesional. Sau măcar să croșeteze modele noi pentru colecția anotimpului ce vine iar în viața și profesia lor.

Ceea ce m-a frământat la Sofia (și încă o face!) este ce voi face eu cu tot ce adun de prin

lume. Din proiectele internaționale în care am văzut și învățat atât de multe. De la sutele de oameni cu care am interacționat în încercarea de a contribui la dezvoltarea profesiei de bibliotecar și a bibliotecii mele dintr-o comunitate mică românească. Ce să fac eu cu tot ce știu și am învățat să fac?

Ce știu sigur e că mănușile purtate la Sofia și croșetate din tot ceea ce v-am spus mai sus, se pot transforma încet, încet, în tot ceea ce are nevoie biblioteca mea. Să sperăm că, odată cu lansarea «colecției de primăvară», inspirația și creativitatea să fie ingredientele principale pentru o rețetă de succes. Chiar și pentru modele la fel de bune în toate bibliotecile românești...” (Margareta Tătăruș, Bibliotecar trainer, Biblioteca Județeană *Duiliu Zamfirescu* Vrancea)

* * *

„Biblioteca Județeană *Ion Heliade Rădulescu* Dâmbovița este unul dintre cei mai importanți piloni ai educației alternative din Dâmbovița. Aici se derulează programe menite să deschidă orizontul cultural al copiilor, tinerilor, adulților și celor de vârstă a treia, prin metode inovative și participative.

Pentru a răspunde cât mai bine nevoilor de educație, informare și formare ale utilizatorilor, bibliotecii din 11 țări din zona Balcani s-au constituit într-o rețea internațională denumită generic INELI-Balkans, rețea din care face parte și biblioteca noastră din anul 2015.

Astfel, în cadrul rețelei, au loc, periodic, întâlniri în cadrul cărora, profesioniști din biblioteci fac schimburi de experiență, beneficiază de pregătire profesională sau depun aplicații pentru proiecte cu finanțare externă pentru a aduce elemente de noutate în ceea ce înseamnă serviciile oferite de bibliotecile publice.

Cea de-a doua conferință a rețelei internaționale INELI-Balkans s-a desfășurat în

perioada 25-28 noiembrie 2016 la Sofia (Bulgaria). Aici, au fost prezentate toate ideile de proiecte ale inovatorilor, dintre care cinci idei de servicii noi au fost premiate. Ca membru al comunității bibliotecarilor inovatori INELI-Balkans am propus crearea unui serviciu nou în cadrul bibliotecii – *Clubul de Storytelling*. Prin dezvoltarea acestui serviciu oamenii amenințați de excluziune socială și afectați de discursul instigator la ură ar avea ocazia să-și spună povestea cu ajutorul unei metode interactive – *Storytelling*. Ideea a fost dezvoltată în cadrul propunerii de proiect depuse spre finanțare în cadrul INELI-Balkans. Prin derularea acestui proiect denumit *Tell your story and win a new life*, 20 de bibliotecari din județul Dâmbovița ar fi trebuit să fie formați în ceea ce presupune această metodă interactivă (storytelling), iar, ulterior, ar fi mers în comunitățile pe care le reprezintă, transmițând, mai departe, aceste cunoștințe. Sub bagheta lor magică, diferite persoane din comunitate ar fi învățat să-și spună povestea vieții, astfel încât ceilalți să conștientizeze problemele cu care ei se confruntă.

Societatea modernă este în continuă schimbare și avansează cu o viteză uimitoare, iar, pentru unii oameni, este foarte greu să se adapteze. «Etichetele sociale», prejudecățile, discursul instigator la ură și alte fenomene negative duc la discriminarea și excluziunea socială a persoanelor aflate în situații deosebite. Biblioteca este una dintre instituțiile deschise tuturor, indiferent de categorie socială, statut, vârstă a utilizatorilor ori de situația economică. Venind aici, fiecare poate deschide poarta către cunoaștere și dezvoltare personal. De aceea, cetățenii sunt și vor fi atrași, întotdeauna, de programele educative non-formale desfășurate de biblioteca noastră”. (Vlăduț Andreescu, Metodist, Biblioteca Județeană *Ion Heliade Rădulescu* Dâmbovița)

* * *

„Pentru mine, INELI-Balkans a fost ceva ce eu chiar mi-am dorit, în sensul că poate exista viață și după Biblionet, o viață pe care, ulterior, ți-o mai făurești și singur sau nu chiar, ci împreună cu ceilalți care își doresc același lucru ca tine.

Omul este făcut, în mod natural, pentru a trăi în comunitate și doar în cadrul acesteia se poate realiza complet. Avem nevoie unii de alții și, mai mult, suntem responsabili unii pentru alții, iar fiecare persoană care trece prin viața alteia își lasă

o oarecare amprentă asupra ei.

Deocamdată, o parte din ceea ce mi-am dorit s-a realizat și mai urmează încă alte lucruri. Pentru toți ziua are 24 de ore, dar, în timp ce o parte dintre noi încearcă să folosească acest timp în favoarea lor, o altă parte se folosesc de pretextul că nu au destul timp pentru a se ocupa și de altceva, ocupându-se, în schimb, de tot felul de lucruri cu care s-au obișnuit, fiindu-le greu să iasă din inerția lor. Zic asta pentru că, având o falsă atitudine veselă, exclamăm, poate, câteodată: «Cel mai mult îmi place să lucrez în echipă! Să devenim fiecare individ parte nelipsită a echipei!». Niște oameni puși la un loc, unii cu mai mult chef de muncă, unii cu mai puțin, unii entuziaști și dornici să iasă în evidență, unii care vor ca ceilalți să facă tot mai mult, în timp ce ei sunt (cât mai) (mereu) ocoliți.

Niște oameni care se tolerează forțați de împrejurări. Tentația este să facem singuri tot, să fiu sigur că m-am gândit eu la toate detaliile, că pot să știu tot ce se întâmplă, să nu mă trezesc că lipsește nu știu ce sau nu e bine – pentru că un coechipier nu și-a dat interesul la capacitate maximă – să nu îmi vadă cineva valoarea prin prisma rezultatelor unei echipe.

Ce am simțit eu la Sofia? Oamenii cu care am interacționat – cu unii pentru a doua oară în viață – i-am simțit că le place să lucreze în echipă, că sunt niște oameni cărora le trebuie alți oameni care (pe care) să îi completeze, dar fiind parte din echipă, având o atitudine pozitivă, având abilități de comunicare, ce simt că, de fapt, ei sunt miezul acolo și datorită lor se întâmplă tot.

Unii chiar sunt buni la lucrul acesta în echipă. Raluca, Ioana, Margot și Vlăduț, alături de care am format echipa din România. Și, bineînțeles INELI-Balkans, adică Future Library, 5 mentori din tot atâtea țări, ambasadori și inovatori din 11 țări balcanice”. (Virgil Cojocaru, Bibliotecar – coordonare și îndrumare metodologică, Biblioteca Județeană *G. T. Kirileanu* Neamț)

* * *

„ANBPR s-a numărat printre cei 5 câștigători ai competiției INELI-Balkans Innovation Awards 2016 cu proiectul *Partnering Starter*, prin proiectul pe care l-am propus, în calitate de lider inovator în cadrul Rețelei Internaționale a Inovatorilor de Bibliotecă din Țările Emergente din zona Balcanilor. Proiectul *Partnering Starter* propune un serviciu modern, personalizat, menit să sprijine

bibliotecile în activitățile privind facilitarea parteneriatelor, un serviciu de matching de parteneri, care va reuni într-o platformă unică entități publice și private din zona Balcanilor.

Această propunere de proiect are la bază un set de instrumente și metodologii de evaluare, o aplicație software web based și o bază de date multi-stratificată, ce agregă și combină principalele date determinante pentru profilul organizațional și profesional al partenerilor.

Reuniți în jurul ideii de transformare inovativă a bibliotecilor, liderii din 11 state, alături de ambasadorii bibliotecilor din țările lor și o suită de 5 mentori cu expertiză complexă în leadership cultural și managementul serviciilor moderne, au cristalizat, începând cu 2015, cea mai reprezentativă rețea de colaborare inter-bibliotecii din regiunea Balcanilor.

INELI-Balkans este, înainte de toate, un demers de stimulare a ideilor creative, de încurajare a colaborării și de replicare și multiplicare a serviciilor moderne de bibliotecă. Este un semnal extrem de favorabil pentru profesioniștii bibliotecari din România să fie parte din această inițiativă pro-inovație, cu participarea bibliotecilor, care se bucură de sprijinul financiar al Fundației Bill și Melinda Gates, prin intermediul *Future Library*.

Suntem încurajați să credem că, astfel, destinul bibliotecilor din Balcani se va scrie într-un mod participativ și vizionar. Pornind de la modelul de lucru propus de rețeaua INELI-Balkans, este de așteptat că reforma bibliotecilor să se producă într-un ritm accelerat. Această investiție în cultivarea spiritului inovator al liderilor din bibliotecii și structuri profesionale de profil are potențialul de a genera o schimbare de substanță la nivelul bibliotecilor ca agenți de progres.

În plus, performanțele ANBPR în crearea de noi servicii au fost validate, încă o dată, prin includerea proiectului *Partnering Starter* în galeria proiectelor câștigătoare în cadrul INELI-Balkans Innovation Awards 2016. Selectat în urma unei evaluări complexe din 32 de propuneri creative din 11 țări, *Partnering Starter* deschide noi perspective de interacțiune bibliotecilor interesate de cultivarea parteneriatelor și a rețelelor profesionale transnaționale.

Pornind de la premisa că experiența este o a doua natură, INELI-Balkans a fost pentru mine o călătorie revelatorie și transformatoare în lumea cunoașterii și a inovației, o experiență memorabilă și energizantă ca un cec în alb, o re-naștere în planul ideilor, într-o paradigmă vizionară, nouă și incitantă. Ca lider și profesionist, am venit în această «aventură» cu expertiza personală, cu propriul bagaj de acumulări și convingeri profesionale, dar și cu dorința de a absorbi cât mai multă informație și de a mă «contamina» de idei bune, de gândire strategică și de bucuria colaborării. În compania colegilor și mentorilor INELI-Balkans, m-am simțit pregătită să dau un re-start profilului meu profesional, să gândesc macro, să experimentez perspectiva leadership-ului vizionar, să îmi asum responsabilități și să pun în practică idei «smart», care să sprijine progresul bibliotecilor. Am convingerea că liderii inovatori pot genera idei benefice, care, aplicate la nivel micro, pot conduce la efecte incredibile la nivelul macro-sistemelor.

Pe parcursul experimentului de învățare INELI-Balkans, importante pentru mine nu au fost neapărat rezultatele învățării, ci, mai ales, plăcerea cu care am lucrat, bucuria descoperirii, beneficiile lucrului colaborativ, care au însoțit întregul proces. Am învățat să fim «open minded», să îndrăznim să fim noi înșine și să modelăm viitorul bibliotecilor noastre prin puterea ideilor și a echipei, a oamenilor, care fac ideile să prindă viață. Faptul că proiectul *Partnering Starter* a fost acceptat spre finanțare de către *Future Library* și Fundația Bill și Melinda Gates este o validare în plus a faptului că inovația este valorizată și că viitorul este al celor ce îndrăznesc”. (Ioana Crihană, Director executiv – *Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România*).

Raluca Man

Biblioteca Națională a României

Bibliotecari și bunici

La dorința conducerii și personalului Direcției de servicii sociale Brașov, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov a început să colaboreze cu Căminul pentru persoane vârstnice din Noua și a oferit servicii de bibliotecă seniorilor de aici, din toamna anului 2016. Astfel, în perioada septembrie – decembrie 2016, două bibliotecare au desfășurat aproape săptămânal activități felurite, pe parcursul a 13 vizite la Căminul de vârstnici din acest cartier. Este vorba de 25 persoane în total (17 de femei și 8 bărbați), cu vârste cuprinse între 70-97 ani, care s-au bucurat de serviciile bibliotecii noastre. Frecvența participării la acțiunile noastre a fost în total de 87 participări, 59 înregistrate din partea doamnelor și 28 din partea domnilor.

Am început firesc, cum altfel, cu lecturi publice, propunându-le cărți amuzante și întrebându-i ce ar vrea să le citim. Dintre autorii citați menționăm pe George Coșbuc, Mihai Eminescu, Ion Minulescu, George Topîrceanu. Au reacționat la cele citite, apreciind pasajele amuzante, comentând pe cele interesante, dorindu-și să citească la rândul lor, în ciuda problemelor de sănătate, încercând chiar să descifreze texte și mărturisind ce anume le place. Astfel, lectura a deschis calea comunicării, dialogul s-a înnodat și am început să interacționăm cu beneficiarii noștri. Pentru unii lectura a fost un pretext de a povesti despre viața și familia lor, simțind nevoia să fie ascultați și să își spună păsurile, să rostească cu voce tare gândurile și întrebările care îi măcinau. Pentru alții a fost prilej de reamintire, de verificare a propriei memorii, recitând versuri întregi fără greșală. Alteori, cititul însemna calmarea durerii vii a pierderii celor dragi. Pentru noi, cărțile au prilejuit întâlnirea cu persoane speciale, descoperirea a ceea ce le place, împărtășirea și comunicarea a ce ne apropie.

Am continuat cu audiții muzicale, adevărate sesiuni de meloterapie, în care am ascultat romanțe interpretate de Ioana Radu, Ileana Sărăroiu, Dan Spătaru, Gică Petrescu, muzică clasică (*Anotimpurile* de Vivaldi, rapsodiile de George Enescu și *Nunta lui Figaro* de Mozart), muzică populară cu Maria Tănase, Maria Lătărețu,

Grigore Leșe, Tudor Gheorghe și muzică lăutărească în interpretarea Margaretei Clipă, lui Gabi Luncă, Elenei Pădure, Romicăi Puceanu. Reacția pozitivă la audițiile muzicale a fost instantanee. În primele audiții, la auzul romanțelor cunoscute din tinerețea lor, bătrânii recunoșteau melodia, își reaminteau perfect versurile și cântau. Emoționată de muzică, una dintre senioarele noastre ne-a mărturisit că încă mai știe romanțele, în tinerețe fiind solistă mulți ani la Cazinoul din Sinaia, pe care l-a părăsit doar după operația de plămâni ce nu i-a mai permis să cânte. Un fost violonist la filarmonica brașoveană ne-a mulțumit pentru bucuria de a audia muzica din nou. Muzica ne-a apropiat foarte mult, vârstnicii ascultau, povesteau, comentau despre diverși cântăreți. De la o întâlnire la alta aflam noi dorințe de ce ar mai asculta, făceam liste, căutam, ne pregăteam pentru viitoarea sesiune. Momentul audiției era unul magic, ascultau cu evidentă plăcere, fețele reflectau bucuria trăită a muzicii și ritmului ei. Veselia a devenit contagioasă și la un moment dat, stărnită de frumusețea și ritmicitatea muzicii, o doamnă a dansat pe muzica ascultată. Grupul s-a sudat, bătrânii au devenit clienți fideli ai întâlnirii noastre muzicale, ne așteptau cu nerăbdare sosirea și muzica adusă, s-au apropiat între ei.

Am avut ocazia în această perioadă să cunoaștem oameni speciali cu poveștile lor de viață deosebite. Ne-au atras atenția în mod special două doamne despre care am dori să menționăm câteva cuvinte. Senioara grupului, doamna S. E., în vârstă de 97 de ani, de profesie grefier, ne-a impresionat prin memoria dânzei foarte bună, prin optimismul și prin dorința de viață și comunicare de care dă dovadă și acum. Zâmbitoare, blândă, vorbește mereu cu bucurie despre viața și familia ei din Șchei, cartierul unde s-a născut și trăit, descoperind în personalul bibliotecii un interlocutor perfect, tot din Șchei, împărtășind povești despre locurile și oamenii cunoscute deopotrivă de ambele.

Un alt exemplu este doamna B. E., înzestrată cu voce și pasionată de muzică, cunoscând un repertoriu vast de muzică populară, romanțe etc. Dânsa a cântat timp de 10 ani în corul Bisericii

Sf. Nicolae din Șchei, dirijor fiind preotul Ișa. Ne-a mărturisit că nu a reușit să urmeze cursurile de muzică de la Școala Populară de Arte din Brașov, cum și-a dorit, programul de serviciu nepermițându-i frecventarea lor. De aceea a ales activitatea corală pentru a avea ocazia să cânte. La cămin, una dintre cărțile dânzei de căpătâi este o culegere de versuri, romane și cântece, text și partitură, pe care răsfoitul îndelung a uzat-o parțial. Zilnic, doamna obișnuiește să consulte volumul preferat, tot așa cum ascultă atentă radioul, reținând noutățile muzicale. Recunoaște de la primele acorduri, vocea interpreților, de la clasicii consacrați la tinerii lansați, grație memoriei fidele, formate ca urmare a audierii intense, timp de ani. Având o voce cultivată, ne-a încântat de la început cu multe romane interpretate de dânsa. Așezată, delicată, bună cunoscătoare, ne-a devenit dragă.

În încheiere, dorim să menționăm că atmosfera acestor întâlniri a fost în general caldă, nostalgică, plină de plăcute aduceri aminte, seniorii reușind să uite momentan problemele și necazurile lor. Bucuria cu care ne așteaptă de fiecare dată participanții ne determină să revenim la dânsii cu mare drag. Sperăm că în continuare vom izbuti activități reușite, să cunoaștem mai bine

nevoile beneficiarilor noștri și să le împlinim. Pentru noi este mai mult decât o experiență profesională utilă pentru serviciile de bibliotecă, este o experiență de viață. De la lectură am trecut la ascultare și comunicare, apoi la acordarea de suport psihic și consiliere după putință. A fi partener de discuție cu vârstnicii înseamnă empatie, dorința vie de a face și capacitatea de a asculta și interacționa, dorind să ajuți. Uneori, doar prezența și ascultarea vindecă mai mult decât tratamentul în sine. În activitatea noastră ne-am bucurat de sprijinul personalului, psiholog Adriana Tiron și asistentei sociale Adina Lucaci, persoane devotate cărora le mulțumim pentru colaborare. Datorăm mulțumiri și beneficiarilor noștri, pentru deschidere. Trebuie să spunem că în cartierul Noua, Filiala nr. 2 a bibliotecii noastre este cea care a inițiat un proiect de servicii pentru seniori, cu finanțare nerambursabilă, în 2011 și oferă în continuare, la sediul filialei, servicii pentru seniori prin cărțile împrumutate cititorilor fideli din grupul format cu acest prilej, extins mereu și prin relațiile apropiate cu ei.

Ruxandra Moașa Nazare

Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov

Agendă culturală a Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița în anul 2017

Pe parcursul anului 2016, în bibliotecă au fost organizate numeroase activități culturale și expoziționale, adresate tuturor categoriilor de utilizatori, derulate în cadrul programelor cuprinse în proiectul de management, precum și activități cuprinse în programe suplimentare, derulate de bibliotecă și de partenerii ei. Cele mai multe dintre aceste activități au avut loc la sediul bibliotecii, atât în spațiile sediului central cât și la filiale.

Acestea sunt grupate astfel:

• **Conferințe, simpozioane și seminarii:**

– „**Ediția princeps Eminescu – o carte de autor**” – conferință susținută de prof. univ. dr. **Nicolae Georgescu**

– „**I.L. Caragiale și Târgoviștea**” – conferință științifică susținută de prof. univ. dr. **Petre Gheorghe Bârlea**

– „**Unde ești, copilărie?**” – seminar din cadrul Programului „**Școala părinților**”, susținut de prof. univ. dr. **Dumitru Borțun** și lect. univ. dr. **Corina Matei**

– „**Principiile alimentației creștine**” – conferință susținută de Pr. Arhim. **Iustin Petre**, starețul mănăstirii „Sfântul Ioan Casian” din Dobrogea

– „**150 de ani de la urcarea pe tronul Principatelor Unite a prințului Carol de Hohenzollern Sigmarigen**” – simpozion național

– „**Seminar de informare și transfer de bune practici**”, din cadrul proiectului „**Consiliere și formare pentru dezvoltarea tinerilor din medii vulnerabile**”

– „**Educația în domeniul proprietății industriale – o nevoie stringentă a României**”

– seminar susținut de specialiști din cadrul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci

– „**Eminescu în circuitul universal**” – conferință susținută de eminescologul **Dumitru Copilu-Copillin**

– „**Eminescu bibliotecar**” – conferință susținută de prof. dr. **Victor Petrescu**

• **Concursuri județene**

– Concurs județean: „**Necuvintele**” – Expoziție de lucrări

– Concurs județean anual, pe teme istorice – **24 ianuarie 1859 în conștiința românilor**, dedicat elevilor de liceu.

– Concursul de cunoștințe și abilități **EU și UE – cetățenie europeană activă**, destinat elevilor de gimnaziu și liceu

– Concurs județean de postere pentru copii între 4 și 6 ani – **Familia, dincolo de cuvinte**

– Concursul județean **Creativitate și talent**, ediția a V-a. S-a adresat elevilor de la clasa a III-a la clasa a XII-a și a cuprins secțiunile: creație literară, interpretare vocală, interpretare teatrală, dansuri, grafică și pictură

– **Pedagogia – de la clasici la contemporani** – concurs de istorie a învățământului dedicat elevilor de liceu, profil pedagogic

– **Concursul Național de Literatură Moștenirea Văcăreștilor**, ediția a XLVIII-a (partener)

• **Lansări de carte**

– **Din misterele literaturii române** – Ediția principeps Eminescu, autor **Nicolae Georgescu**

– **Oameni de ieri și de azi din spațiul târgovișteano-dâmbovițean**, autori **Ioan N. Radu, Ilinca I. Radu, Ileana I. Răileanu, George I. Radu**

– **Ce fluieră cămilele pe malul mării**, autor **Andreea Voicu**

– **Dicționar enciclopedic de pedagogie**, autor **Sorin Cristea**

– **Apologia pîrleazului**, autor **Vintilă Mihăilescu**

– **Rock’N Zărnești**, autor **Gabi Gomboș**

– **Mitul prezentului**, autor **Liviu Gabriel Simionescu**

– **Astronautica în România – de la începuturi până în prezent**, autor prof. **Ioan N. Radu**

– Lansarea volumelor – **Eminescu în perspectivă universală. Patru decenii de**

reconstituiri și restituiri; Eminescu în circuitul universal și Eminescu universalul, autor **Dumitru Copilu-Copillin**

– **Un dicționar al scriitorilor români contemporani**, vol. 1 și 2, coordonator **Ioan Holban**

– **Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești**, autor **Romulus Antonescu**

– **Biobibliografie**, autor **Leo Butnaru**

– **Psihologia transversală**, autor **Gheorghe Schwartz**

– **Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște**, autor **George Toma Veseliu**

– **În slujba adevărului**, autor **Ioan Burdulea**

– **Clepsidră în flagrant**, autor **Lia Nenciu**

– **Mărturiile unui nebun – poezie, proză, reflecții și cugetări**, autor **Alexandru Cosmin Georgescu**

– **Iubiri de liceu**, autor **Luciana Marinescu**

– **Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu” (Târgoviște, 2002-2015)**, autori **Victor Petrescu și Agnes Erich**

– **Portretistică literară. De la Heliade încoace**, autor **Victor Petrescu**

– **Sf. Antim Ivireanul – Misionar și om de cultură în slujba Bisericii și neamului românesc**. Târgoviște: Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2016

– **Schola Graeca et Latina – Misiune educațională, culturală și bisericească la Târgoviște**. Târgoviște: Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2016

– **Sf. Scriptură – călăuză a vieții creștine**. Târgoviște: Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2016

– **Sf. Cruce – răbdare în suferințe**. Târgoviște: Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2016

– **Almanahul bisericesc 2016. Teologie, istorie și misiune creștină**. Târgoviște: Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, 2016

– **Spassk 99. O istorie a prizonierilor de război români din Kazahstan în documente**, autori **Nurlan Dulatbekov, Octavian Țicu și Silviu Miloiu**

– **Cavalerism, pasiune, fanatism. O istorie politică și culturală a Franței secolului al XVI-lea și Misterul Don Juan. O iubire în Secolul de Aur**, autor **Corneliu Șenchea**

– **Gardă pentru Führer. Divizia „Leibstandarte-SS Adolf Hitler”**, autor **Adrian Dragoș Defta**

- *O antropologie mistică. Introducere în gândirea Părintelui Stăniloae*, autor Sandu Frunză
- *Adevăratul Cioran*, autor Calinic Argeșeanul
- *În dialog. Studii de filosofie creștină, teologie politică și istoria religiei*, autor Ion Cordoneanu
- *Petru Ursache, Omul bun al culturii românești, Apaos*, ediție îngrijită de Magda Ursache
- *Petru Ursache, monografie*, autor Iordan Datcu
- *Când vin vulturii și Întoarcerea lupilor*, autor Hans Bergel
- *Clipa de grație*, autor Mihaela Malea Stroe
- *Mituri și simboluri biblice în poezia românească neomodernistă*, autor Daniela Varvara
- *Ziua Fiului Omului* (versuri, antologie de autor), autor Dan Damaschin
- *Timpul splendorii*, autor Andreea Nanu
- *Migrații*, autor Laurențiu Orășanu
- *Izvoare în deșert*, autor Pr. Jonathan Hemmings
- *Cămașa de forță*, autor Leonard Oprea
- *Trilogia lui Theophil Magus. Calea și adevărul și viața*, autor Leonard Oprea
- *Mircea Vulcănescu – o microistorie a interbelicului românesc*, autor Ionuț Butoi
- *România dincolo de trecut. Eseu despre experiența servituții*, autor Mihai Gheorghiu
- *Pavese, omul jignit*, autor Vianu Mureșan
- *Lectio incerta, cronici literare*, autor Christian Crăciun
- *Fernando Pessoa (o cvasi autobiografie)*, autor José Paulo Cavalcanti Filho
- *În urna fixă a timpului*, autor Eliza Macadan
- *Măștile fericirii*, autor Sânziana Dobrovicescu
- *Dincolo de așteptare. Dialog în larg*, autori Monica Pillat și Radu Ciobanu
- *Părăsește-mă!*, autor Magda Marin
- *Un retuș... pentru un zâmbet*, autor Aurora Spasinovici
- *Poemele regăsirii și Modern și contemporan în plastica europeană*, autor Ioan N. Roșca
- *Apocrife*, autor Cristi Ardelean
- *Plotin: despre frumos*, traducere din greacă și interpretare de Dan Tomuleț
- *Spiritualismul rus în secolul XX*, autor Ivan Ivlampie
- *Cetăți medievale din sudul Transilvaniei*
- *Zece trasee culturale*, autor Arne Franke
- *Inelul Domniței Catrina* (roman istoric), autor Iulia Cubleşan
- *Țărănuța de la Dunăre* (roman), autor Felicia Truffier
- *Mălini*, autor Eduard Dorneanu
- *Frontul de acasă – Propagandă, atitudini și curente de opinie în România primului război mondial*, autor: Radu Tudorancea
- *Arhiva Rugului Aprins* (vol. 3 și 4): *De la Antim la Pocrov – Mărturii*, autor Vasile Vasilachi și *Comentarii la Evanghelia după Ioan*, autor Ștefan Todirașcu
- *Chipul rugului aprins*, autor Carmen Ciornea
- *Mircea Eliade și misterul totalității*, autor Bogdan Silion
- *Mircea Eliade – Itinerare labirintice*, autor Mihaela Chiribău-Albu
- *Mircea Eliade – La marginea labirintului – corespondențe între opera științifică și proza fantastică*, autor Dorin David
- *Intimitatea spiritului*, autor Nicoleta Dabija
- *Birlic – tăvălugul râsului eclatant, tordantă năvalnică molipsitoare veselie la scenă, când la trap, când la galop...*, autor Gaby Michailescu
- *Trixy Checais – Cartografia zborului*, autor Gina Șerbănescu
- *Enciclopedia familiilor nobile maramureșene de origine română/ The Encyclopedia of Noble Families of a Romanian Origin in Maramureș County*, ediție îngrijită de Ion și Livia Piso
- *Criza operei? Studiu de hermeneutică muzicală*, autor Ion Piso
- *Ierburi cât casa, nimic altceva*, autor Viorel Lică
- *Orașul cu gropi în obraz*, autor Alexandra Bodnaru
- *Ce n-a pictat Matisse*, autor Ioana Andrada Tudorie
- *Adio, dar rămân cu tine!*, autor Anton Jurebie
- *Ereticul răstignit*, autor Nicolae Adam
- *Călcâiul de pâine*, autor Adrian Tarța
- *Istorie în documente: Mavrocordații (1711-1786)*, autor Claudiu Victor Turcitu
- *Armata luminii*, autor Cristian Harnău
- *Prin ochii sufletului*, autor Mihaela Mircea
- *Mirifică e clipa*, autor Alex Vâlcu

- *Scriu pe cer; În lumea marelui nimic; Amurguri târzii; În neliniștea gândului; Pentru cei ce vin sau pleacă; Între vorbe și tăceri; Pe țărnul tăcerii*, autor: Viorel Birtu Pîrăianu
- *Cu pânzele întinse*, autor Mihaela Banu
- *Singurătatea culegătorului de scoici*, autor Ion Țoanță
- *Eliberarea; Avans și lichidare; Manual de gesturi inutile*, autor Ștefan Doru Dăncuș
- *Căminul Racoviță*, autor Grig Gociu
- *Blackjack*, antologie poeți irlandezi
- *Suntem cameleoni*, autor Emanuel Pope
- *Iubirile merg toate în Paradis*, autor Anghel Zamfir Dan
- *Exerciții de admirare. Note de lectură*, autor Niculae Ionel
- *Infinitul contrastelor*, autor: Vali Nițu
- *Anul tăcerii și alte povestiri*, autor Constantin P. Popescu
- *Capcane pentru ochi deschiși – 1. Testamentul mistic și Capcane pentru ochi deschiși – 2. Noua mea capcană – regretul sau Neliniștea așteptării*, autor Vișan Ioan
- *Departee de Shangri-La*, autor Vilia Banța
- *Mihai Cimpoi: de la mitopo(i)etică la critica ontologică*, autor Theodor Codreanu
- *Haosul și ordinea. Gândirea și practica pozitivistă în evoluția societății braziliene (1500-2000)*, autor Petre Gheorghe Bârlea
- *Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște*, autor George Toma Veseliu
- *În pelerinaj la sfânta A4*, autor Savian Mur
- *Libertatea politică în epoca modernă*, autor Lucia-Valentina Doman
- *Monografia comunei Gura Ocniței (Adâncă, Gura Ocniței, Săcuieni). Gura Ocniței – a patra localitate petroliferă din România*, autor George Toma Veseliu
- *Analist în literatura de piață*, autor Corin Bianu
- *Urletul vieții*, autor Maria Mirea
- *Istoria Crucii Roșii Române – filiala Dâmbovița*, autor Marian Curculescu
- *În slujba adevărului. Din amintirile unui ofițer de informații*, autor Colonel (r) Ioan Burdulea
- *Societatea Scriitorilor Târgovișteni. În cultura Cetății*, autori Mihai Stan, George Coandă, Victor Petrescu
- *Pe Dâmbovița în sus pe urmele lui Negru-Vodă și ale urmașilor săi. Vălenii din plaiul Dâmboviței. Pagini de viață și istorie*, autori Ion Șerban Fălculete, Ioan Fălculete
- *Anatomia ființei. Promoția de azi a Școlii literare și artistice de la Târgoviște. Medalioane în evantai*, autor Mihai Cimpoi
- *Din misterele literaturii române (2). Cum scria Eminescu*, autor Nicolae Georgescu
- **Lansări reviste**
  - Revista *Litere*, Nr. 11-12 / 2015; Nr. 1, 2, 3, 4, 9, 10 / 2016
  - Revista *Curier*, Nr. 1, 2 / 2016
- **Expoziții**
  - Expoziția de desene din cadrul Concursului Județean „*Necuvintele*”
  - Expoziția de carte dedicată lui I. L. Caragiale, din cadrul Programului „*Atelier Caragiale*”
  - Expoziția de carte, DVD-uri și CD-uri – **Decada Dragostei** (Dragobete)
  - Expoziția de caricatură „*Iubirea nu se vernisează*”, autor Aurelian Iulius Șuță Șai
  - Expoziția *Lumea Bibliei* (peste 200 de Biblii în traduceri diferite; toate traducerile în limba română ale Bibliei; planșe și informații despre sururile de la Marea Moartă; Biblia microscopică pe o singură pagină).
  - Expoziția Județeană – „*Mărțișor 2016*”
  - Expoziție de carte și albume de artă – **Nicolae Tonitza – 130 de ani de la nașterea pictorului român**
  - Expoziție de desene „*Muzică și oameni*”, autori Alin Ionuț Dragomir și Iris Andreea Apostol
  - Expoziția-concurs de creații tehnologice „*Din suflet de copil*”
  - Expoziție de desene – „*Curcubeul schimbării*” (proiect educațional de promovare a educației pentru schimbare la preșcolari)
  - Expoziție de carte – „*Vitrina bibliotecarilor – cărțile noastre de suflet*”
  - Expoziției de pictură – „*Suflet de copil*”, a elevilor de la Palatul Copiilor din Târgoviște
  - „*Expoziția de carte a Americii Latine*”, din cadrul „*Festivalului filmului și cărții Americii Latine*”
- **Alte manifestări socio-culturale**
  - **Ziua Culturii Naționale**. Din program: **moment poetic** susținut de poeți ai Societății Scriitorilor Târgovișteni; **moment muzical** susținut de Cvintetul Centrului Județean de Cultură Dâmbovița
  - Programul „*Lecturi publice*”
  - Programul „*Seara de carte la Târgoviște*”,

centrat pe promovarea cărților și a autorilor ce au impresionat participanții

– Programul „**Caragialiana**”

– **Ziua Roșiei Montane Târgoviște**

– Curs de creație și lucru manual „**Mărțișorul de poveste**”, în parteneriat cu Centrul de educație muzicală „**Carmina Burana**”

– **Premiera filmului: „7 Cuvinte”, povestea unui biruitor** – Gheorghe Calciu, în parteneriat cu *Asociația Literata*

– Programul „**Din dragoste de adolescent**”

– sărbătoare de **Dragobete**

– **În lumea emoțiilor – introducere în Parenting by Connection** – curs dedicat tuturor celor care interacționează cu copiii (părinți, educatori, bunici, bone etc.)

– „**În spatele cortinei de fier. Povestea comunizării forțate a României**” – proiecție de film documentar și dezbateri

– „**Francofête**” – Ziua Internațională a Francofoniei

– Program dedicat **Zilei Mondiale a Teatrului** – momente de teatru

– **Ziua Mondială a Sănătății**. Dezbateri cu tema – „*Conștientizarea importanței alimentației sănătoase prin educație școlară*”

– Programul **Școala altfel, „Să știi mai multe, să fii mai bun!”** Din program: *Teatru forum: Sunt cetățean european: am drepturi și obligații; Căsuța cu personaje de poveste; Să cunoaștem instrumentele muzicale; Atelier de formare și stimulare a aptitudinilor de spontaneitate la adolescenți; Cum câștigăm și cum economisim. Banii virtuali; Atelier de formare și stimulare a aptitudinilor de spontaneitate la copii; Contribuția scriitorilor târgovișteni la dezvoltarea culturii naționale; Valoarea banilor. Sistemul de asigurări; Noutăți în bibliotecă*

– **Marșul Lecturii**, activitate de promovare a lecturii în rândul comunității

– Prezentare de carte regală în prezența **Alteței Sale Regale Principele Radu al României**

– **Bibliotecile publice – agenți de schimbare pentru comunitatea viitorului** – workshop-ul regional (eveniment în cadrul proiectului ANBPR – EUSPHERE)

– „**Portrete de voluntari**”, eveniment ce a marcat **Săptămâna Națională a Voluntariatului 2016**

– Lansarea documentarului „**Suferința din adâncuri**” (film realizat de Asociația Pro Activ

Memoria în amintirea celor care și-au dat viața pentru Hristos, în minele de la Baia Sprie, Cavnic și Nistru, în timpul represiunii comuniste)

– Programul „**Copii, cărți și jucării**”, dedicat Zilei Internaționale a Copilului

– Vizionare de documentare creative la Biblioteca Județeană Dâmbovița, în cadrul proiectului **KineDok powered by One World Romania** ediția a 2-a

– Proiectul **Biblioteca vie**, activitate realizată în parteneriat cu *Penitenciarul Mărgineni*

– **Program de dezvoltare personală**, în parteneriat cu *Asociația AMD România*

– Programul **Vacanță la bibliotecă**. Din program: *Eroii cărților, Atelier creativ; În lumea teatrului; Vizităm și învățăm; Să cunoaștem instrumentele și genurile muzicale; Logică, strategie, intuiție; Atelier de sănătate/creativitate*

– **Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu”**, ediția a XV-a

– „**Maratonul lecturii – Târgoviște**” – 620 ani de atestare documentară a orașului Târgoviște, 6 ore și 20 de minute de lectură publică

– Atelier de lucru cu tema: „**Diversificarea serviciilor de bibliotecă – componentă a managementului performant**”

– **Atelierul Digital – Târgoviște**. Cursuri gratuite, livrate de trainerii certificați Google

– Programul „**Pedagogia – de la clasici la contemporani**”, dedicat Zilei Internaționale a Educației. Evenimentul organizat în parteneriat cu *Inspectoratul Școlar Județean Dâmbovița*

– În memoria părintelui **Gheorghe Calciu-Dumitreasa**. Vizionare film documentar „**7 cuvinte – Povestea unui biruitor**”.

– **Zilele Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița**. Din program: prezentarea activității bibliotecilor publice dâmbovițene; premiile Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița pentru anul 2016; premiile concursului pentru presă (ediția 2016): „*Reporter european – împreună mai aproape de cetățean!*”; „**Biblioteca și școala – lăcașuri de opinii, gânduri, idei**” – dialog între generații despre cel mai frumos capitol din viață – adolescența

– Clubul cinofililor – vizionare de film prin proiectul *CinEd*

– **Ora de dirigenție** – dialog interactiv pe tema: **Problemele adolescenței**

Neana Faur

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

Ziua internațională a cititului cu voce tare

Pe celebrăm 16 februarie 2017 este **World Read Aloud Day**, adică **Ziua Internațională a Cititului cu Voce Tare**. Este un eveniment global marcat de milioane de oameni în peste 100 de țări, fiind organizat de către Lit World. Scopul este simplu și clar: „Ziua Internațională a Cititului cu Voce Tare motivează copiii, adolescenții și adulții din toată lumea să sărbătorească puterea cuvintelor și să formeze o comunitate de cititori care să arate lumii că oricine are dreptul la alfabetizare”.

În fiecare an, Ziua Cititului cu Voce Tare își propune să atragă atenția asupra importanței cititului și comunicării. Vom citi cu voce tare pentru noi și pentru cei 758 milioane care nu știu să citească. Cu ocazia acestei zile, în zeci de biblioteci din țară au avut loc întâlniri între elevi, părinți, scriitori.

Un astfel de eveniment s-a organizat la Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” sub motto-ul „Citiți împreună. Schimbați lumea. „Copiii au citit pe rând, câte un fragment dintr-o carte la prima vedere. Cei mici au citit celor mari, adolescenții au citit adulților sau celor mici, adulții au citit copiilor de toate vârstele, împreună aducând valoare povestirilor lecturate, prin interpretare și rostire, creând momente interesante pentru cei prezenți. Ne-am gândit că este important să colaborăm cu mai mulți parteneri care sprijină și iubesc lectura și să aducem bucuria povestirilor în preajma mai multor oameni. Ne-au fost alături copiii de vârstă școlară (curs primar, gimnazial și liceal) din unitățile

de învățământ preuniversitar din Târgoviște, cadrele didactice, reprezentanți ai Consiliului Județean Dâmbovița și invitatul special, Camelia Varga, actriță Teatrului „Tony Bulandra” din Târgoviște,.

Activitatea a urmărit dezvoltarea capacităților de a lectura, de a asculta, de a înțelege mesajul textului și nu în ultimul rând de a socializa indiferent de vârstă. Cititul cu voce tare are beneficii majore, mai ales pentru copii, stimulând atenția, imaginația și bucuria lecturii, pe termen lung.

Cititul împreună cu cei mici este cea mai bună metodă de a-i obișnui să citească și singuri. Cititul cu voce tare este considerată cea mai importantă activitate prin care se dezvoltă deprinderile necesare unei persoane ce va iubi lectura. Printre beneficiile lecturii se numără: dezvoltarea tehnicilor de comunicare, a vocabularului, puterea de concentrare și creativitatea.

Am vrut să demonstrăm că lectura este haioasă, atractivă, eficientă, atunci când vocea este folosită corect, adaptată cadrului și grupului de copii ascultători, iar cartea se dovedește a fi oglinda fermecată. Citind cu voce tare în această zi am dorit să arătăm copiilor de pretutindeni că ne pasă de viitorul lor, că dreptul la lectură și la scris sunt drepturi fundamentale și citind împreună, vom putea schimba lumea.

Camelia Petre

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Despre dragoste și alte sentimente

Sărbătorim dragostea la români prin muzică, poezie, dans și tradiții populare

Ce înseamnă dragostea? O întrebare aparent simplă, dar mai complicată când trebuie să aflăm sau să dăm un răspuns. Cei mai mulți ar spune că este un caracter, că ar fi o atitudine, poate chiar un produs al dorinței sau al educației individuale. Este sentimentul în care parcă plutești, visând și așteptând clipa ca lucruri frumoase să ți se întâmple. Dicționarul ne dă o definiție care ne prezintă dragostea ca fiind un sentiment de afecțiune pentru cineva sau ceva.

<Însă, prezentată mai formal, dragostea este un sentiment care vine din inimă, un sentiment care nu se transmite genetic și care se prezintă ca un mănunchi de afecțiuni, diferențiată față de tipul de persoană la care se raportează. Dragostea este veșnică, care nu se schimbă odată cu vremurile, față de alte lucruri care au un decurs firesc, un început și un sfârșit. Acest lucru poate fi o explicație a faptului că acest sentiment îl avem de când ne naștem și nimeni nu se ferește să-l trăiască cu adevărat>. DRAGOSTEA – sentiment sau obligație? autor Jigovan Alexandru

Dragostea reprezintă expresia cea mai profundă a personalității fiecăruia dintre noi. Este ca o bucurie, niciodată nu are valoare dacă n-o împărtășești. În viață nu există o altă fericire decât aceea: să iubești și să fii iubit..., dragostea este cel mai frumos lucru cu care putem fi înzestrați.

<Inconștient oferim sentimente și primim la rândul nostru sentimente. Involuntar suntem învăluți de pasiuni împărtășite și neîmpărtășite, de pasiuni interzise care își găsesc forță să existe în ciuda tuturor. Iubirea nu caută să se definească, nu se caută, nu se cere, pur și simplu se simte, se trăiește, te bucuri de ea în fiecare moment. E mereu acolo în interiorul tău chiar și în momentele în care tinzi să crezi că ea nu mai există. În realitate este mereu acolo doar că uneori nu mai știm cum să o scoatem la iveală. Iubirea nu se sfârșește niciodată pentru că ea este temeiul existenței, temeiul tuturor lucrurilor.> ESEU DESPRE IUBIRE

Trebuie să existe puțină dragoste, puțină tandrețe, puțină bunătate în fiecare lucru pe care îl facem, suficientă însă pentru ca acel lucru să fie bine făcut la momentul lui.

Iubirea se definește prin „dragoste” și însumează cuvinte frumoase, pline de emoție.

În acest context încărcat de semnificații și simboluri, la sediul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, în data de 24 februarie 2017, cu ocazia Zilei de Dragobete – sărbătoarea iubirii la români, am dezbătut împreună dragostea autohtonă, prin muzică, poezie și tradiții populare.

Evenimentul organizat „**Despre dragoste și alte sentimente**”, a celebrat dragostea și sentimentul de iubire propunând prin formatul și conținutul ei momente de introspecție prin care să conștientizăm și să analizăm emoțiile și trăirile noastre cele mai diverse. Și, pentru că **iubirea** se identifică cu fiecare dintre noi și astfel fiecare are propriul său mod de a o arată, am analizat cu interes moduri de exprimare diferite prin care se transmit mesaje complexe pentru identificarea emoțiilor celorlalți.

Iubirea se manifestă într-o infinitate de feluri caracteristice unei tipologii de oameni care iubesc, dar care de cele mai multe ori nu știu să descopere în ei acest sentiment. Tocmai de aceea, conceptul activității noastre a avut la bază susținerea oricărei forme de manifestare a dragostei și a inteligenței emoționale.

Cei prezenți au avut prilejul să-și argumenteze sentimentele prin creații literare proprii, versuri recitate și cântate, toate autohtone, prin dans și reprezentări grafice de excepție. Invitații și participanții, cu toții utilizatori ai bibliotecii noastre, au fost din rândul celor mai tineri, elevi ai Liceului Teoretic „Petru Cercel”, Colegiului Național „Constantin Carabella” și cei ai Colegiului Economic „Ion Ghica”, coordonați de bibliotecari și cadre didactice care i-au încurajat să contribuie la această activitate.

Am completat modalitatea artistică de exprimare a celor prezenți prin discuții, impresii, păreri adunate și împărtășite printr-o serie de întrebări alese despre „**Cum trăiești tu iubirea?**”

Și, pentru că în dragoste de cele mai multe ori trăim sentimente contradictorii, pentru a-i putea observa și înțelege pe ceilalți, trebuie mai întâi de toate să fim capabili de identificarea propriilor sentimente, să le putem exprima și transmite corect la nivel social. Iar pentru ca interpretarea să fie în acord cu ceea ce ne dorim am analizat diferite situații prin întrebări de felul:

Ce crezi că duce la o relație de lungă durată? / Ce ai vrea să îți amintești pentru totdeauna? Ce te face să te simți în siguranță? / Completează fraza: „Îmi doresc să fi avut pe cineva cu care să pot împărtăși... / Dacă ai fi devenit un prieten bun cu partenerul tău, care ar fi cele mai importante lucruri pe care el/ea ar trebui să le știe? / s.a.m.d.

Toate aceste elemente pentru a exprima cât mai bine complexitatea ideii de iubire și implicit aceea de împlinire sufletească.

La toate acestea s-a adăugat programul artistic oferit de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița care a reunit artiști profesioniști, prin momente muzicale susținute de Centrul de Arte „Carmina Burana”, Florin Stoicescu la chitară, Andreea Hâncu și Diana Cristescu – canto, coordonator Ana Maria Nicolae, prin reprezentanții Ansamblului Ciuleandra din Târgoviște, Maria Cristina Danciu și Alexandru

Theodor Cojanu, coregraf Gheorghe Văduva. Un moment plin de emoție ne-a fost oferit de voluntarul bibliotecii și al Centrului „Europe Direct”, care a recitat și interpretat din lirica românească, poezia *Ești frumoasă când ești tristă!*

Dragobetele nostru a reunit și lucrări din tradițiile populare printr-o expoziție tematică, cu lucrări hand-made, grafică și portretistica, autor Manu Adrian, un alt voluntar al bibliotecii noastre.

Am făcut împreună un *Tratat despre iubire...* și ne-am testat abilitățile noastre de a ne descurca într-o varietate de situații și de a ne controla impulsurile și emoțiile, prin manifestări care ni se potrivesc cel mai bine.

Anca Radu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Familia de la Biblioteca Județeană „Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj

Cuvintele despre experiența trăită pentru câteva zile, petrecută cu multă emoție la Biblioteca Județeană *Ioniță Scipione Bădescu* Sălaj, mi se aștern cu o ușurință inexplicabilă pe hârtie. Drum lung de la Târgoviște, gânduri copleșitoare, emoții, o ușoară neliniște. Îmi imaginam un examen, un test, o evaluare pe care trebuia să o trec, mă ambiționasem, mă încrâncenasem, trebuia să împărtășesc din experiența profesională cu colegi bibliotecari, să întâlnesc publicul, utilizatorii, pe cei care folosesc serviciile oferite de biblioteca gazdă. Trebuia să fac față pretențiilor lor pentru ca aceștia să simtă că biblioteca le aparține și că aceasta este neobosită în a inventa și a se reinventa în ceea ce înseamnă lucrul cu oamenii, pentru a le oferi suport în ceea ce înseamnă educația și formarea profesională pe tot parcursul vieții. Cel puțin asta credeam.

Acestea erau singurele mele gânduri. Îmi vedeam scopul, dorința și ignorasem circumstanțele. Cele aproximativ opt ore de drum m-au ajutat să îmi limpezesc gândurile și să mă hotărâsc asupra a ceea ce urma să fac în cadrul

unui mini-training de dezvoltare personală care pune la un loc atât bibliotecari cât și utilizatori pentru o zi cu mine în calitate de formator.

Intrat în sala special pregătită văd scaunele toate ocupate. De cine? De oameni plini de zâmbete și frumusețe sufletească. Am fost primit cu multă căldură, iar spațiul fusese pregătit și aranjat cu minuțiozitate și grijă de colegi bibliotecari din Biblioteca Județeană Sălaj. Atmosfera era diferită față de tot ce trăisem până atunci. E drept, nu eram prima dată în fața unui grup de adolescenți și adulți dornici să afle din secretele comunicării și ale lucrului în echipă, dar acum mai era ceva. Să fie frumusețea locurilor? Poate biblioteca prea frumos îngrijită? Probabil, oamenii... probabil cei care încă se mai întrebă **De ce să vin la bibliotecă?** Și cu toate acestea în ziua respectivă erau acolo.

După prezentarea mea, în timp ce participanții completau *portretul chinezesc* merită să ne ajute să ne cunoaștem într-un mod inedit și să descoperim lucruri noi chiar și despre cei pe care îi cunoaștem deja, m-am uitat în jur și nu am putut să nu văd cât de uniți, cât de prietenoși erau cu toții, cât de calzi. E fain să trăiești și să muncești în preajma și cu astfel de oameni. Era o adevărată plăcere să te găsești în mijlocul lor. Vă spun cu sinceritate și fără exagerare că aș putea să o numesc un privilegiu. Mi-am dorit mereu să existe așa ceva și în alte biblioteci din România.

Astfel de scopuri, de proiecte, astfel de oameni îndrumați de o doamnă care merită mai mult decât respect, sunt unul din puținele lucruri care se mai pot numi speranță. Speranța că? Speranța că se poate. Că lucrurile se pot îmbunătăți, că munca și pasiunea pot fi îmbinate, că pasiunea se poate transforma în muncă, așa cum reușește colectivul îndrumat de managerul Florica Pop. Plăcerea, dorința de a te implica și seriozitatea sunt minimul necesar să devii un membru al acestei familii – bibliotecar la Biblioteca Județeană Sălaj. Acei oameni nu sunt simpli profesioniști, nu o fac doar pentru că trebuie sau pentru un portofoliu, o fac pentru că vor să schimbe, o fac pentru că își petrec

timp cu o familie din care poți fi mândru că faci parte. Bineînțeles, familia nu este completă fără cei care dau sens existenței unei astfel de instituții – publicul.

Timpul stabilit pentru mini-training s-a scurs rapid. Toți cei prezenți s-au implicat și au plecat acasă mulțumiți de ceea ce au trăit în ziua respectivă, mai bogăți spiritual și nu numai. Acum se pot mândri cu priceperea dobândită despre cum putem să ne cunoaștem mai bine pe noi înșine cât și pe cel de lângă noi, au obținut o diplomă de participare adăugată la portofoliul personal, iar fotografiile frumoase care vorbesc despre cele întâmplare au fost deja împărțite și distribuite pe conturile de facebook.

Pentru mine însă, șederea la Zalău nu se termină aici. Trebuie să mărturisesc faptul că, prezența mea, mini-cursul despre care v-am vorbit, erau parte dintr-o conferință unicat la nivel național organizată de o bibliotecă județeană vreo dată. Este vorba despre *Conferința Națională Atracție prin Inovație*, desfășurate în cadrul Proiectului *Zalăul este de... impact!*

Astfel, în perioada 26 – 28 octombrie 2016, Zalăul, prin Biblioteca Județeană *Ioniță Scipione Bădescu* Sălaj, aduce la un loc cei mai buni profesioniști din domeniul bibliotecilor într-un schimb de experiență și diseminare de idei și toate acestea pentru a veni în întâmpinarea nevoilor publicului de toate vârstele, prin servicii cât mai adaptate oferite de biblioteci mai mari sau mai mici de peste tot din țară.

Orice experiență trăită te modelează, te face un alt om, te face mai bogat emoțional, dar mai ales intelectual. Întors la locul meu de muncă mă simt obligat să încerc să aplic câte ceva din toate *minunile* ce mi-au fost dezvăluite la acest eveniment. Mulțumesc *familiei de bibliotecari* din județul Sălaj care au făcut posibile toate aceste trăiri speciale în clipe adunate pe parcursul a trei zile!

Ulăduț Andreescu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Biblioteca publică – al treilea spațiu educațional

În orice comunitate există locuri semnificative, așa-numitele *locuri de ordinul trei*, care găzduiesc și facilitează întâlniri regulate, voluntare și informale în afara casei și a locului de muncă. Astfel de locuri de ordinul trei, bibliotecile publice, promovează egalitatea socială, oferă locații de conversații publice, creează deprinderi de asociere și oferă suport psihologic indivizilor și comunităților.

Biblioteca devine astfel instituția socială unde cetățenii pot vorbi liber, pot împărtăși preocupări sau pot urmări interesele personale ori ale comunității. Utilizatorii bibliotecii sunt activi în comunitățile lor, iar comunitățile cu biblioteci puternice au un scor mare pentru indicatorii capitalului social (Hill, 2009). Aceași viziune a unei biblioteci, ca o resursă pentru comunitate, este împărtășită și la nivel național, conform definiției din Legea bibliotecilor (334/2002).

Astfel, în România biblioteca este definită ca fiind instituția, compartimentul sau structura specializată ale cărei atribuții principale sunt: constituirea, organizarea, prelucrarea, dezvoltarea și conservarea colecțiilor de cărți, publicațiilor seriale, a altor documente de bibliotecă și a bazelor de date, pentru a facilita utilizarea acestora în scop de informare, cercetare, educație sau recreere; inițierea, organizarea și desfășurarea de proiecte și programe culturale, inclusiv în parteneriat cu autorități și instituții publice, cu alte instituții de profil sau prin parteneriat public-privat.

În cadrul Societății Informației biblioteca are rol de importanță strategică. Biblioteca publică în România este definită ca fiind biblioteca de tip enciclopedic pusă la dispoziția unei comunități locale sau județene. Astfel, locația, care altădată era o bibliotecă clasică, tradițională, începe să se schimbe. În felul acesta, biblioteca își lărgeste spațiul și iese în mijlocul comunității, în întâmpinarea nevoilor ei.

Astăzi, tehnologia trebuie să sprijine relația și eforturile de construire a comunității pe care le întreprinde biblioteca. Biblioteca trebuie să devină o instituție care să rezolve problemele comunității prin implicare activă în comunitate. Biblioteca trebuie să inițieze și să dezvolte parteneriate care să conecteze oamenii și să depășească diferențele. Mai mult, biblioteca trebuie să articuleze și să demonstreze instituțiilor publice și oamenilor modul în care ea face o diferență în comunitate. Biblioteca trebuie să înțeleagă că rolul său nu mai este doar de a oferi cărți sau servicii IT, ci de a ajuta comunitatea. Iar a ajuta comunitatea se poate realiza prin modalități diferite față de cele tradiționale utilizate până acum. Ca atare, conștientă de misiunea sa, biblioteca publică azi pune accentul și oferă gratuit comunității accesul la activități culturale, recreative, educaționale prin organizarea de evenimente, prin oferirea de sprijin pentru dezvoltarea unor activități periodice și este deschisă la colaborări cu alte instituții cum sunt

asociații și fundații din țară și din străinătate, administrația publică, școli și universități etc.

Utilizatorii trebuie să dețină abilități, cunoștințe care-i vor ajuta să se descurce eficient și să prospere într-o lume în continuă globalizare. Tehnologiile oferă putere și oportunități de a câștiga cunoștințe și experiențe dincolo de cărțile tipărite. Ele sparg toate barierele fizice și sociale, ajută membrii comunității să se conecteze, să colaboreze și să creeze. Crearea unei comunități bine informată este o altă sferă cu contribuții esențiale din partea bibliotecii publice.

Totodată, crește rolul bibliotecarului de expert informațional, deși studiile demonstrează că utilizatorii de informații au încredere egală în motoarele de căutare și în bibliotecari.

Bibliotecile publice devin din ce în ce mai importante pentru diferitele comunități, punând la

dispoziția membrilor acestora spații unde ei continuă să învețe, dezvoltându-și abilitățile de bază, necesare pentru participarea în viața socială, culturală și economică a unui stat. Acestea presupun dezvoltarea culturii generale, dezvoltarea abilităților de lectură, dezvoltarea competențelor tehnologice, un loc deosebit în activitatea bibliotecii ocupându-l promovarea cărții și a lecturii.

Prin activitățile organizate diferențiat pentru diverse categorii de utilizatori bibliotecile stimulează ideile, discuțiile, cultura dialogului și implicit creativitatea, astfel *biblioteca publică devine al treilea spațiu educațional*.

Nicoleta Liliana Grigorescu
Biblioteca Orășenească Titu

Biblioteca Comunală „I.C. Vissarion” Costeștii din Vale

Biblioteca I. C. Vissarion este o bibliotecă de tip enciclopedic pusă în slujba comunității, tinzând să devină un centru local de informare ce pune la dispoziția utilizatorilor săi cunoștințe și informații de tot felul și din toate domeniile cunoașterii. Serviciile bibliotecii sunt accesibile tuturor cetățenilor fără diferență de rasă, sex, religie, naționalitate sau statut social.

Biblioteca Comunală a fost înființată în anul 1960 și a funcționat până în anul 2008 în incinta Căminului Cultural Costeștii din Vale din centrul comunei. Începând cu anul 1994, când s-a trecut la normă întreagă și program de funcționare de opt ore pe zi, biblioteca a început să beneficieze

de multe modificări pozitive pornind cu achiziționarea de carte aproape în fiecare an (ajungând ca la finalul anului 2016 să aibă un număr de 10470 de volume, să beneficieze de un calculator și program de bibliotecă unde sunt înregistrate electronic 5918 volume și alte 4 calculatoare cu conexiune internet cu acces gratuit pentru public.

În anul 1996 a avut loc și „botezul” bibliotecii, moment în care i s-a atribuit numele scriitorului local *I. C. Vissarion*.

În anul 2008 biblioteca a fost mutată în sediul Primăriei unde beneficiază de un spațiu mult mai primitor, luminos și călduros dotat cu mobilier nou și modern.

Ca instituție publică ce face parte integrantă din sistemul național de biblioteci, Biblioteca Comunală *I. C. Vissarion* Costeștii din Vale se preocupă permanent de îmbunătățirea, diversificarea și modernizarea serviciilor oferite utilizatorilor. În acest sens, în anul 2012 Biblioteca Comunală *I. C. Vissarion* a intrat în programul „*Biblionet – lumea în biblioteca mea*”, program prin care biblioteca a fost dotată cu patru calculatoare, cu o imprimantă, un scanner și un videoproiector.

Toate aceste noi servicii sunt gratuite și accesibile tuturor utilizatorilor bibliotecii, utilizatori care mai beneficiază și de rețea wireless mod prin care se pot conecta la Internet cu laptopul sau telefonul personal. Datorită acestui program numărul celor care utilizează serviciile oferite de biblioteca noastră și a vizitelor la biblioteca a crescut considerabil, zilnic în bibliotecă este animație.

Tot datorită aparaturii cu care a fost dotată biblioteca, toate evenimentele culturale organizate lunar conform *Calendarului evenimentelor social – culturale* sunt mult mai frumoase și mai atractive. În perioada 2014-2015 în bibliotecă s-a desfășurat proiectul „*Rețea de centre de educație non-formală pentru viață în mediul rural din Dâmbovița*”, proiect de care au beneficiat copiii din localitate cu vârste

cuprinse între 10 – 15 ani și care proveneau din familii defavorizate.

În cadrul acestui proiect au fost organizate o serie de activități non-formale cum ar fi: ateliere de quilling și origami, concursuri tematice, ore de informare pe diferite teme și multe jocuri.

Din anul 2016 biblioteca s-a înscris în proiectul **CinEd**, educație prin film, proiect prin care utilizatorii bibliotecii au posibilitatea să beneficieze de educație cu și prin film, să descopere ce profesii stau în spatele realizării unui film și, bineînțeles să vizioneze filme. Activitățile vor continua și anul acesta, utilizatorii putând viziona multe filme de calitate.

În urma tuturor modificărilor și serviciilor aduse, Biblioteca *I. C. Vissarion* Costeștii din Vale a devenit un loc mult mai primitor și mai călduros. De la an la an dorim să diversificăm cât mai mult activitățile oferite utilizatorilor, astfel încât să atragem cât mai multe persoane care să se implice în desfășurarea acestora și să beneficieze de oferta educațională, informațională și de formare a bibliotecii publice care *le aparține*.

Vă aștept cu drag să ne călcați pragul!

Gabriela Marinică

Biblioteca Comunală „*I. C. Vissarion*” Costeștii din Vale

Biblioteca Comunală Pietrari – o ușă deschisă către cunoaștere

Bibliotecile sunt instituții cu ușile permanent deschise. Destinul lor istoric a cunoscut momente de glorie și clipe de poticnire. Unele biblioteci au avut o trainică evoluție, altele au dispărut ori au renăscut din cenușă. În perioada actuală se constată o revigorare a funcțiilor acestor instituții, în situația în care asistăm la o scădere a interesului cetățenilor pentru carte și lectură, dar o creștere permanentă față de noi servicii oferite de bibliotecă.

Trăim într-o lume puternic informatizată și tehnicizată, unde idealurile culturale sunt în aparență oclatate de mărunte griji cu caracter pragmatic, pe fondul promovării unei libertăți de exprimare aproape nemărginite.

Prin urmare, lectura va face parte din modul de a fi al omului contemporan, iar bibliotecile vor fi receptate ca centre eficiente de comunicare culturală și socială. Ele vor fi răspunzătoare de calitatea informațiilor și cunoștințelor oferite comunității, vor avea un rol accentuat în gestionarea resurselor informaționale universale, vor fi factor decisiv de revigorare a schimbului național și internațional de idei.

„O bibliotecă – scrie Lubbock – este un ținut vrăjit, un palat cu desfătări, un adăpost în care te poți adăposti împotriva furtunilor”. „Oricine va avea cheia de aur care deschide ușa tăcută a bibliotecilor – continuă Lubbock – va găsi în ele încurajare și mângâiere, odihnă și fericire”.

Biblioteca Pietrari a fost înființată în anul 2005 și are 12 ani de existență, ani în care progresul a fost rapid ținând pasul cu noul. Colecțiile bibliotecii sunt clasificate și organizate pe domenii, accesul liber la raft fiind o cale simplă pentru a găsi ușor informația dorită.

Biblioteca Comunală Pietrari este astăzi „Punct de informare europeană”, iar în cadrul proiectului „Rețea de centre de educație non-formală pentru viață în mediul rural din Dâmbovița” s-au derulat activități educative care au avut un mare succes și au fost apreciate de către

utilizatori, activități ce continuă și astăzi cu un real impact la public.

Biblioteca Comunală Pietrari are un număr de 2432 de locuitori și dispune de peste 6380 unități de bibliotecă, documente din toate domeniile cunoașterii umane. Cei 630 utilizatori înscrși își pot găsi informațiile necesare și cu ajutorul „Biblionet-ului”.

În ceea ce privește achiziția de carte pot spune că resursele sunt reduse, biblioteca completându-și fondul de carte prin donații de la persoane fizice, achiziția de carte din bugetul primăriei fiind extrem de redusă.

Biblioteca Comunală Pietrari inițiază și desfășoară diverse activități educative, de promovare a tradițiilor locale, sociale și artistice. Din activitățile organizate și desfășurate în bibliotecă și care au avut un impact plăcut din partea utilizatorilor sunt:

- Mesaje pentru prieteni.
- Pentru o lume fără droguri.
- Ne descoperim hobby-urile la bibliotecă!
- Sărbătorile în tradiția populară.
- Deprinderi de igienă personală
- Sesiune de dezvoltare personală pentru copii „CINE SUNTE EU?”
- Arta povestirii – „Buletinul meteo”.
- Pietrele spun povești – pictură pe piatră... și altele.

Biblioteca Comunală Pietrari are un grup de voluntari care se implică activ în propunerea și derularea de acțiuni. Proiectul educațional „Eu, în lumea cărților” încheiat cu Școala Gimnazială Pietrari și „Protocolul de colaborare” – încheiat cu alte instituții de pe raza comunei, sper să aducă în rândul copiilor activități plăcute și interesante, în ciuda lipsurilor pe care le avem.

Eu cred că biblioteca este templul învățării, deoarece doar în bibliotecă poți să-ți hrănești sufletul și gândul cu cele mai diverse cunoștințe, este locul care ne păstrează amintirile, ne delectează sufletul, ne farmecă cu mulțimea de tezaure ce așteaptă fără răgaz răsfoire.

Ana Nedelcu

Biblioteca Comunală Pietrari

PATRIMONIU

Arta și cultura epocii brâncovenești

Arhitectura, artele plastice și decorative au cunoscut o perioadă înfloritoare, creând un adevărat stil brâncovenesc, cu trăsături și particularități distincte. A continuat de altfel, efervescenta culturală din timpul lui Matei Basarab (1632-1654) și mai apoi cea din domnia lui Șerban Cantacuzino (1678-1688). Acesta și Constantin Brâncoveanu (1688-1714) au reușit după peste două decenii de lupte între familiile boierești (țara a avut șase domnitori) să redea liniștea și echilibrul atât de necesare realizărilor în plan cultural. Ele s-au făcut într-un spirit modern, concordant cu cel al Apusului european. S-a renunțat la influențele culturii slavo-bizantine, devenite dogmatice, pentru spiritul liber și umanist al culturii occidentale, în aproape toate domeniile. Sintetizând acest pas important făcut, Ștefan Ionescu sublinia că „Numai acceptând ideea unor mutații structurale operate în toate formele culturii, poate fi înțeleasă legătura dintre introducerea limbii române în biserică și influența barocului italian în sculptură, de pildă. Altfel zis există între toate domeniile culturii între manifestările literare, artistice, științifice etc., similitudini structurale care explică personalitatea unei culturii în întregul ei”¹.

S-a realizat o politică de apărare a Ortodoxiei, eliberată în mare măsură de dogmatism, care a permis afirmarea personalității umane, creative în actul artistic, asimilând elemente noi de tip occidental, peste cele tradiționale, această simbioză asigurându-i personalitate distinctă. *Stilul* creat, denumit pe bună dreptate *brâncovenesc* (subliniindu-i astfel meritele, un adevărat mecena al frumosului, indiferent de modalitatea de expresie), s-a manifestat în arhitectură (laică și religioasă), pictură, sculptură, arte decorative, tipar, orfevrerie, mobilier (pentru a aminti pe cele mai importante).

Astfel, **arhitectura** cunoaște o epocă strălucitoare, multe edificii păstrate până astăzi

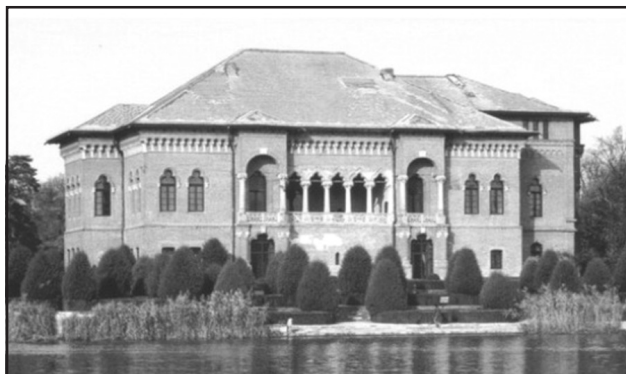

Palatul de la Potlogi

fiind emblematice pentru spiritualitatea românilor. Respectând tradițiile, asimilând influența din Renașterea italiană sau Baroc, casele, conacele boierești, hanurile, palatele aduc elemente noi, definitorii. S-au restaurat, modernizat sau extins cu noi construcții curțile domnești de la Târgoviște și București. Apoi, palatele de la Potlogi, Doicești și Mogoșoaia, casele băniei din Craiova, cele de la Brâncoveni, Stoieniști, conacul de la Obilești sau construcțiile de la Hurez. A avut realizări și în afara granițelor Țării Românești: la Brașov, Sâmbăta de Sus, San Ștefano (în apropiere de Constantinopol), Arbănaș (lângă Târnovo).

La majoritatea construcțiilor, dar în special la palatele sale, nu s-au adaptat elemente gotice, doar puține din cele orientale, preponderente fiind cele ale stilului baroc sau arhitecturii renașcentiste (influența venețiană). Multe dintre ele s-au construit în mijlocul naturii, peisagistica fiind un element hotărâtor pentru palatele sau conacele epocii brâncovenești. Se evidențiază predilecția pentru logii, foișoare, pridvoare, galerii, elemente preluate din Renașterea italiană dar și de la unele palate ale Constantinopolului.

Deosebite sunt și realizările în ceea ce privește monumentele religioase (biserici, mănăstiri) construite, reparate, extinse din porunca domnului (a familiei Cantacuzinilor sau a altor boieri cu înalt rang). Se aduc elemente noi

Palatul de la Mogoșoaia

în construcția bolților, dispărând stâlpii de susținere ai acestora, care se vor baza pe console, dezvoltând o armonie a formelor. Dintre acestea amintim: construcția bisericilor de la: Potlogi (Sf. Dumitru, 1683); Biserica Mare din Hurez (1693); Biserica „Sf. Nicolae” Făgăraș (1697-1698); Biserica „Sf. Gheorghe” Ismail (1698); Biserica din Ocna Sibiului (1701); Biserica „Sf. Ioan Grecesc” (1703); Biserica „Sf. Gheorghe Nou” din București (1704-1705). De asemenea, se aduc importante completări, dotări la unele biserici și ansambluri monahale de la: Mitropolia și Curtea Domnească din Târgoviște; Mănăstirile Dealu, Viforâta, Govora; Palatul Episcopal din Buzău; bisericile din Râmnicu Sărat, Cetatea Albă și multe altele. I s-au alăturat eforturilor constructive ale domnului și alte familii, în special cea a Cantacuzinilor (Mihai, Toma, Măria, Pârvu) sau înalți prelați ai bisericii ortodoxe (mitropolitul Theodosie, egumenul Ștefan, de la Bistrița). S-au continuat astfel, eforturile lui Mihai, Constantin, Șerban și Drăghici Cantacuzino care au impus în edificiile civile sau religioase arta venețiană, împletind-o cu elemente autohtone sau de sorginte orientală. După dispariția sa tragică, precum și a fiilor săi, stilul artistic deosebit se va prelungi prin alte realizări ale următorilor ani. Este vorba despre Mănăstirea Antim (1715), ctitorie a mitropolitului cărturar, Antim Ivireanul; Mănăstirea Văcărești (1716-1724) a lui Nicolae Mavrocordat; Biserica Crețulescu (1722-1724); Biserica Stavropoleos (1722-1724). Ele continuă astfel, pe cele din timpul domniei lui

Ușa sculptată în lemn pentru Mănăstirea Tismana (1698)

Constantin Brâncoveanu, folosind în general aceiași meșteri „arhitecți”, constituind un ansamblu de realizări artistice.

Subordonată stilului arhitectonic, legată organic de acesta este și **sculptura în piatră**, care atinge un apogeu în epocă. Continuă tradiția secolului al XVII-lea, în special a realizărilor lui Matei Basarab sau Vasile Lupu (din Moldova). Este o sculptură decorativ-monumentală, acoperind coloanele, ancadramentele de la uși și ferestre. Influența este barocă, cu motive vegetale, ce se compun din vrejuri, evidențiindu-se primele motive antropomorfe. Ornamentica este deseori în basorelief. Se creează o adevărată școală a cioplitorilor. Materialul folosit era piatra, dar și marmura, pe lângă meșterii autohtoni lucrând și cei străini. Au rămas în timp, cunoscutele ateliere de la Hurez, Buzău, Târgoviște, București. Influența determinantă a meșterilor străini a fost a barocului italian (centre ca Veneția sau Padova). S-au transpus în piatră și motive autohtone, ce se manifestară și în sculptura în lemn (motivele geometrice, de exemplu). S-au mai adăugat influențele orientale ale artei bizantine, ceea ce a condus la o mare diversitate, amprenta fiind de distincție și eleganță. Aceste caracteristici sunt evidențiate și pe multe din pietrele funerare (cele de familie – lordache și Matei Cantacuzino, de la Cotroceni sau Bălașa Cantacuzino de la Târgoviște). De altfel, meșterii „arhitectoni” de la Curtea lui Brâncoveanu au fost la mare prețuire: „Nu este o întâmplare că pe zidul de la intrare, în pronaosul bisericii celei mari de la Hurez,

se află portretul lui Vucașin Caragea, pietrarul, alături de acela a lui Manole, vătaful de zidari, „arhitectonul” și al lui Istrate, lemnarul. În afară de tendința exprimată de umanismul vremii, de a se valorifica individualitatea umană, portretele celor trei meșteri constructori semnifică și colaborarea strânsă dintre ei².

În acest climat de efervescentă constructivă, pentru unele biserici, palate, conace boierești, ridicate sau reparate era nevoie de mobilier (jilțuri, iconostase, strane, uși, tetrapode), ceea ce a dus la dezvoltarea **crestării și sculpturii în lemn**, cu o bogată

tradiție în spațiul spiritual românesc. Pe lângă motivele liniilor geometrice, găsim un întreg evantai floral sau vegetal. Una din sursele inspirației artistice a constituit-o mediul înconjurător, tradițiile ancestrale ale casei țărănești, la care se vor adăuga permanent elemente novatoare, împrumutate din ornamentica barocă, de sorginte renaștentistă.

Ele decorau uși, ferestre, piese de mobilier, de interior ale palatelor și curților boierești sau jilțuri domnești. Dintre acestea se detașează mobilierul de la Colțea, Hurez, Arnota, Cotroceni, Polovragi, Sf. Gheorghe Nou din București, Curtea Domnească și Mitropolia Târgoviștei. Realizări deosebite se consideră a fi iconostasele epocii.

Spectaculoasă este și evoluția **picturii**, în special a celei religioase. Se realiza o tranziție de la specificitatea artei bizantine, la elemente noi, moderne ale Renașterii și barocului apusean. Se întâlnesc teme biblice în interpretări specifice, avându-și sorginta în vechile motive din timpul lui Ștefan cel Mare sau Petru Rareș. Unele din principalele idei călăuzitoare au fost laicizarea, autohtonizarea scenelor biblice sau peisajul cadru, ca factor complementar al compozițiilor. Realizările aveau o coloristică vie, unde predominante erau culorile roșu, albastru sau auriu, într-o mare diversitate de motive florale. Portretistica este sugestivă, fiind înfățișați domnul și membrii familiei sale, Cantacuzinii, dar și unii din ispravnicii săi (Badea pârcălabul; Apostol, vornicul), sau meșterii importanți (Constantinos; Manea, vătaful de zidari; Istrate lemnarul; Vucașin Caragea, pietrarul). S-au remarcat în epocă ca artiști și creatori de școală: zugravul Constantinos și Pârvu Mutu. Primului, domnul i-a încredințat în 1692 pictura complexului de la Hurez. El fusese adus în țară de Șerban Cantacuzino, pentru lucrările de la Biserica Doamnei (1682). Se va înconjura la Hurez de o serie de meșteri, unii pomeniți în inscripția din pronaos împreună cu artistul (Ion; Andrei; Stan; Neagoe; Ioachim; Preda; Marin; Nicolae; Istrate). Se demonstrează astfel, existența unei adevărate școli de pictură, condusă de Constantinos. Meșterii zugravi, după terminarea lucrurilor la Hurez, vor restaura picturile la Biserica Domnească din Târgoviște sau la mănăstirile: Cozia, Polovragi, Govora, Bistrița, Arnota și altele. La pictarea Bisericii Domnești din Târgoviște, Constantinos se iscălea pe sabia

*Pârvu Mutu, zugravul.
Fresca Bisericii de la Filipeștii de Pădure*

sfântului Nistor, ceea ce duce la concluzia că panourile centrale îi aparțin. Se pare că și icoanele împărătești sunt pictate de acesta, semnând pe icoana Sfintei Fecioare³.

Un alt meșter zugrav, creator de școală, a fost Pârvu Mutu, născut probabil la Câmpulung Muscel, în 1659, care învață acest meșteșug în nordul Bucovinei, de la zugravii de aici, fascinat fiind de mănăstirile vremii lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș. În 1680, domnul Șerban Cantacuzino îi încredințează zugrăvirea bisericii de la Cotroceni. A mai realizat fresce la Biserica Colțea, cea a Cantacuzinilor de la Filipeștii de Pădure, Mărgineni sau Bărdești (Râmnicu Sărat), mănăstirile Surpatele și Câmpulung (Negru Vodă). După 1718 s-a călugărit. Cunoscător de latinește și slavonește, realizează importante traduceri. Între 1700-1718 creează o adevărată școală de zugravi la București. Dintre ucenicii săi s-au remarcat: Radu Zugravul, Marin Andrei, Stan, Neagoe, Nicolae. În aceste adevărate școli create de Constantinos și Pârvu Mutu meșteșugul se învâța „de la zugrav la zugrav” aici „s-au format mulți meșteri ținând seama de numeroasele comenzi pe care le primeau, fie din partea voievodului, fie din partea Cantacuzinilor”⁴.

Datorită lor arta brâncovenească, stilul ei s-au răspândit în Țările Române și nu numai, până spre jumătatea secolului al XVIII-lea, încheindu-se vremea de înflorire a picturii religioase medievale, începută de Ștefan cel Mare și continuată de Petru Rareș.

De remarcat este și faptul că acum își are începuturile sale și pictura cu conținut istoric atestată documentar, dar din păcate neconservată, ce înfățișa pe domn și familia sa sau pe marii boieri. Sunt amintite cele de la palatul Potlogi sau compoziția istorică „Călătoria lui

Brâncoveanu la Adrianopol” (1703) de la Mogoșoaia. Aceasta reda scena drumului la Adrianopol, primirea de către padișah, înapoierea și primirea de la Giurgiu, ședința divanului domnesc. I-a fost sugerată probabil de unchiul său, Constantin Cantacuzino Stolnicul „care văzuse fresce istorice pe zidurile palatului dogilor de la Veneția...”⁵.

Concomitent, pentru înfrumusețarea acestor lăcașuri sfinte, pentru daniile făcute, s-au pictat numeroase **icoane** de mare valoare artistică. Era o continuare a epocii lui Matei Basarab (cu centrele de la Câmpulung și Târgoviște), unde predominantă era tehnica bizantină. Sub influențele școlii italo-cretane, a noii concepții asupra vieții, în care predomina umanismul, iconarii realizează opere de mare valoare artistică, nereușite de generațiile următoare. Deși nesemnate, ele sunt atribuite lui Constantin, Pârvu Mutu sau unor ucenici de ai săi, datorită stilului, coloristicii asemănătoare picturilor realizate. O caracterizare pertinentă este făcută de Ștefan Ionescu: „Din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, prin influența barocului italian, icoanele pierd din substanța lor religioasă, care le dădea o semnificație mistică, pierd din hieratism și din mister, chipurile sfinților se umanizează iar scenele religioase capătă virtuți peisagistice”⁶.

Și în **artele decorative** se va impune un stil distinct, care să certifice că la curtea domnească sau la curțile boierești se desfășura o viață plină de gust și rafinament. Piese de orfevrie (vase, bijuterii) din metale prețioase, erau la mare căutare. Între ele argintăria, se detașa prin valoarea artistică și multitudinea comenzilor domnului, a unor boieri, pentru reședințele sau casele acestora sau daniile făcute unor așezăminte religioase. Obiectele erau de cult, dar și de uz casnic. Dintre acestea din urmă: pahare, talere, căni, pocale, tipsii de argint, argint aurit sau de cositor. Au fost dotate cu sfetnice, anafornițe, candelabre, cruci, cădelnițe, potire, icoane argintate, aurite, multe din ctitoriile sale, alte biserici sau mănăstiri din țară sau din afara granițelor.

Cană de argint comandată la Brașov

Comenzile erau adresate în special meșterilor sași din Brașov și Sibiu, dar și celor autohtoni. Dintre aceștia s-au evidențiat: Georg May II, Johannes Hening, Georg Heltner (care se stabilește în Țara Românească din 1691), Thomas Klosch, Sebastian Hann, Thomas Lang. Dintre lucrările comandate, unele erau oferite drept daruri înalților dregători ai Imperiului Otoman, pentru diferite favoruri sau ca să li se ofere protecție.

S-au mai comandat săbii plcate cu argint sau aur, dar și obiecte de podoabă, bijuterii (cercei, agrafe, inele, paftale).

Comenzile către argintarii transilvăneni sunt caracterizate astfel: „Subiectele, «arginturilor» comandate de clienții din Țara Românească sunt luate din istoria bisericii ortodoxe și, de multe ori, se referă chiar la hramul sau la un eveniment ce se lega direct de ctitoria căreia îi revenea argintăria comandată. Iar ornamentația era cât mai simplificată și reproducea matrițele floral-vegetale autohtonizate ale sculpturii în piatră sau în lemn”⁷.

Meșterii din Brașov, în special, primeau comenzi după modele trimise de domn, care era adeptul ornamentației de sorginte occidentală. Își realiza aici și pecețile cu stema Țării Românești, care includea corbul, soarele și luna, înlocuind anul cu litere chirilice cu cel „cu slove letinești”⁸.

Broderie reprezentând pe domnul valah cu doi din fiii săi

Au mai fost executate diferite obiecte (clopote, de sticlărie) la Nürenberg, Dantzig, Augsburg, Veneția.

Și alte arte decorative cunosc o dezvoltare în epocă. Este vorba de **broderii**. Obiectele de îmbrăcăminte, cele ce erau destinate așezămintelor de cult, cusute cu fir de aur sau argint, folosirea mățăsurilor naturale, a postavului de cea mai bună calitate, au dat strălucire broderiei medievale românești. Ea a fost răspândită, alături de sculptură sau pictură, în sud-estul Europei dar și în Orientul creștin, motivele decorative valorificând tradițiile spirituale autohtone. O sinteză a fenomenului face Ana Maria Musicescu, care afirma că „Atelierul de broderie de la Hurez condus de o adevărată artistă, Despineta, adusă de la Constantinopol, poate fi considerată ca cea mai de seamă școală de artă românească de la sfârșitul secolului XVII, neignorând, bineînțeles, nici contribuția atelierelor de la Neamț, Bistrița Moldovei sau Tismana”⁹.

Epoca a fost marcată de ultimele manifestări de împodobire artistică a unor manuscrise, arta folosită la **manuscrisele miniate** fiind în regres față de culmea atinsă în secolele XV-XVII (cu remarcabile realizări în Moldova). În vremea lui Brâncoveanu accentul s-a pus pe arta tiparului, cele cinci tipografii domnești având și în domeniul artei grafice realizări deosebite.

Este remarcabil efortul de sprijinire a creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman cu literatura religioasă necesară. La început de secol XVIII, cărțile liturgice vor avea tipicul, paremiile și sinaxarul traduse în românește, iar cărțile de predică (***Evangelia, Apostolul***) aveau textul integral în limba română. Se realiza astfel fenomenul impunerii limbii române ca limbă liturgică a bisericii în spațiul românesc, creându-se premisele unei limbi literare unitare.

Prin tipar se înfăptuia efortul de conștientizare a unității de neam și limbă a tuturor românilor. El s-a putut afirma în climatul favorabil culturii și artei în general, susținut de Constantin Brâncoveanu, ca și de predecesorul său Șerban Cantacuzino.

Viziunea programatică asupra necesității și extinderii influenței tiparului se realiza și prin sprijinul dat românilor din Transilvania sau ortodocșilor din Orientul creștin, pe care-l vom creiona în acest capitol. Se avea în vedere apărarea și întărirea Ortodoxiei, păstrarea și

dezvoltarea unității de neam și limbă, ripostând astfel presiunilor prezelitiste reformate sau catolice (în Transilvania). La acest amplu proces de apărare a unității spirituale a românilor, cartea tipărită a jucat un rol important, constituindu-se deseori într-un liant cu implicații durabile în introducerea limbii române prin biserică.

Locul miniaturilor a fost luat de gravurile de pe tipărituri.

Toate aceste realizări în plan artistic și cultural, o adevărată renaștere, au avut reverberații nu numai în spațiile locuite de români, ci și în întreg sud-estul European până în Orientul Creștin. Ele sunt percepute ca un întreg, ce a asimilat atât elemente ale artei oriental-bizantine, cât și de baroc, italian, rezultând un stil propriu, ce a reușit să autohtonizeze aceste influențe, epoca fiind de tranziție de la lumea medievală, cu trăsăturile sale, în special orientală, spre cea modernă, în pas cu lumea Occidentului european (influențe în special din barocul italian). Așadar, „arta brâncovenească nu poate fi definită ca o artă eclectică”. Ea este „Rezultantă a unei fericite sinteze, care-i asigură și originalitatea (fondul tradițional + artă oriental-bizantină + barocul italian), arta brâncovenească exprimă, pe de o parte, capacitatea de asimilare și de autenticitate a spiritului creator românesc, iar pe de alta, talentul meșterilor artiști ai vremii”¹⁰.

În condiții istorice, în special politice, deseori potrivnice, Constantin Brâncoveanu reușește realizări deosebite nu numai pe plan economic și diplomatic, dar mai ales pe cel cultural și artistic, lăsând o moștenire perenă spiritualității românești.

NOTE

1. Ștefan Ionescu. *Epoca brâncovenească. Dimensiuni politice. Finalitate culturală*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1981, p. 190.
2. Ștefan Ionescu. *Op.cit.*, p. 203.
3. Cf. Victor Petrescu; Mihai Oproiu; Constantin Manolescu. *Târgoviștea culturală*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2000, p. 45-54.
4. Ștefan Ionescu. *Op.cit.*, p. 217.
5. *Ibidem*, p. 219.
6. *Ibidem*, p. 221.
7. *Ibidem*, p. 223.
8. Cf. N. Iorga. *Studii și documente*, vol. X. București: Editura Ministerului de Instrucție Publică, 1905, p. 96-97.
9. Ana Maria Musicescu. *La broderie medievale roumaine*. București: Editura Meridiane, 1969, p. 23.
10. Ștefan Ionescu. *Op.cit.*, p. 233-234.

Agnes Erich; Victor Petrescu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Alexandru Averescu și Partidul Poporului în județul Dâmbovița (1918-1933)

Ca urmare a popularității de care se bucura, eroul de la Mărăști a luat hotărârea istorică de a pune bazele unei formațiuni politice numită Liga Poporului, la Iași în aprilie 1918¹, făcând astfel din generalul Alexandru Averescu cel mai simpatizat conducător de partid, în rândul țărănimii. Programul politic al noii forțe politice de opoziție, era trasat în linii mari de către mentorul acesteia, generalul Averescu, astfel: „*înfăptuirea reformei agrare și a celei electorale, impozit progresiv pe venit, descentralizarea administrativă pe baza autonomiei comunale, județene și provinciale, fără a se aduce prejudicii unității naționale, stabilitatea funcționarilor publici în toate ramurile și îmbunătățirea reală a soartei lor prin salarii corespunzătoare nevoilor traiului, stabilirea răspunderilor pentru abuzurile și greșelile comise în conducerea intereselor țării*”.²

Prin mijlocirea lui Constantin Argetoianu, au fost puse bazele unei organizații averescane și în județul Dâmbovița, care „să împrăștiere viața publică și să trezească conștiința cetățeanului”, la Târgoviște în decembrie 1918, al cărei prim conducător a devenit Șerban Tassian din Pucioasa.³ Însoțit de generalul Văleanu și Constantin Argetoianu, generalul Averescu a sosit la Târgoviște pe 28 februarie 1919, unde „se adunase mai multă lume și mai împodobită decât la Sfintele Paști”, cu scopul declarat de a observa mersul noii organizații averescane din județul Dâmbovița.⁴ După inaugurarea clubului și organizarea banchetului organizat la restaurantul Lăzărescu⁵, a avut loc o întâlnire restrânsă în casa familiei Pârjolescu, între generalul Averescu și fruntașii locali ai noului partid, când s-a hotărât organizarea unui birou unde să fie date lămuriri tuturor țăranilor despre reforma agrară. În același timp, pentru popularizarea noii formațiuni politice,

a văzut tiparul la 15 decembrie 1919, primul număr din ziarul averescan „*Steaua Dâmboviței*”⁶, ce-și propunea să militeze pentru „*triumful dreptății și luminii*”. Printre colaboratorii oficiosului averescan, care semnavă interesante articole, se numărau principalii fruntași ai partidului, dintre care amintim pe preotul I. Popescu-Bărbuleț, Stavri Diaconescu, preotul Constantin Nițescu-Băleni, preotul Alexandru Popescu-Hăbeni, Gonzalv Ionescu⁷, preotul Brănișteanu, Nicu Ciornei, Amuza Chițescu, Vasile Voiculescu-Vârfuri, N. Teodoriu, profesorul Ion Pavelescu, Petre Constantinescu, dr. C. Popescu.

La propunerea lui Alexandru Averescu, s-a hotărât în cadrul congresului general al Ligii Poporului de la București din 24 octombrie 1919, cu participarea tuturor organizațiilor județene din întreaga țară, ca partidul să nu participe la alegerile parlamentare din decembrie 1919⁸, pe fondul unei campanii brătieniste deosebit de virulente în presa vremii la adresa generalului.⁹ Însă, la 13 noiembrie 1919 la Târgoviște, s-a organizat o întrunire a Ligii Poporului prezidată de medicul veterinar P. Bugulescu, unde s-a discutat programul și tactica pentru perioada următoare și s-a trimis o moțiune către „șeful iubit”, în care fruntașii ligii își exprimau „*devotamentul și respectul deosebit*” al organizației locale pentru acesta.¹⁰

Aducerea generalului Alexandru Averescu ca președinte al Consiliului de Miniștri de către regele Ferdinand la 13 martie 1920, a reprezentat o schimbare considerată de mare importanță la Târgoviște¹¹, fruntașii Ligii Poporului din Dâmbovița trimitând în acest sens, o telegramă de felicitare generalului Averescu.¹² Totodată, guvernarea Averescu (13 martie 1920-17 decembrie 1921), a atras după sine și creșterea numărului membrilor Ligii Poporului, mai ales din

rândul membrilor partidului conservator, precum și a popularității acestuia. În noul context politic favorabil creat, formațiunea politică averescană din Dâmbovița s-a reorganizat în martie 1920, Șerban Tassian rămânând președinte, fiind secondat de Stavri Diaconescu ca vicepreședinte. De asemenea, în timpul scurtei guvernări păstorite de generalul Averescu, funcția de prefect a județului Dâmbovița a fost ocupată succesiv de către Șerban Tassian¹³, Iancu Anastasescu¹⁴, C.N. Bărbulescu¹⁵, Mihail Cornescu și Grigore Tollea¹⁶ iar fotoliul de primar al cetății de scaun a Târgoviștei a fost ocupat de către Stavri Diaconescu¹⁷, colonelul Gheorghe Popescu¹⁸ și Gonzalv Ionescu.¹⁹

În programul din 1920, Liga Poporului, considera că originea decăderii spirituale, culturale și economice a poporului român, se afla într-o măsură foarte mare în lipsa unei culturi armonioase și în analfabetism. În consecință, programul averescan se angaja să răspândească învățământul elementar la sate, inclusiv prin școli pentru adulți, în așa fel încât țăranul care era acum proprietar pe o parcelă de pământ, să obțină și cunoștințele necesare folosirii acestuia cu succes.

Alexandru Averescu dorea reducerea analfabetismului, apreciind că generalizarea culturii în mediul rural „ar fi contribuția cea mai de căpetenie pentru propășirea sub toate raporturile a statului”.²⁰ Astfel, Petre P. Negulescu, din postura de ministru al instrucțiunii publice în guvernul condus de generalul Alexandru Averescu (13 martie 1920 – 16 decembrie 1921), a elaborat un prim proiect de lege a învățământului în 1921, pentru a rezolva în primul rând cea mai stringentă problemă a sistemului de învățământ de după Unire: unificarea învățământului românesc din toate provinciile istorice într-un singur tip de școală. Una din primele măsuri

importante luate de ministrul Petre P. Negulescu, a fost aceea de a reorganiza ministerul, separând educația de culte. Astfel, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice se transformă, începând cu 13 iunie 1920, în Ministerul Instrucțiunii Publice și în Ministerul Cultelor și Artelor.²¹

Ca și în cazul predecesorilor săi, Petre P. Negulescu, în proiectul legislativ din 1921, pleca de la concepția că învățământul supraprimar era destinat acelor categorii de copii care, neavând mijloace materiale și neputând urma școala secundară, se vor orienta către munca manuală. Din acest motiv, el a căutat să asigure acestui ciclu de învățământ mai ales un conținut practic.

Durata învățământului obligatoriu era mărită la opt ani. Petre P. Negulescu propunea ca la vechile

GENERALUL AVERESCU

Era pe vremea turbure, când ostreile nemții și bulgăreții băteau porțile hotarelor noastre, ca să intre la noi, să ne copleșască și să ne stingă de pe pământ. Ciocii noștri se trăsese la lași cu întreg avântul țării și se tocneau cum să plece mai departe, mai la adăpost. Fiecui noștri cari lineau straja la hotare, cătau zadarnic cu ochii un căpitan vrednic de hărăzirea lor, care să-i aduce la un loc și să-i poarte la izbândă.

Atunci a răsărit pe cerul nostru pomozorul STEAUA nouă, către care se îndreptă toate speranțele noastre. GENERALUL AVERESCU.

Fecior de țăran, ești dela talpa, GENERALUL AVERESCU! S'a ridicat stăncii în fruntea poporului românesc numai prin priceperea minții, căldura sufletului și curajul trupului său.

Si cum a răsărit, unde a pus mâna a slănit locul și comenții Voi care ai fost acolo, la Măraști, la Câmpurile, la Oltez, pe Coșna, la Ciresioara, și care în vreme ce Ciocii stau și benchelina la lei, vă dați sângele și ultima suflare pentru apărarea țării, vă aduceți aminte!

Unde stricau alții, venea el să-răcească să dregă și oți venit încredere în el, în cuvântul său liniștit, în puterea duhului său și credința noastră v a mântuit. A comandat regimentele Dâmbovițene în munii la Dragoslave, în Dobrogea la Coercogea, la Topraisar, pe Dunăre, iar la Măraști tot Dâmbovițenii sub înalta comandă a Generalului Averescu au intrat în lăni în sat, zdrobind puterea vrasmasului hain.

Când s'a întors acasă, la strănicia lui, Generalul și-a zis: Am răpus dușmanul din sîra, dar nu ne-am împilmit decât jomitate datorită. Și el, omul ajuns în pragul bătrâneții, în loc să se tragă la o-dîlnă, s'a pus pe lucru și s'a jurat să nu se odihnească până ce toți tovarășii lui vrednici, toți cei care au luptat și suferit cu el alături, nu s'or împărții din bu-nurii pământului nostru.

Dar pentru ca să veniți și voi în masa cîmăi, dreptății și a bu-nurilor pămîntului, trebuie mai în-tai ca ciocii să se tragă la o parte.

Să ciocii care la lași dărdăiau de frică, dupe ce a gonit generalul pe nemți, au prins iar curaj la limbă, s'au întors aci, și cu buze pline de miere, înceară iar să vă adormă cu făgăduieli.

Dar voi nu va veți lăsa amăgiți. Un singur om am avut noi cap și a stat în fruntea noastră la vremuri grele: Generalul AVERESCU! Tot acela trebuie să ne sica în frunte, la cărma țării, azi când ducem în lără lupta pentru drepturile poporului românesc contra ciocilor hărăzării.

Generalul să acumă la Buceurești și luptă din răspulteri contra ciocilor liberali cari vor să-i as-lupe gura.

Dar oricde piedici i s'ar pune în cale, tot el va veni la cărma țării, ca singurul vrednic să așeze viața poporului românesc pe temee noi și sănătoase. Si el nu vine-cu vorbe late, cu făgădueli făcute să turbure mințile, dar care nu se vor tine, el vine cu fapte, el vine să dea dreptate celor mulți, sărăci și vrednici, el vine oricîi s'ar ză-cucoli ciocii, fiindcă noi toți avem încredere în cuvântul lui, în el, ca singurul căpitan vrednic să ne îndrepteze pașii către o viață mai bună.

Ajunții-vă ochii către zarea de unde vine către noi, cu besug în mîini și cu dreptăcia în suflet. Plecați urechea la glasul său care se ridică pentru voi, tovarășii lui de luptă grea, feciorii lui iubiti, căci el vă aduce mîngăierea cu sufletul său, iar cu brașul său dreptate.

Sus inimile Români, căci vine Mîntuitorul și se apropie zina dreptății.

Comitetul Ligei Poporului din Dâmbovița

Ce vrem noi?

Vrem revizuirea Constituției, — legea legilor — pentru așezarea organizației politice a «României Nouă» pe temelii largi democratice în aderarea înțeleasă al cuvântului cu îngrădizire necesară pentru ca drepturile națiunii să nu mai poată fi stîrbite.

Pentru împiedicarea repetării abuzului de putere, va trebui instituit controlul gestului ministeriale, în parte la fie-care schimbare de Mi-nistru și a Guvernului, la fie-care schimbare de Guvern.

Vrem înlăturarea nelămurită a impropriității țăranilor, pe baza constituției modificate în 1917, lărgind-o la neove pentru ca toate familiile rurale să aibă cel puțin 10 pogona. — Improprietățile să fie reale, iar nu cum ea s'a înlăturat de către Ciocii Liberali.

Adoptarea principiului ca pămîntul cultivabil să aparție numai acelor cari îl muncesc.

Statul să vină în ajutorul celor improprietățiți, luînd asupra sa și fără drept de despăgubire, plata dobanzilor, ast-ai ca țăranii să nu aibă a plăti de cel capetele.

Termenul de plată să fie de cel mult 20 ani, cei cari vor scurta termenul acesta, să aibă o scădere din capete egală cu dobanda ce au curvenit să plătească Statului pe ani ocazări din termenul întreg.

Acei, cari ar fi în putința să plătească la improprietățile, chiar să aibă o scădere de 50 la sută din capete.

Statul să vină în ajutorul improprietăților, foști mobilizați în 1913 și 1916 — 1918 precum și urmași ai cămășilor în războiu, pentru ra-facerea sau înfăințarea inventarului agricol. — Statul va interveni mai real și prin mijloace mai largi la deslegarea chestiunii creșterii vite-lor pentru mamei agricole, pentru susținerea și alte industrii în legă-tură directă cu agricultura.

Sprînjina dezvoltării întreprin-derilor cooperatice stătești și de mutualitate.

Vrem descentralizarea administra-tivă pe baza autonomiei comu-nale, județene și provinciale, fără a se aduce prejudicii unității na-ționale.

Stabilitatea funcționarilor publici în toate razarurile și îmbunătățirea reală a soartei lor prin salarii corepunătoare nevoilor traiului,

Sorisoare dela GENERALUL AVERESCU

Ostreții mei dela Oltez și Măraști, în fruntea României Mari, oligarhia, ostreții mei, sunt nite cei împășiți din vîrșii, au pus un guraea de general comandant acelu de armată. Cîna mîngăierea se creia ostreții, ostreții de sulii bonitatei feciorii voștri și de strălucirea dorărilor lor.

Acești doamni și-on pierdut mintea în apăsarea lor de vîrșii voștri cîmăi, liber și cu-voat. Ei gura mîna pe arma ostreții cîmăi ar trebui să vină în voi cu onorari de sîntătin.

Bău fac, ostreții cine vîrșii ostreții, de sîbii va pieri.

Bău fac, ostreții lăun ostreții dela general la soldat a pe frontiera la Nistru, la Tîna, iar nu în capitola țării în București.

Bău fac, ostreții dătină ar-ualet ești să apasă forța de dușmanii, iar nu să punda în adăpost ostreții unei clase de ostreții și ostreții lor fă-cuți prin jef, de dreptăci ju-decăt a răpădărit.

Bău fac, ostreții a spune ostreții țării că învinsul nu unii este peste hotare și se acovăre în orice «fiet», să se sîntăre la vîrșii ostreții.

Bău fac, ostreții cine săpă guraea ostreții, ești sîntăre în ra.

Ostreții mei credințioși dela la Oltez și Măraști și-ar mîna cu poporul săr să nu-i poată ostreții ostreții și dătină ostreții, să se săi cu ostreții țării în generalul nostru ca să sîntă fucarea de ostreții de fîr.

Generalul Averescu

Steaua Dâmboviței, Foaița Ligei Poporului sub președenția generalului Averescu, an I, nr. 1, miercuri 15 octombrie 1919, p 1. (primul număr).

patru clase „începătoare”, să se adauge încă patru „întregitoare”, în care activitatea să se desfășoare mai ales în atelierele școlare.²² Văltoarea evenimentelor politice din acea perioadă a făcut ca proiectul lui Petre P. Negulescu să nu ajungă să fie supus votului în parlament, guvernul generalului Alexandru Averescu fiind înlăturat de la putere.

La alegerile parlamentare din 1920, Liga Poporului, având ca semn electoral steaua cu 6 colțuri²³, a obținut în județul Dâmbovița un număr de 33,16% din voturile exprimate și două locuri de deputat (dr. C. Popescu, Theodor Pârjolescu), iar ca o recunoaștere a meritelor sale în crearea partidului, Generalul Averescu a fost plimbat prin județ ca niște moaște.²⁴ Însă, la scurt timp, în octombrie 1920, Liga Poporului Dâmbovița cunoaște o nouă reorganizare, în urma căreia generalul G. Văleanu (fostul ministru al comunicațiilor în guvernarea averescană) este numit la conducerea organizației, determinându-i pe Șerban Tassian, preotul Popescu-Bărbuleț și Stavri Diaconescu să părăsească formațiunea. La 27 ianuarie 1921, în Sala de Arme din Târgoviște, era ales noul comitet județean al partidului, având ca președinte pe generalul Văleanu, iar ca membri pe N. Cosâcescu, T. Pârjolescu, dr. C. Popescu, Gonzalv Ionescu, G. Meitani.²⁵

După ce gruparea care părăsise partidul a scos ziarul „Steaua” (17 octombrie 1920) a declanșat puternice atacuri. La intervenția generalului Averescu situația s-a echilibrat, iar organizația și-a recăpătat unitatea. La întrunirea din 27 octombrie 1921, ținută la Sala de Arme, la care a fost prezent și Alexandru Averescu, a fost readus Șerban Tassian ca lider județean. Cu ocazia prezenței lui Averescu la Târgoviște, se chemau locuitorii orașului să se înscrie în rândul acelor care militau „pentru binele țării și pentru serviciul obștesc”. Cu toate că organizația își refăcuse unitatea, la alegerile din martie 1922 rezultatele au fost sub așteptări (3,11%), drept care, Partidul Poporului a pornit o campanie virulentă împotriva noului Parlament constituit, cerând tuturor partidelor din opoziție anularea lucrărilor acestuia²⁶, dar și împotriva inițiativei liberale de naționalizare a subsolului țării.²⁷

Înfrângerea a determinat pe unii dintre lideri să părăsească partidul (Th. Pârjolescu)²⁸, sau să încerce revigorarea partidului, editând un ziar nou, „Gazeta Poporului”, datorită strădaniei lui Șerban Tassian, care își propunea să „demaște... păcatele”, și să „biciuiască vechile moravuri bizantine”, să reintroducă „ordinea și legalitatea”. Începând din decembrie 1923, în cadrul Partidului Poporului au apărut frământări datorate părăsirii corabiei de către Constantin Argetoianu, același lucru întâmplându-se și în județul Dâmbovița prin plecarea grupării conduse de Șerban Tassian, astfel încât, popularitatea de care se bucura odinioară partidul a început să scadă vertiginos.

Cu toate aceste transformări la nivel național și județean, „Gazeta Poporului” a continuat să găzduiască în paginile sale, numeroase articole semnate de Șerban Tassian și Constantin Argetoianu, dintre care amintim: „Către membrii Partidului Poporului din Dâmbovița”, „Cinci ani de politică militantă la Dâmbovița”, „De ce m-am despărțit de generalul Averescu”, „Salut pe tovarășii de la Dâmbovița”, în care se sublinia că aici se deschid „porțile viitorului sănătos și bogat, pe care țara îl așteaptă cu nerăbdare”, a contribuit la menținerea unei situații incerte.²⁹

La începutul anului 1926, Partidul Poporului a încheiat un acord cu Partidul Național Țărănesc, alianță cunoscută sub numele de „Opoziția Unită”, care la 12 februarie 1926 scotea ziarul cu același nume, în paginile căruia Vasile Alexe publică articolul „Pe viață și pe moarte”, ce se dorea a fi un mesaj către toți susținătorii opoziției unite de a-i înlătura pe liberali.³⁰

Delegarea Partidului Poporului cu formarea guvernului la 30 martie 1926, a determinat succesul la alegerile județene din iunie 1926, când a reușit să obțină mai mult de jumătate din voturi. În județul Dâmbovița, noul prefect al guvernării partidului Poporului, a fost desemnat lancu Anastasescu.³¹ În plus, Partidul Poporului a reușit la alegerile parlamentare să obțină un procentaj peste așteptări, de 39,88% din voturi și 4 locuri de deputat în parlament: Gonzalv Ionescu, Gogu Oprescu, Ionescu-Boteni, P. Pavelescu.³²

La 7 noiembrie 1926, președintele organizației județene, Gonzalv Ionescu, a cerut în cadrul Comitetului de conducere, reorganizarea

partidului, un moment important reprezentându-l sosirea în rândurile partidului, a grupării conduse de către Stavri Diaconescu, ce părăsise Partidul Naționalist-Democrat.³³

Deși a fost revigorat partidul, totuși, influența acestuia s-a aflat într-o scădere continuă începând din 1927, lucru resimțit din plin de organizația județeană la alegerile parlamentare din anii 1927 și 1928, unde a obținut un rezultat modic de numai (1,97%), formațiunea politică fiind împinsă treptat către periferia vieții politice.³⁴

Declinul Partidului Poporului a fost accelerat și de plecarea la țărăniști a lui Gonzalv Ionescu, culminând cu rezultatul dezastruos în cadrul alegerilor din 1930. Chiar dacă la alegerile parlamentare din 1931 se părea că se ameliorase întrucâtva situația, desprinderea unei noi grupări din partid în anul următor au făcut ca la alegerile parlamentare din 1933 să obțină un număr infim de voturi, care evidenția că pierduse vigoarea care-l caracterizase și devenise neinteresant pentru electorat.³⁵

NOTE

1. *Istoria României între anii 1918-1981*, coordonator Aron Petric, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p. 51.
2. *Steaua Dâmboviței*, anul I, nr. 1, 15 octombrie 1919, p. 1; Marian Curculescu, *Politică și istorie în Dâmbovița interbelică. Restituiri*, Editura Times, București, 1996, p. 57.
3. Mihai Oproiu, *Târgoviște, două decenii de democrație (1918-1938)*, Editura Transversal, Târgoviște, 2005, p. 289; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 57.
4. *Îndreptarea*, anul II, nr. 59, 4 martie 1919, p. 1; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 58.
5. *Steaua Dâmboviței*, an II, nr. 21, 1 aprilie 1920; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289.
6. Stavri Diaconescu, *Chemare*, în „*Steaua Dâmboviței*”, anul I, nr. I, 15 octombrie 1919, p. 2; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 58.
7. Gonzalv Ionescu. Avocat, fruntaș al partidului Conservator. Până la 1918 s-a remarcat în rândul conservatorilor și ca primar al Târgoviștei. După anul 1918 a devenit membru în conducerea Ligii Poporului. A fost primar al Târgoviștei în anul 1921 și deputat în anii 1926-1927. în anii 1926-1929 a îndeplinit funcția de președinte al Partidului Poporului din Dâmbovița. Din 1929 a devenit membru al P.N.Ț. A fost primar al Târgoviștei în 1930 și senator în anii 1932-1933. A colaborat la diferite ziare ca: „Steaua”, „Steaua Dâmboviței”, „Gazeta Poporului” etc. Vezi, Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 199.
8. *Steaua Dâmboviței*, anul I, nr.2, 19 octombrie 1919, p. 1; Aron Petric, *op.cit.*, p. 60.
9. *Steaua Dâmboviței*, anul I, nr.5, 20 noiembrie 1919, p. 1.
10. *Ibidem*, p.2; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289; Eufrosina Popescu, *Crearea Ligii Poporului și activitatea ei până în martie 1920*, în „Studii și articole de istorie”, tom 21, nr.2/1968, p. 347; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 58.
11. Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 289.
12. *Steaua Dâmboviței*, anul II, nr. 19, 18 martie 1920, p.1.
13. Arhivele Naționale Istorice Centrale-Direcția Județeană Dâmbovița (se va cita în continuare, A.N.I.C.-D.J.D), *fond Primăria orașului Târgoviște*, dosar 4/1920, f. 3.
14. Iancu Anastasescu. Avocat. Fruntaș al Partidului Poporului. Din 1929 a devenit lider al organizației județene averescane. A deținut funcția de prefect al județului Dâmbovița în anii 1921 și 1926-1927. A colaborat la diferite ziare ca „Steaua Dâmboviței”, „Gazeta Poporului” etc. Primar al Târgoviștei în anii 1938-1940. Vezi, Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 197.
15. A.N.I.C.-D.J.D, *fond Primăria orașului Târgoviște*, dosar 9/1921, f. 1.
16. Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 202; Pârvan Dobrin, Radu Alexandru State, *O istorie a consiliului județean Dâmbovița*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2008, p. 58, 132.
17. A.N.I.C.-D.J.D, *fond Prefectura județului Dâmbovița*, dosar 47/1920, f. 65; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 201.
18. *Ibidem*, f. 148; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 201.
19. *Idem*, *fond Primăria orașului Târgoviște*, dosar 4/1921, f. 1; Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 201.
20. Gheorghe Sbârna, *Partidele politice din România. 1918 – 1940. Programe și orientări doctrinare*, Editura Sylvi, București, 2001, pp. 177 – 190
21. Ioan Scurtu, *Istoria contemporană a României.1918-2001*, Editura Fundației România de Măine, București, 2002, p. 162.
22. Petre P. Negulescu, *Reforma învățământului*, București, 1927, p. 61.
23. *Steaua Dâmboviței*, anul II, nr. 25, 29 aprilie 1920, p.1.
24. Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 290.
25. *Steaua Dâmboviței*, anul II, nr. 34, 3 februarie 1921, p.1; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 290; Marian Curculescu, *op.cit.*, pp. 59-60.
26. *Gazeta poporului*, anul I, nr. 2, 13 august 1922, p.1.
27. *Ibidem*, p. 2.
28. Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 62, 124, 155; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 290.
29. Marcel Ivan, *Evoluția partidelor noastre politice în cifre și grafice (1919-1930). Studiu comparativ al rezultatelor oficiale ale alegerilor pentru Camera Deputaților din anii 1919-1932*, Editura și Tiparul Krafft & Drotleff, Sibiu, 1934, tabloul V.
30. Ioan Scurtu, *Contribuții privind viața politică din România. Evoluția formei de guvernământ în istoria modernă și contemporană*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 31; vezi și Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 64-67.
31. Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 291.
32. Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 63-64.
33. Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 291.
34. *Țăranul Dâmboviței*, an I, nr. 1, 1 ianuarie 1923, p.1.
35. *Ibidem*, nr. 4-5; vezi și Marian Curculescu, *op.cit.*, p. 54-55; Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 291.

Cornel Mărculescu

Școala Gimnazială „Dora Dalles” Bucșani

REMEMBER

Pompiliu Gâlmeanu. Pelicula și condeii ca modalitate de expresie

Cineast, scenarist, poet, publicist, se naște în comuna Buciumeni, județul Dâmbovița, la 8 februarie 1932. Iubindu-și plaiurile natale mărturisea: „Am simțit pentru o clipă / Că urc în deal la noi acasă / C-aud cum intră coasa-n iarbă / Cum susură izvorul în vâlcea / Și cum un greier tremură pe dâmb” („Era în zori”). Studii la Liceul Comercial Târgoviște, urmate de cele de la „Ion Luca Caragiale” din București. Între 1950-1952 urmează Institutul de Artă Cinematografică, Școala de specializare pentru scenarii și regie. Lucrează, până la pensionare, în Studioul Cinematografic „Alexandru Sahia”. Aici și mai târziu liber profesionist sau colaborator al

Televiziunii Române, semnează peste 750 de filme ca regizor, scenarist, editor, crainic. De remarcat faptul că își întocmește singur scenariile și comentariile filmelor sale, care au o tematică diversă, fiind adevărate poeme închinare unor mari oameni ai istoriei și culturii noastre sau unor evenimente naționale memorabile. Unele sunt dedicate Târgoviștei sau plaiurilor dâmbovițene (*Curtea Domnească din Târgoviște, Călătorind pe Valea Ialomiței, Uzina noastră, Romlux-Tgv., Pictorul din Răzvad, Crizantema de Aur*). A fost unul din inițiatorii Festivalului național al filmului documentar și de scurt metraj „Contemporania”, desfășurat câțiva ani la Târgoviște, începând cu 1976. Se stinge din viață pe 24 iunie 1999, la București.

Debut publicistic în „Uzina și ogorul” (1948) cu știri și reportaje literare. Colaborează la: „Scânteia tineretului” (știri, reportaje, versuri), „Tânărul scriitor” (scenarii literare – „**Daruri smulse naturii**”). Mai publică versuri pentru copii în diferite reviste. Obține 35 de premii naționale și internaționale pentru filmul documentar, iar în 1976 premiul ACIN pentru scenariul filmului „Spirala”. În 1977 întreprinde o lungă călătorie în jurul lumii la bordul navei „Oltul”, având privilegiul să rețină pe peliculă peisaje, orașe, oameni, această experiență fiind, după spusele sale „o uriașă șansă de a vedea și simți lumea”. Însetat de a cunoaște cât mai mult, în lunga călătorie găsește răgaz de a scrie, lirismul, melancolia, fiind deseori prezente.

Debut târziu (1997) cu unicul volum de versuri, sugestiv intitulat „**Dintr-o vreme**”. Este vremea poetului și a generației sale, plină de neprevăzut dar și de frumusețe morală. Considera că „Pentru că mi-am prins aripa / În cerneala unui mit” era dator să „Învăț să mor și mi se pare / Că-i lecția cea mai ușoară: / O lingură – pe zi – de soare / Și-o picătură – dor de țară!” („Învăț”). Cei dragi trezesc nostalgiile, dorurile, vise. Chipul mamei, privirea ei care „mă cheamă spre lumină”, ochii „Albaștri ca o floare din grădină”, îi apar „în pragul serilor de-acasă”. „Întrebător mă cauți peste zare, / Mă crezi plecat la lemne prin păduri, / Sau c-am urcat la munte cu mioare, / Că dorm în clăi de fân la Curături” („Mamă”). Situația acestor poezii în spațiu

(București, Osaka, Coasta Algeriei, Marea Mediterană, Pacificul de Nord etc.) face și mai interesantă lectura. Imaginile se derulează parcă cinematografic, lirismul îmbinându-se cu trăirile emoționale: „Zile întregi / nici un nor / nu se vede la orizont, / În vorbirea curentă / folosim trei substantive: / mare, cer, vapor” („Singur”). Acum „La această oră târzie din noapte”, poetul stă „de vorbă cu marea” el arde parcă „șoaptele verbului ei / Neliniștea imensității de cerneală / Revărsându-se asupra malurilor / Îmbrățișând gleznele insulelor / Furișându-se printre umerii strâmtorilor” („Între mare și cer”). După fascinanta sa călătorie ajunge la concluzia: „Nu-i nicăieri mai bine ca acasă –/ Chiar dacă-s multe semne de-ntrebări / Și pe-nserate, gânduri ce m-apasă”

// „Mă-ndeamnă să vâslesc spre alte zări” („Nu-i nicăieri”). Aceeași sensibilitate, vibrație profundă pentru istoria, cultura, spiritualitatea românească se devoalează pregnant și în opera sa de remarcabil cineast.

Scrieri:

Dintr-o vreme. Târgu-Mureș, Editura Petru Maior, 1997.

Referințe:

Petrescu, Victor; Paraschiva, Serghe. **Dicționar de literatură al județului Dâmbovița. 1508-1998.** Târgoviște, Editura Bibliotheca, 1999, p. 98-99; Petrescu, Victor. **Scriitori și publiciști dâmbovițeni. 1900-2004.** Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2005, p. 99-100.

.....

Valeriu Liță-Cosmin. Un labirint existențial

Cu o neliniște creatoare, deseori nonconformist, trăind incandescent meseria de ziarist, poetul, istoricul literar, animatorul cultural, a rămas în peisajul spiritual al Târgoviștei ultimelor decenii de până la evenimentele din 1989.

Se naște pe 27 martie 1937 la Târgoviște. Școala generală în orașul natal, urmată de Liceul Silvic Râmnicu-Vâlcea (1954). Absolvent al Facultății de Filologie a Universității București (1970). Între 1956-1968, redactor la ziarele „Uzina și ogorul” (Târgoviște), „Drapelul roșu” (Râmnicu Sărat), redactor-responsabil la centrele de radioficare Mizil și Târgoviște, apoi redactor la ziarul „Flamura Prahovei”, directorul Casei de Cultură a raionului Târgoviște (1965-1967). Din 1968 și până în 1975 secretar de redacție la ziarul „Dâmbovița”, redactor la ziarul „Milcovul” (Focșani), metodist la Centrul Creației Populare al județului Vrancea. În perioada 1973-1974 muzeograf la Muzeul Județean Dâmbovița, iar din 1974 și până la pensionarea pe caz de boală (1989), metodist la Biblioteca Județeană Dâmbovița.

Se implică în organizarea unor activități care au valorificat zestrea culturală și literară a județului

și vechii Cetății de Scaun. Contribuie la buna funcționare a rețelei bibliotecare.

Participă la evenimentele din 1989 în orașul natal, când a fost ales, pentru scurt timp, președinte al Consiliului Municipal al Frontului Salvării Naționale (1990). Tot în acest an înființează și conduce în calitate de director ziarul „Glasul cetății” cu suplimentul său literar „Curier de ambe sexe”, ce va apărea cu intermitențe până în 1995. Aici va publica o serie de articole incitante despre fapte trăite din zilele Revoluției române: seria de interviuri „Alte mărturii la «Triunghiul morții»” (1990); „Ferestre spre țară”; „Să ne rugăm pentru ei”, „Am învins! Vom învinge! Triunghiul demnității”; „Istoria se scrie respectând adevărul”. Susține o perioadă rubricile „Negru pe alb”, „Telexul Cetății”, „Relief”.

De asemenea, continuă seria articolelor referitoare la istoria culturală și literară a orașului natal: „De unde vine numele Târgoviștei?”; „Clasicul nostru I.A.I. Brătescu-Voinești”.

Se stinge din viață pe 30 august 1993, la Târgoviște.

Debut literar cu poezie în „Uzina și ogorul”. Colaborează la „Luceafărul”, „Tribuna”, „Cântarea

României”, „Astra”, „Clubul”, „Valachica”, suplimentul ziarului „Dâmbovița”, precum și la ziarele: „Uzina și ogorul”, „Flamura Prahovei”, „Dâmbovița”, „Milcovul”, „Viața Buzăului”. Publică poezie, articole de istorie literară sau istorie a culturii târgoviștene, reportaje ale vieții cotidiene (sociale, culturale, literare), predilect în anuarul „Valachica” al Muzeului Județean Dâmbovița și ziarul „Dâmbovița”. Alte articole de gen și în „Milcovul”. Culege folclor din zona Vrancei.

Membru al Uniunii Ziariștilor din România. Publică poezie în antologii editate de Casa Creației Populare Dâmbovița („Strigăt în faptul zilei”, „Columnă de victorii”, „Omagiu”), în numeroase alte antologii apărute în această perioadă. Astfel de versuri, ca acele care urmează, certifică talentul său: „Pământului ce ne e dat să fie/ Oglinda faptei noastre prin istorii/ Brațele muzicii... suflet... Românie.../ Urcă-n columna marilor victorii.” („Asemenea planetei”). Se întreabă retoric: „Tu cine ești! Ce-mperechere zveltă/ te-a zărăzit cu timpul de ulcior,/ de-mi sapi în suflet o superbă deltă/ cu unghiul-ntors, trufaș, către izvor?” („Colocviu intim”). Prezent cu poezie în emisiuni de radio și televiziune.

Debut editorial cu singurul volum de versuri „**Cerc în labirint**” (1981). El dezvăluie atât talentul său poetic, cât și zbuciumarea lăuntrică dintr-un labirint existențial din care nu vede o ieșire. Decât poate doar în iubire: „Trecem prin desișul vârstei/ Croindu-ne cărări întortocheate.../ Parcă în palmă le recitesc/ Linii adânci și cumpene/ De adevăr curate” („Repetiție”). Poezie de dragoste, a unui locuitor al „țării lubitu” care aude: „În tâmpale ritmul ce-l preschimb / În vârsta ce-o păstrează numai tropii”. În viziunea sa „trecem prin desișul vârstei –/ Un Ubu Rege în decor absurd.../ Cu ghiociei adunați la tâmpale / Visăm ninsori cu Păsări-Liră / Neostenită trecere spre Sud...” („Repetiție”). Volumul se încheie cu câteva sonete în care mărturisește că a dorit: „Într-o carte / Să pun otrava dulce din iubire”, fiind convins că, „suferința-n care intrăm / Temniță grea cu verbul în supliciu / Din glosă, din rondel și din sonet”.

Are și frumoase descrieri de natură, cea care vestește toamna (prin analogie cu toamna vieții), fiind revelatoare: „Se destrămau litanic iar frunze arămii.../ Însângerații arbori țipau în aiurare/ Secate punți și maluri de soare ars.../ Târzii/

Bat ceasurile toamnei migratoare...” („Exod”). De asemenea, meditează asupra misiunii poetului: „Din glosă, din rondel și din sonet/ Temniță grea cu verbul în supliciu;/ Din málul gros al mării de siliciu/ Vreau sunetul cu sânge violet/ Să vindec orga unui sacrificiu/ Pe partitura noului terțet” („Gloronson”). Frica de cuvânt este un motiv al stării de neliniște: „Între două țarmuri șchioape/ neștiut îmi e cuvântul/ care suferă în cântul/ înălbit de atâtea ape/ când mă trec și le petrec/ într-un joc păstrat sub pleoape...” („Stare-Almee”).

A scris și poezie însuflețită de dragoste pentru pământul străbun care are „drept scoarță strămoșească / Cu-alesături de trainică urzeală / În care dorm în pace voievodală / Ctitori de neam și limbă românească” („Un imn se cade”).

Multe din poeziile sale sunt risipite prin ziarele și revistele la care a colaborat, ca și articolele de istorie literară, bine documentate. Dintre acestea amintim câteva apărute în anuarul „Valachica” al Muzeului Județean Dâmbovița sau în ziarul „Dâmbovița”: „I. Al. Brătescu-Voinești de la cea din urmă scrisoare la celelalte” (1974); „*Memoriae prodere. Radu Cosmin*” (1969); „*Un trubadur și bard provincial. Radu Cosmin*” (1978-1979). De altfel, pe acesta l-a cunoscut în ultimii săi ani de viață, când se afla la Pucioasa. Ele ar merita să fie adunate în volum, ceea ce ar contribui la o mai pregnantă creionare a personalității sale.

Scrieri:

Cerc în labirint. București, Editura Litera, 1981.

Referințe:

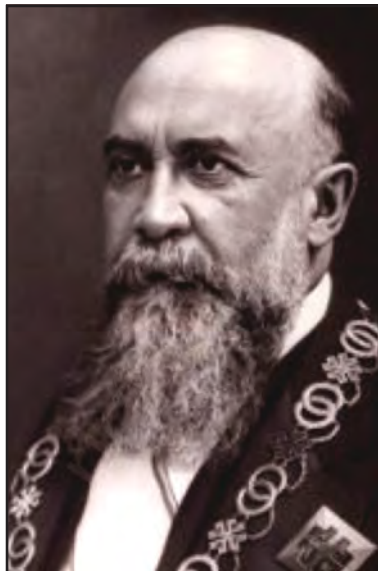
Petrescu, Victor; Paraschiva, Serghie. **Dicționar de literatură al județului Dâmbovița. 1508-1998.** Târgoviște, Editura Bibliotheca, 1999, p. 142-143; Petrescu, Victor. **Scriitori și publiciști dâmbovițeni 1900-2004,** Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2005, p. 135-136; Coandă, George; Grigorescu, Lucian. **Dâmbovița. De la „Organ” la o beție de libertate. O istorie sentimentală și anecdotică a unui fenomen de presă,** Târgoviște, Editura Transversal, 2009, p. 108-110; **Enciclopedia orașului Târgoviște,** ediția a II-a, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2012, p. 294; Coandă, George, **Istoria Târgoviștei. Cronologie enciclopedică,** ediția a III-a, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2014, p. 487.

Victor Petrescu

TABLETA DE SCRITOR

Nicolae Iorga despre Târgoviște

Personalitate de prim rang, ctitor al istoriei culturale românești. Istoric de renume mondial, orator, publicist, memorialist, poet, dramaturg, critic și istoric literar. Se naște la 5 iunie 1871, în Botoșani și moare asasinat de legionari, în 27 noiembrie 1940 lângă Ploiești (pădurea Strejnic). Studii la Botoșani și Iași, apoi specializări în Germania, Franța, Austria, Italia. Doctorat la Leipzig (1893) cu teza „Thomas III Marquis de Saluces, études historique et littéraire”. Profesor universitar la București (1894), rector, profesor la Sorbona, membru corespondent (1897), apoi titular al Academiei Române (1910). Este „doctor honoris causa” a mai multor universități de prestigiu dintre care cele din Barcelona, Geneva, Cernăuți, Oxford, Paris, Roma, Strasburg. Membru al academiilor de științe din Cehia, Serbia, Polonia, Suedia, Paris, Veneția, Lisabona. Participă la numeroase congrese internaționale în Europa și S.U.A. Colaborează la o multitudine de reviste din țară și de peste hotare. Scoate reviste importante pentru cultura română: „Sămănătorul” (1905), „Neamul românesc”, „Floarea darurilor”, „Cuget clar”, „Drum drept”. Autor a peste 1300 de cărți și 25.000 de articole, fiind cel mai prolific scriitor. Printre altele memorialist și portretist de excepție. Numeroase volume de impresii de călătorie. Dintre acestea „Drumuri și orașe din România” (1903), în care evocă Târgoviștea cu forfota contemporană autorului, dar și cu „Chindia întru pomenirea trecutului și pentru locuința pompierilor”. Concluzia este neiertătoare „Și apoi iarăși geniul distrugerii se puse la lucru, îngropând răbdător, casele celor ce s-au îngropat”.

Iarăși o vârcă de arbori în jurul înălțimilor. Ea nu pierde însă înaintea vederii, pripite de mersul trenului. După micile căsuțe, vine un turn de

biserică mare, apoi altul și altul. Ele se grămădesc în sfârșit, împreună, la un loc cu clădiri orășenești învălmășite. E Târgoviștea, fosta capitală pe care o acopere giulgiul de aur învechit al amintirilor, e Suceava Țerii Românești, dormind în umbra bisericilor sale, care-i sunt strălucite monumente funerare.

Când te cobori însă de la gară, în mijlocul multor călători între care cu deosebire țerani, pe care-i aduce trenul de dimineață, n-ai crede că te afli pe pragul mausoleului. Un bulevard lung drept, bine pavat, peste care atârână, între stâlpi, lămpi moderne, – iar, deoparte și alta, vaste locuri goale, grădini, livezi bine împrejmuite, vile foarte cochete. S-ar părea că această stradă curățică inaugurează un oraș nou al viitorului.

*

Strada duce mai departe între clădiri cu două rânduri, unele noi, altele refăcute: câteva case arată limpede un trecut care e însă cel de alaltăieri abia. Aici sunt prăvălii, aproape numai românești, câteva berării. Mai încolo, pe lângă o mare școală, ajungi într-un cartier de oameni bogați, cu case care au o bună înfățișare; întocmai precum Calea Victoriei, comercială în cea mai mare parte, se mântue cu vilele boierești dintre Calea Griviței și Șosea.

Acesta e însă numai salonul de primire actual, locul de primblare, sediul autorităților: o Primărie, o Prefectură, un Tribunal, care ar șede bine ori unde, – și taraba negustorilor de astăzi. Ori unde te-ai uita însă, în dreapta ori în stânga, vezi rămășițele, umile sau glorioase, întregi sau ruinate, ale vechii cetăți.

În dreapta urmele sunt mai rare și mai puțin însemnate. Vezi totuși biserici din al XVII-lea veac cu turnuri de zid, ale căror ferești înguste, tivite cu brâne săpate, arată o înrudire cu minunea de la Curtea de Argeș, sau cu aceea, mai puțin scumpă,

dar nu mai puțin frumoasă, care se află aici, în vecinătate. Casele parohienilor de altă dată ai acestor biserici au rămas pe alocurea în picioare. Coperămintele țuguiate, de veche șindrila neagră, se reazimă pe stâlpii suptiratici ai pridvoarelor umbroase, pe când o prelungire ca un sfârșit de coif ocrotește camera și bucătăria.

În dreapta, încă din vecinătatea gării, răsare, în haina strălucitoare a unei reparații, trandafir și albă, Mitropolia Târgoviștei, cu pridvorul ei așezat pe șase stâlpi, cu turnul gingaș ridicat pe o temelie înaltă. În față, e un turnuleț stricat, și o poartă de lemn, pecetluită cu numărul unui ordin al Ministerului, închide intrarea prin vechiul zid de cărămidă. Un arsenal e în coasta bisericii, a cărei reparație e oprită în loc de lipsa de bani și de lipsa, mai puțin scuzabilă, de socoteală. În față se desfășură, mărginită de mici prăvălii urâte, o piață nespuse de murdară.

*

Iată, într-o strădiță transversală, armonia simplă în proporții vaste, a bisericii Stelea, pe care Vasile Lupu a înălțat-o, în ceasul împăcării, pe pământul Capitalei muntene, unde nădăduise atâta vreme să intre ca dușman biruitor. Pe acest loc trebuie să fi fost însă înainte o clădire mai veche, căci la o parte lângă zidul turnului masiv, străbătut de două ferești de pază, văd o piatră care pare să fie de sub Radu Vodă Șerban (1601-1611), și ruinele de case ce se ridică din pajiștea cimitirului, sunt, după tradiție, rămășița locuinții celor mai vechi Vlădici târgovișteni. Dar biserica de astăzi e întregă a lui Vasile Vodă și a isteților săi meșteri moldoveni, care au făcut stâlpii, liniile șerpuitoare și îndrăsnețe ale brânelor de podoabă din fațadă, care au încunjurat turnurile de cingătoare cu boabe de smarald a frumosului smalt verde.

*

Mai departe, după desfășurarea Stradei Domnești, curată și cu casele cuviincioase, apare, Biserica Domnească, o clădire adeseori arsă și prefăcută, puțin schimbată pe dinafară, în această ultimă înfățișare a ei și încununată cu trei turnuri mari ce se îndeasă unul în altul. Apoi, chiar lângă dânsa cuprinsă parte în curtea bisericii, parte în a noului spital, Curtea Veche.

Acum se văd, din acest rar monument al arhitecturii noastre laice, încăpătoare, trainice și modeste, – după însăși firea poporului nostru –, numai pivniți adânci, unde, în puterea unui contract cu primăria, bragagii sârbi și-au făcut ghețăriile, odăi mari și mici, care n-au niciodată mai mult de trei pereți și cărora li sa spulberat de

multă vreme acoperișul și li s-a năruit fruntea pereților; apoi o culme prin care se crapă două ferești moarte. Un mare turn, rotund al Chindiei, de unde se pândește focul, arată în mijloc zidurile prefăcute în veacul trecut. Iar în dreapta și în stânga, despărțind curți, intrând în case mai nouă, cu sau fără spoiala varului, boltindu-se peste strade urâte, strâmte, noroioase sau plângând în singurătatea pustie, acele ziduri de cărămidă trainică, puse în lung și în lat, îmbinate cu bolovani, înaintea cărora Seimenii turbați de belșug au oprit pe bătrânul patriarh Matei, stăpânul lor și Domnul Țării.

*

Dar iată că sosește Domnia de bielșug și strălucire a lui Const. Brâncoveanu. Pompa stăpânirii se întoarce iarăși în odăile cu totul prefăcute.

Sunt din nou sfaturi, sărbători, muzici, cu toate că, în vremea de înjosire și supunere, zidurile, ajunse zădarnice, nu se mai apără. În toamna anului 1713 vin încă la Târgoviște, în vremea culesului viilor din deal, bătrânul Voevod, Doamna, coconii, nurorii și micii nepoței, împreună cu obișnuitul alaiu. Dar, la Paști, aceiași oaspeți veseli pornesc, cu cenușa pe cap, spre temnițele și piețele de ucidere ale Constantinoplei.

Curțile domnești se înmormântară iarăși și an de an încheieturile lor de piatră se desfăcură. Spiritul plecase de pretutindeni și nu mai era nici o nălă pentru amintiri. Poeți romantici veniră numai, la începutul regenerației noastre, să cheme umbra prin cântecele lor și, pentru dâșii, glasuri tainice, răsunetele durerilor și bucuriilor, șoptiră prin spațiile goale. Bibescu Vodă, căruia-i plăcea să se îmbrace ca Mihai Viteazul, dură din nou Chindia, întru pomenirea trecutului și pentru locuința pompierilor. Și apoi iarăși geniul distrugerii se puse la lucru, îngropând răbdător, casele celor ce s-au îngropat.

În volumul „Oameni care au fost” (1934) participând în 1909 la pomenirea lui Mihai Viteazul, vizitând din nou Cetatea de Scaun, evocă personalitatea uriașă a înfăptuitorului Unirii tuturor românilor: „N-am venit la mormântul lui Mihai Viteazul ca la orice mormânt. Căci sunt morminte închise și altele pe care nimic, nicio voință dușmană, nicio tiranie nu le poate închide. Și mormântul lui Mihai Viteazul e dintre acelea care nu pot fi închise”.

(Din volumul: Victor Petrescu; Mihai Stan „Târgoviștea în literatura (1800-1918), Târgoviște Editura Bibliotheca, 2012, p. 128-131.)

TINERE CONDEIE

Dorurile noastre

E-atât „frumos” pe lumea asta...
L-aș vrea pe tot ascuns în mine!
Și-ncet să îmi deschid fereastra
Cu gând – adânc și visuri line...

E-atât dor și frumusețe
Ascuns sub vorba grea și dură...
Tot cânt...și-aștept povețe
Să duc cuvântu-n aventură.

E-atât dor de primăvară...
Și zbor, și soare, și fiori
Și tot mereu, ca-ntâia oară
Ne-ndrăgostim de fiori și nori.

Ne-ndrăgostim de chinul dulce
Învăluit în vraja serii
Când sufletul, tânjind, ne duce
În căutarea primăverii...

Georgiana-Andreea Glont

Liceul Tehnologic „Nicolae Ciorănescu” Târgoviște

grafică Dumitru Ciprian

Liceul Tehnologic „Nicolae Ciorănescu” Târgoviște

Iubirea ca o primăvară

Din suflul mării și lacrimi din cer
S-a desprins un chip de înger
Cu trăsături senine și aripi albe
Ce atingeau orizontul brăzdat de raze slabe.

Sub pământ, în centrul lumii crude,
Lava ruginie cu întunericul se întrepătrunde,
Conturând o siluetă roșie, plină de foc,
Ai cărei ochi scânteiau într-un vesel joc.

Și nu mult le luă celor două muze
Să se întâlnească printre flori și frunze,
Iar când privirile li se împreunară
Și scânteii și pene începură să apară.

Dar ființa angelică era lipsită de culoare,
O creatură pură și fără poftă avare,
Pe când corpul roșu al fantasmiei
Se cufunda în pasiune și mii de idei.

Însă cele două entități se simțeau legate,
Două conștiințe ce fuseseră blestemate
Să se nască rupte, dar în aceeași lume
Purtând una pentru cealaltă un sentiment fără nume.

grafică Ioana Cîndea

Colegiul Național „Constantin Cantacuzino” Târgoviște

Tot ce le trebuia era o simplă atingere timidă,
Căci lumina creată nu avea să fie o efemeridă,
Iar atunci când sufletele își urmează chemarea,
Apăru, frumoasă ca o primăvară, iubirea.

Stefania Nițescu

Colegiul Național „Constantin Cantacuzino” Târgoviște

Vânând fluturi

Hai să scriem
Pe aripi de fluturi
Să zboare-n lume cuvintele.
Lasă-mă să prind doar unul
Și învață de la mine
Cum să prinzi și tu,
Ca să ne putem așeza unul altuia
Fluturii în palmă.
Hai să lăsăm culorile
Să se împrăștie prin venele noastre
Ș să ajungă în inimă,
Să le pompeze mai departe
Spre aripi de fluturi.
Lasă-mă să îmi colorez degetele
Și colorează-le și tu,
Ca împreunarea mâinilor noastre
Să formeze-un curcubeu.
Hai să uităm
Ce până acum nu am putut uita
Ca să lăsăm loc de mai mult
Și să creăm spațiu
Fluturilor să zboare.
Lasă-mă doar să îmi amintesc
Și amintește-ți și tu,
Să nu facem aceleași drumuri întoarse

grafică Roxana Clopotaru

Colegiul Național „Constantin Carabella” Târgoviște

Ca-n zilele de demult,
Căci amintirile
Sunt singurele care ne-au mai rămas,
Ascunse de scaun
De aripi
De fluturi.

Cristina Anghel

Colegiul Național „Constantin Carabella” Târgoviște

Dragostea

Dimineață,
16 octombrie 2000.
Ca de fiecare dată îmi fac plimbarea în parc
Mă duc la aceeași bancă
Și văd aceeași îndrăgostiți
Mereu le admir dragostea
Mă uit fix la ei
Observând fiecare detaliu
El poartă o cămașă în carouri
Și este atent la orice sunet
Ea este ca întotdeauna veselă
Același copac ca și în anii trecuți
Le păzește dragostea
Și își revarsă frunzele portocalii peste ei ca o ploaie
Drumul negru este în contradicție cu hainele lor
Și toamna le dă un aer misterios, melancolic
Iarba verde miroase a proaspăt

Dimineață,
16 octombrie 2016.
Aceași bancă
Același copac
Aceași dragoste, aceleași culori
Dar nu aceeași oameni
Tinerețea se citește doar în ochii lor
Ea este tot zâmbăreață
Dar zâmbetul îi este umbrit
De ridurile care îi cad pe colțurile gurii
El atent ca de fiecare dată
O surprinde cu o floare.

Dobre Ramona

Liceul Teoretic „Petru Cercel” Târgoviște

Vino iar

Vino iar la noi acasă
Cu rochița ta frumoasă
Vino iar la mine-n suflet,
Fără tine-s incomplet.

grafică *Andreea Raluca Ene*
Liceul Teoretic „Petru Cercel” Târgoviște

Te caut de astă vară
M-ai lăsat trist și golit,
Vino iară primăvară,
În gândul meu păcălit.

Vino iară cu iubire,
Să zâmbesc dintr-o privire.
Vino iară ca mereu
Să fii tu în gândul meu.

Vino iară cu tandrețe
Cum veneai în tinerețe.
Cu flori multe, colorate
De suflet mult adorate.

Vino iară cu grăbire
Dă în țară a ta vestire
Cu alai de voie bună
Să cântăm iar împreună.

Te aștept cu dor să vii
Cu-ale tale păsărele
Să-mi cânte dorul și ele.
Hai odată, reînvii.

Timp trecut în amintire
C-o frumoasă povestire,

Gând de primăvară aduc
Nu știu de o mai apuc.

Vino doar de veselește
Al meu suflet trist și gol
Soarele mă păcălește,
Vino tu, din nou, domol.

Bianca Gheboianu
Colegiul Național „Constantin Carabella” Târgoviște

grafică *Mihaela Tenea*
Colegiul Național „Constantin Carabella” Târgoviște

Principala bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de aproximativ 330.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video și non-publicații. Instituția servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

SERVICIILE

- Serviciul Relații cu publicul, animație culturală și informare bibliografică
- Compartiment Dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor
- Compartiment Coordonare metodică și formare
- Compartiment IT
- Compartiment Financiar-contabil
- Compartiment Resurse umane și juridic

Secția de Împrumut pentru Adulți „Mircea Horia Simionescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;
  - Permite accesul liber la raft;
  - Practică împrumutul la domiciliu;
  - Organizează rafturi tematice de recomandare și prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile bibliotecii.
- E-mail: imprumutadultisectie@yahoo.com

Secția Periodice-Legislație / Informare bibliografică „Elena Văcărescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice românești și străine din anul 1965 până în prezent. Oferă:

- colecțiile complete ale mai multor publicații periodice;
- consultarea ziarelor și revistelor în sală de lectură cu 16 locuri;
- acces la baza de date de legislație Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecției de legi, anuarelor bibliografice și statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

E-mail: sectiaperiodice@yahoo.com

Secția Colecții Speciale „Constantin Cantacuzino”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.

– Fondul secției este compus din: carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița);

– Condiții de studiu în sală special amenajată cu 10 locuri, dotată cu aparat pentru studierea microfilmelor.

E-mail: colectiispeciale@yahoo.com

Secția Multimedia-Internet „Nicolae Grigorescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum și documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio și cărți Daisy pentru persoanele cu deficiențe de vedere);

– Oferă:

- acces gratuit la Internet pe 10 stații de lucru;
- vizionări de filme artistice, documentare, desene animate pe 4 stații de lucru;
- redactare, imprimare și scanare de documente;
- acces la soft-uri educative și cursuri de învățare a limbilor străine.

E-mail: sectia_de_arta@yahoo.com

Centrul de informare comunitară și europeană – Europe Direct Târgoviște

– acces la informații, consultanță privind legislația, politicile, programele de finanțare ale UE la sediu și prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;

– posibilitatea cetățenilor de a comunica instituțiilor U.E. reacțiile lor sub forma unor întrebări, opinii și sugestii;

– calculatoare cu acces gratuit la Internet;

– acces liber la publicații gratuite;

– informații OSIM;

– informații culturale;

Contact: Telefon: 0345100581;

Fax: 0345100582;

E-mail: office@edtargoviste.ro

www.edtargoviste.ro

Secția Carte Tehnico-Științifică „Nicolae Ciorănescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcții, industrii, agricultură, știință, economie;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu.

E-mail: sectiatehnica@yahoo.com

Secția Carte în Limbi Străine

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoașterii;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Filiala pentru Copii

„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

(Str. Calea Domnească, Nr. 8)

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.

– Acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru;

– Împrumut la domiciliu;

– Vizionări de filme și desene animate.

E-mail: sectiapentrucopii@yahoo.com

Sala de Lectură „Grigore Alexandrescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.

– Oferă:

• condiții de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;

• posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

E-mail: lecturabjdb@yahoo.com

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vârstă.

Ziua Culturii Naționale (15 ianuarie 2017)

Consiliul Județean Dâmbovița

Arhiepiscopia Târgoviștei

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

ZIUA CULTURII NAȚIONALE

Deschiderea manifestărilor dedicate
Zilei Culturii Naționale

Ora 12.00

Alocuțiuni din partea:

- Consiliului Județean Dâmbovița
- Arhiepiscopiei Târgoviștei
- Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Din program:

Ora 12.15

~ „Eminescu în conștiința românilor:
toate-s vechi și nouă toate”

Conferință susținută de prof. univ. dr. Lucian Chișu

~ Moment muzical

Inspirat din lirica eminesciană, în interpretarea
elevilor de la Liceul “Bălașa Doamna” din Târgoviște,
coordonați de prof. Oana Preda

Sediul Bibliotecii Județene Dâmbovița
Str. Stelea, Nr. 2
13 ianuarie 2017, ora 12⁰⁰

„24 ianuarie 1859 în conștiința românilor” – Concurs județean dedicat elevilor de liceu (24 ianuarie 2017)

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ “Ion Heliade Rădulescu” DÂMBOVIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
JUDEȚEAN DÂMBOVIȚA

COLEGIUL NAȚIONAL
“Genăchiță Văcărescu” TÂRGOVIȘTE

24 ianuarie 1859
în conștiința românilor

- Concurs județean -

Sediul Bibliotecii Județene Dâmbovița
Str. Stelea, Nr. 2 - Sala de Conferințe
25 ianuarie 2017
Ora 13⁰⁰

